

Ekonomisk välfärdsstatistik 2018:1

Inkomstrappport 2016

– individer och hushåll

Ekonomisk välfärdsstatistik 2018:1

Inkomstrapport 2016 – individer och hushåll

Economic welfare 2018:1

Income report 2016 – individuals and households

Statistiska centralbyrån
2018

Producent	SCB, Avdelningen för Befolkning och välfärd SE-701 89 Örebro, Sweden 010-479 40 00
<i>Producer</i>	Statistics Sweden, Population and Welfare Department SE-701 89 Örebro, Sweden +46 10 479 40 00
Förfrågningar <i>Enquiries</i>	Johan Lindberg, +46 10-17 60 64 Johan.lindberg@scb.se Hans Heggemann, +46 10-17 68 10 hans.heggemann@scb.se

Det är tillåtet att kopiera och på annat sätt mångfaldiga innehållet.

Om du citerar, var god uppge källan på följande sätt:

Källa: SCB, Ekonomisk välfärdsstatistik 2018:1, *Inkomstrapport 2016 – individer och hushåll*.

It is permitted to copy and reproduce the contents in this publication.

When quoting, please state the source as follows:

Source: Statistics Sweden, Economic welfare 2018:1, *Income report 2016 – individuals and households*.

Omslag/Cover: Ateljén, SCB

URN:NBN:SE:SCB-2018-HE50BR1802_pdf

Denna publikation finns enbart i elektronisk form på www.scb.se

This publication is only available in electronic form on www.scb.se

 Sveriges officiella statistik

Statistiska centralbyrån
2018

Förord

SCB publicerar årligen statistik om individers och hushålls inkomster. Statistiken har succesivt utvecklats genom bland annat förbättrad kvalitet, snabbare publiceringar, bättre samordning med annan statistik inom den socialstatistiska sfären samt genom ett utökad innehåll i SCB:s redovisningsverktyg Statistikdatabasen.

Under de senaste åren har innehållet i Statistikdatabasen genomgått stora förändringar. Under 2015 ersattes SCB:s urvalsbaseade inkomstfördelningsundersökning, Hushållens ekonomi (HEK), av ny totalräknad inkomstfördelningsstatistik (TRIF). HEK hade sedan 1975 varit källa till SCB:s officiella statistik om inkomster och inkomsters fördelning i befolkningen. Den nya totalräknade inkomstfördelningsstatistiken blev möjlig då folkbokföring på lägenhet genomfördes som ett led i arbetet med Sveriges första registerbaserade hushålls- och bostadsräkning 2011. I och med att statistiken är baserad på hela Sveriges befolkning istället för ett urval finns numera avsevärt bättre möjligheter att göra fördjupade analyser, exempelvis regionala analyser av inkomster och inkomstutvecklingen.

År 2016 utökades innehållet i Statistikdatabasen ytterligare då SCB presenterade ny statistik över inkomströrlighet. Även denna statistik är totalräknad, vilket förbättrar möjligheterna att följa inkomsterna över tid för specifika grupper. Statistiken över inkomströrlighet är ett viktigt komplement till den traditionella inkomstfördelningsstatistiken, som bygger på tvärsnittsdata över årsinkomster. Statistiken ger möjlighet att bland annat analysera vilka grupper som över tid har låga inkomster och därmed riskerar att fastna i en mer utsatt ekonomisk situation, och vilka grupper som i större utsträckning har tillfälligt låga inkomster. Statistiken över inkomströrlighet finns för åren 2000–2016 och publiceras årligen.

Ett syfte med denna rapport är att visa vilken typ av statistik SCB har avseende inkomster för individer och hushåll, samt att öka förståelsen för och underlätta användandet av denna statistik. Ytterligare ett syfte är att ge en bild av hur den ekonomiska standarden ser ut för individer och hushåll i Sverige och hur denna utvecklas över tid.

Rapporten har tagits fram av Johan Lindberg och Hans Heggemann, båda verksamma vid enheten för statistik om befolkning och ekonomisk välfärd vid SCB.

Statistiska centralbyrån i juni 2018

Petra Otterblad Olausson

Marie Lidéus

SCB tackar

Tack vare våra uppgiftslämnare – privatpersoner, företag, myndigheter och organisationer – kan SCB tillhandahålla tillförlitlig och aktuell statistik som tillgodoser samhällets informationsbehov.

Innehåll

Förord	1
Sammanfattning	5
Inledning	7
Inkomster för individer	8
Inkomster för befolkningen i åldrarna 20–64 år.....	8
Inkomster för befolkningen 65 år och äldre.....	13
Hushållens inkomster	24
Hushållens disponibla inkomst.....	24
Ekonomisk standard.....	25
Inkomstfördelning.....	26
Ekonomisk standard för olika grupper.....	30
Låg ekonomisk standard.....	35
ROT-, RUT- och ränteavdrag.....	40
Inkomströrlighet	42
Inkomstutveckling.....	42
Varaktighet.....	47
Fakta om statistiken	55
Detta omfattar statistiken.....	55
Definitioner och förklaringar.....	56
Inkomstvariabler.....	56
Bakgrunds- och klassificeringsvariabler.....	57
Statistiska begrepp.....	60
Referenser	61
In English	62
Summary.....	62

Sammanfattning

I rapporten redovisas inkomststatistik för individer och hushåll. Rapporten belyser inkomstspridning och utveckling av inkomster för olika grupper till och med inkomstår 2016. I de två inledande avsnitten redovisas inkomster ur ett tvärsnittsperspektiv och i det avslutande avsnittet redovisas olika perspektiv på inkomströrlighet under perioden 2000–2016.

Kvinnors inkomster har ökat mer än mäns

Kvinnors medianinkomst 2016, mätt som sammanräknad förvärvsinkomst, var 82 procent av mäns inkomst i åldersgruppen 20–64 år. Under 2000-talet har den inflationsjusterade inkomsten för kvinnor ökat med 37 procent, jämfört med 28 procent för män.

Även inkomsten hos kvinnor i åldersgruppen 65 år eller äldre har ökat i snabbare takt än hos män, 24 procent för kvinnor, jämfört med 16 procent för män under perioden 2005–2016. Kvinnorna i denna åldersgrupp hade 2016 en sammanräknad förvärvsinkomst, i vilken pension ingår, som motsvarade 73 procent av mäns inkomst. År 2005 var motsvarande andel 68 procent.

Stora regionala skillnader i inkomst

Det är stora regionala variationer i medianinkomsten. Högst inkomst 2016 hos personer 20–64 år hade boende i Danderyd. Bäst utveckling under 2000-talet har det varit i Lomma.

Fler arbetar högre upp i åldrarna

Sedan åldern för hur länge man har rätt att arbeta höjdes från 65 till 67 år i början av 2000-talet har andelen förvärvsarbetande bland de äldre i befolkningen ökat markant. År 2000 hade 22 procent av 66-åringarna löneinkomst, år 2016 hade andelen ökat till 44 procent. För 67-åringarna ökade andelen från 18 procent till 37 procent under samma period. Andelen har alltså fördubblats under 2000-talet. Men även bland 65-åringar och 68–69-åringar har andelen med löneinkomst ökat successivt sedan år 2000.

Bland personer som är 65 år eller äldre är det en större andel män än kvinnor som har löneinkomst. Andelen med löneinkomst har dock ökat mer för kvinnor än för män mellan 2000 och 2016.

God inkomstutveckling men skillnaderna fortsätter att öka

Utvecklingen av hushållens ekonomiska standard har varit gynnsam. Sedan 1991 har den reala ekonomiska standarden ökat med 60 procent, detta trots att inkomsterna föll med 9 procent mellan 1991 och 1995 och att inkomsterna var tillbaka på 1991 års nivå först 1999. Utvecklingen av ekonomisk standard har inte varit lika stark för alla grupper, vilket har inneburit att inkomstskillnaderna har ökat. År 1991 var Gini-koefficienten 0,226, år 2000 hade den ökat till 0,294 och 2016 låg den på 0,320, den högsta noteringen sedan mätningarna startade. Även andelen personer med låg ekonomisk standard har ökat under samma tidsperiod, från 7,3 procent 1991 till 14,4 procent 2016.

Högst ekonomisk standard 2016 hade sammanboende med kvarboende unga vuxna följt av sammanboende utan barn. Lägst ekonomisk standard hade ensamstående kvinnor med barn. Utrikes födda har en lägre ekonomisk standard

än personer födda i Sverige. År 2016 hade de utrikes födda en ekonomisk standard som motsvarade 77 procent av den ekonomiska standarden för personer födda i Sverige. Andelen har dock varit i stort oförändrad sedan 2010. År 1991 var motsvarande andel 90 procent, det vill säga skillnaderna har ökat mellan utrikes och inrikes födda personer.

ROT-, RUT- och ränteavdrag

I genomsnitt fick de svenska hushållen nästan 8 000 kronor i ROT-, RUT- och ränteavdrag 2016. Avdragen fördelar sig dock ojämnt på hushållen. Hushållen i decil 10 fick i genomsnitt nästan 21 000 kronor i ROT-, RUT- och ränteavdrag 2016 medan hushållen i decilerna 1 och 2 fick mindre än 2 000 kronor.

Stark inkomstutveckling för yngre och låginkomsttagare

Med en longitudinell ansats, där samma personer följs över tid, kan inkomstutvecklingen studeras för specifika grupper. I rapporten har detta gjorts för perioden 2000–2016. Resultaten visar att yngre personer haft bäst inkomstutveckling – inkomsterna för personer som befann sig i åldersgrupperna 20–24 år och 25–29 år har ökat med 155 respektive 92 procent från år 2000 till år 2016. Sämst har utvecklingen varit för personer i åldersgrupperna 55–59 år och 60–64 år, då dessa under perioden i stor utsträckning gått från att vara förvärvsarbetande till att bli pensionärer, -10 respektive -5 procent.

Utvecklingen har även, procentuellt sett, varit god för personer som år 2000 befann sig i den lägsta inkomstgruppen, decil 1, för vilka inkomsterna ökat med 75 procent fram till år 2016. Utvecklingen i decil 1 ligger i paritet med utvecklingen i decil 10 och klart över flera andra inkomstgrupper.

Den vanligen redovisade utvecklingen, där olika tvärsnitt jämförs med varandra, kan ge en annorlunda bild för specifika grupper. Vid en sådan analys ökade inkomsterna för exempelvis åldersgrupperna 20–24 år och 60–64 under samma period med 33 respektive 63 procent. Motsvarande tvärsnittsutveckling för decil 1 och decil 10 var 30 respektive 62 procent.

Andel kvinnor med varaktigt låga inkomster minskar

Andel personer med långvarigt låga inkomster, vilket i rapporten innebär att en person återfinns i decil 1 under sex på varandra följande år, har under perioden 2000–2016 minskat med 7 procentenheter för kvinnor samtidigt som den har ökat med 3 procentenheter för män. Varaktigheten i decil 1 är dock fortsatt högre för kvinnor, cirka en tredjedel av kvinnorna och en fjärdedel av männen hade varaktigt låga inkomster perioden 2011–2016.

Yngre personer har tack vare sin introduktion på arbetsmarknaden större möjligheter att klättra i inkomstfördelningen och har således lägre varaktighet i decil 1 än äldre. Varaktigheten i åldersgruppen 20–29 år var 14 procent för kvinnor och 16 procent för män under perioden 2011–2016, jämfört med 65 respektive 52 procent för åldersgruppen 65–79 år.

Inledning

Syftet med denna rapport är att beskriva den statistik som SCB publicerar avseende inkomster för individer och hushåll och att förklara vad statistiken visar. SCB:s redovisning av inkomster för individer och hushåll är omfattande och rapporten visar ett axplock av det som finns att tillgå i SCB:s databaser.

I huvudsak utgår SCB:s inkomststatistik från ett tvärsnittsperspektiv där årliga inkomster redovisas och inkomstutvecklingen mäts som jämförelser mellan grupper vid olika tidpunkter, exempelvis inkomstnivån år 2000 för personer i åldersgruppen 20–29 år jämfört med personer som ingår i samma åldersgrupp år 2016. Som ett komplement till detta redovisar SCB numera även statistik över inkomströrlighet. Med denna statistik finns det möjlighet att följa personer över tid och se vilka grupper som till exempel har långvarigt låga inkomster och vilka som endast tillfälligt befinner sig på en viss plats i inkomstfördelningen.

Avsnitt 1 och 2 i rapporten redovisar inkomster för individer och hushåll utifrån den traditionella tvärsnittsansatsen. I avsnitt 3 redovisas statistik över inkomströrlighet under perioden 2000–2016.

De inkomstbegrepp som används i rapporten är främst sammanräknad förvärvsinkomst, nettoinkomst, disponibel inkomst och ekonomisk standard.

Sammanräknad förvärvsinkomst och nettoinkomst används i redovisningen som avser individernas egna inkomster. Sammanräknad förvärvsinkomst är summan av alla skattepliktiga inkomster, utom kapitalinkomster, innan skatt har dragits. Det betyder att förutom löneinkomst och inkomst av näringsverksamhet ingår även andra skattepliktiga inkomster såsom sjukpenning, sjuk- och aktivitetsersättning, föräldrapenning, a-kassa och pension. Däremot ingår inte skattefria ersättningar som studiemedel, barnbidrag, bostadsbidrag, bostadstillägg och ekonomiskt bistånd.

Nettoinkomst är summan av en persons alla skattepliktiga och skattefria inkomster minus skatt och övriga negativa transfereringar (exempelvis återbetalt studielån).

För hushållens inkomster används inkomstbegreppen disponibel inkomst och ekonomisk standard. Den disponibla inkomsten är summan av nettoinkomsten för alla personer som ingår i hushållet. Hushållets ekonomiska standard är ett mått som beräknas utifrån den disponibla inkomsten som sätts i relation till antalet vuxna och barn i hushållet.

Huvuddelen av de resultat som presenteras finns att hämta i tabeller och databaser på SCB:s webbplats. Statistiken är hämtad från den totalräknade undersökningen Inkomster och skatter (IoS) samt den urvalsbaserade undersökningen Hushållens ekonomi (HEK).¹ Ytterligare information om de olika inkomstbegreppen som används i rapporten, samt information om bakgrundsvariabler och statistiska mått som används finns i avsnittet Definitioner och förklaringar.

¹ Mer statistik samt ytterligare information om undersökningarna finns på respektive undersöknings webbplats:

Hushållens ekonomi - <http://www.scb.se/he0103>

Inkomster och skatter - <http://www.scb.se/he0110>

Inkomster för individer

I detta avsnitt redovisas individernas egna inkomster utifrån inkomstbegreppen sammanräknad förvärvsinkomst och nettoinkomst. Första delen beskriver inkomster för befolkningen i åldrarna 20–64 år och därefter redovisas inkomster för befolkningen 65 år och äldre. Med befolkningen avses helårsbefolkningen, det vill säga de personer som var folkbokförda i Sverige både vid årets början och vid dess slut.

Inkomster för befolkningen i åldrarna 20–64 år

I åldersgruppen 20–64 år var medianbeloppet år 2016 för den sammanräknade förvärvsinkomsten 309 000 kronor, för män 342 000 kronor och för kvinnor 281 000 kronor. Det innebär att kvinnors medianinkomst var drygt 82 procent av mäns medianinkomst.

Medianinkomsten för kvinnor var högst vid 49 år och för män vid 45 år. Inkomstskillnaden är som minst för 20- och 21-åringar, då kvinnor har en inkomst som motsvarar 105 respektive 91 procent av mäns inkomst 2016, och som störst vid 24 års ålder då kvinnors medianinkomst var 75 procent av mäns inkomst. Mellan 25 och 35 år ligger andelen på 76–78 procent. Därefter minskar skillnaderna successivt fram till 60 års ålder, då kvinnor har en medianinkomst som motsvarar drygt 86 procent av mäns inkomst. Vid 64 år har andelen minskat till 82 procent.

Under 2000-talet har kvinnors inkomst ökat mer än mäns inkomst i alla åldrar. Störst skillnader i ökning har det varit för 21–22 åringar samt i åldrarna 60 år och äldre. Minst skillnad i ökning är det i åldrarna 25–27 år. Förutom för 20–21-åringarna var det i åldersspannet 54–61 år som kvinnors inkomst låg närmast mäns inkomst 2016. I dessa åldrar hade kvinnor drygt 85 procent av mäns inkomst. År 2000 var det istället i åldrarna 48–51 år som kvinnors inkomst låg närmast mäns inkomst. I dessa åldrar hade kvinnor då drygt 80 procent av mäns inkomst.

Diagram 1. Sammanräknad förvärvsinkomst, medianinkomst för befolkningen 20–64 år efter kön och ålder, 2016

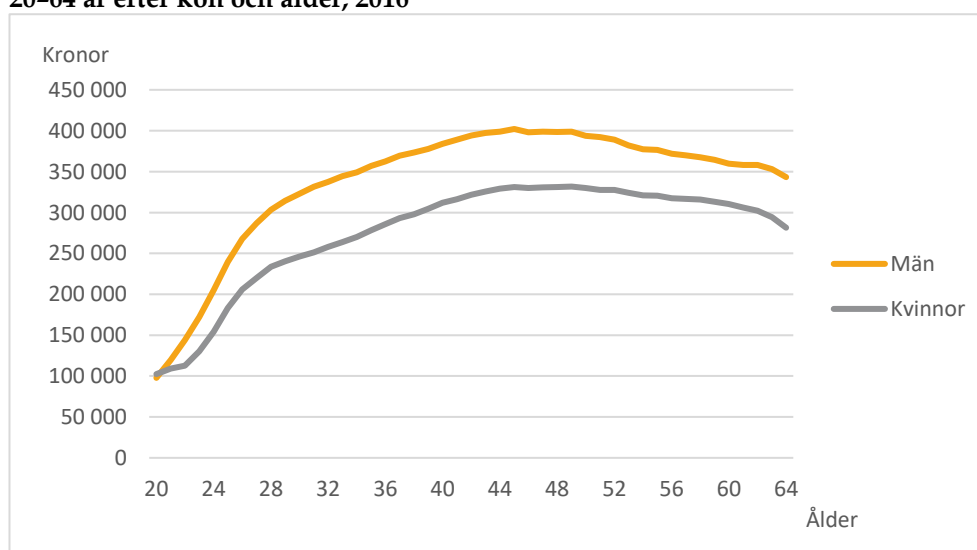
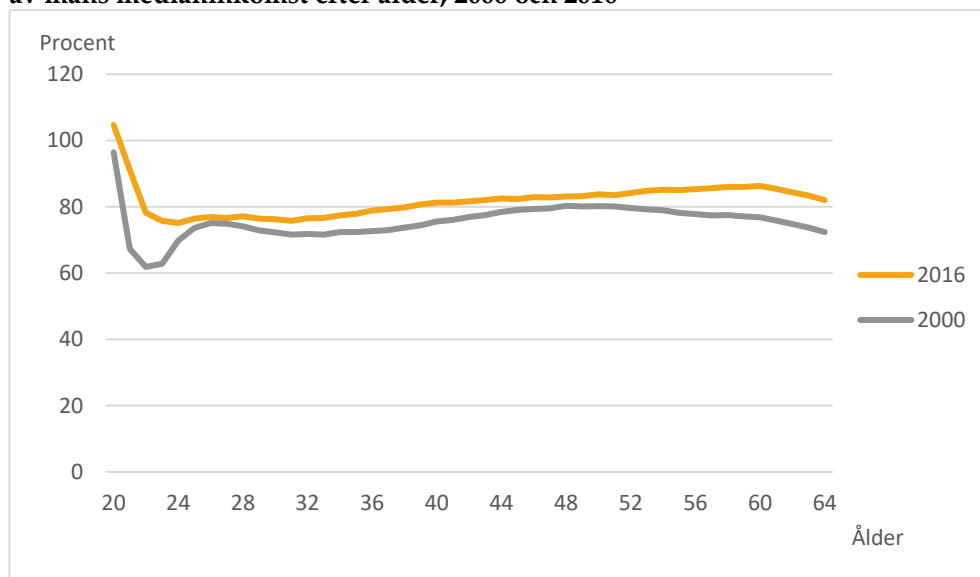

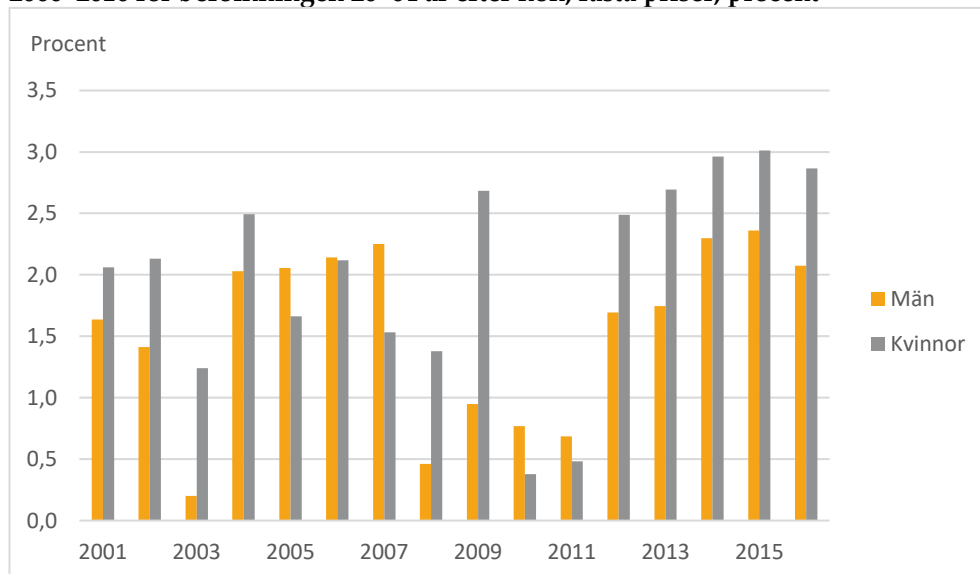
Diagram 2. Sammanräknad förvärvsinkomst, kvinnors medianinkomst i procent av mäns medianinkomst efter ålder, 2000 och 2016

Den årliga inkomstutvecklingen för kvinnor och män under 2000-talet visas i diagram 3. Medianinkomsten har ökat för båda könen varje år under 2000-talet, även räknat i fasta priser. Under de senaste fem åren har den årliga ökningen varit högre för kvinnor. De minsta ökningarna var åren 2010 och 2011.

För män har medianinkomsten, räknat i fasta priser, ökat med 28 procent hittills under 2000-talet och för kvinnor med 37 procent. Kvinnors inkomst har därmed närmast sig mäns inkomst. År 2000 låg kvinnors medianinkomst på 76,6 procent av mäns medianinkomst och 2016 på 82,2 procent.

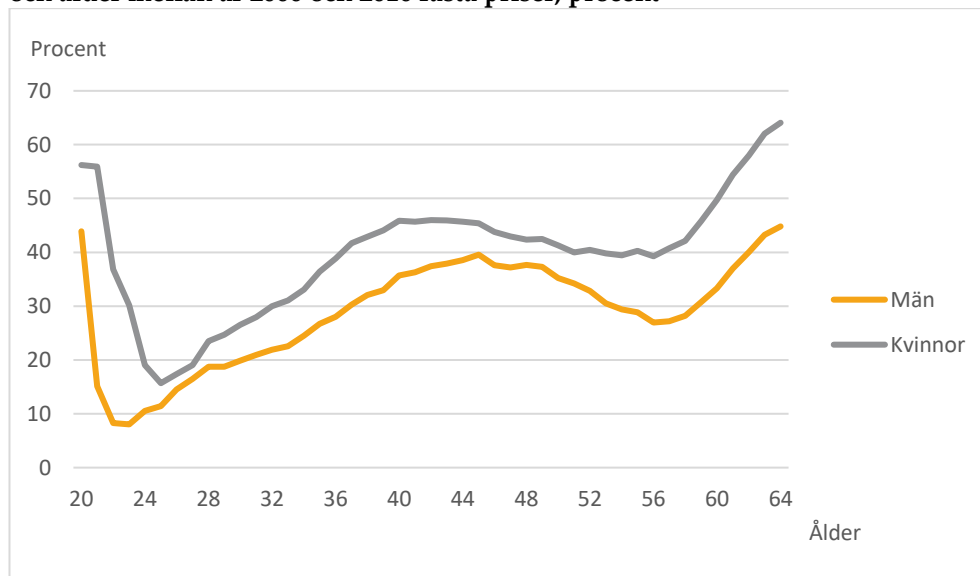
Diagram 3. Sammanräknad förvärvsinkomst, årlig förändring av medianvärdet 2000-2016 för befolkningen 20-64 år efter kön, fasta priser, procent

Inkomstutvecklingen mellan 2000 och 2016 var bra för 20-åriga män och för 20-21-åriga kvinnor, medan åldersgrupperna strax däröver hade en svag ökning av

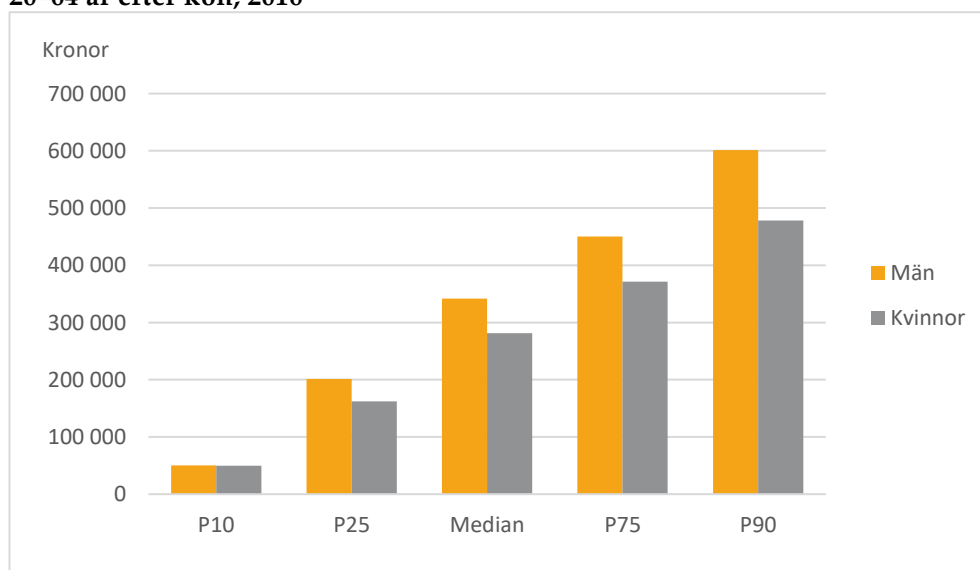
inkomsterna, sannolikt beroende på en ökad andel studerande i dessa åldrar. Från bottennoteringarna, 8 procents ökning för 23-åriga män samt 16 procents ökning för 25-åriga kvinnor, växer ökningen med ålder upp till 45 år för män och 40 år för kvinnor. Därefter planar ökningen ut och avtar fram till 56-årsåldern då kurvan vänder uppåt fram till pensionsåldern. Framför allt kvinnor i åldrarna strax före pension har haft en stor inkomstökning.

Diagram 4. Sammanräknad förvärvsinkomst, ökning av medianvärdet efter kön och ålder mellan år 2000 och 2016 fasta priser, procent

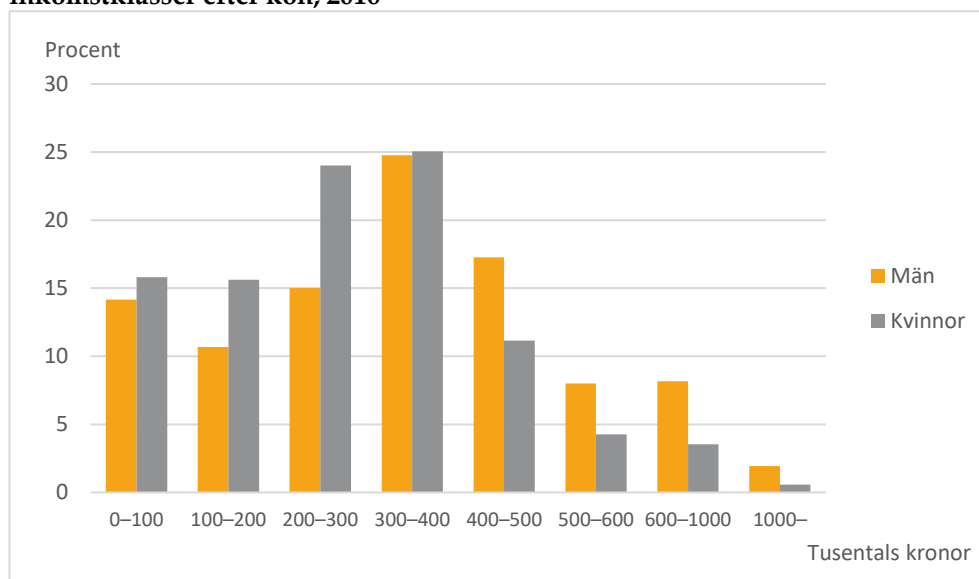
Var tionde person hade 2016 lägre inkomst än 50 000 kronor och var fjärde hade under 180 000 kronor. Samtidigt hade var tionde person mer än 545 000 kronor och var fjärde låg över 415 000 kronor. Såväl var tionde man som var tionde kvinna hade 2016 under 50 000 kronor i sammanräknad förvärvsinkomst. Samtidigt hade var tionde man mer än 600 000 kronor och var tionde kvinna låg över 480 000 kronor.

Diagram 5. Sammanräknad förvärvsinkomst, percentilgränser för åldrarna 20-64 år efter kön, 2016

Delar man in befolkningen i olika inkomstklasser framgår tydligt att det är större andel kvinnor i de lägre inkomstklasserna och större andel män i de högre inkomstklasserna, se diagram 6. Drygt 35 procent av männen hade 2016 över 400 000 kronor i inkomst, mot var sjätte kvinna. Av männen nästan 2 procent en sammanräknad förvärvsinkomst på över en miljon kronor, medan 0,6 procent av kvinnorna hade det.

Diagram 6. Sammanräknad förvärvsinkomst, andel personer 20–64 år i olika inkomstklasser efter kön, 2016

Personer födda i Sverige har i genomsnitt högre inkomst än personer födda utomlands. För födda i Sverige låg medianvärdet 2016 på 325 000 kronor. För utrikes födda var beloppet 231 000 kronor. Det betyder att utrikes födda hade 71 procent av svenskföddas inkomst. För kvinnor var andelen 69 procent och för män 72 procent. Personer födda i övriga Norden ligger på ungefär samma nivå som personer födda i Sverige, medan personer födda i Asien och Afrika hade en medianinkomst på 54 respektive 46 procent av vad personer födda i Sverige hade.

Tabell 1. Sammanräknad förvärvsinkomst, medianinkomst för utrikes födda i procent av medianinkomst för personer födda i Sverige efter kön, 2016

Födelseregion	Kvinnor och män	Kvinnor	Män
Födda utomlands	71	69	72
Norden utom Sverige	95	100	93
EU28 utom Norden	81	78	82
Europa utom EU28 och Norden	81	79	82
Afrika	48	39	53
Nordamerika	81	79	82
Sydamerika	82	83	81
Asien	57	53	59
Oceanien	91	80	90

För de utrikes födda som varit en längre tid i landet är inkomsterna betydligt högre. De som har bott minst 20 år i Sverige har en medianinkomst som ligger på 92 procent av de svenskföddas medianinkomst. Födda i Afrika och Asien låg på 89

respektive 87 procent av vad personer födda i Sverige hade, se tabell 2. Utrikes födda kvinnor med minst 20 år i Sverige ligger närmare svenskfödda kvinnor vad gäller inkomstnivå än vad motsvarande grupper män gör.

Tabell 2. Sammanräknad förvärvsinkomst, medianinkomst för utrikes födda som bott i Sverige i minst 20 år i procent av medianinkomsten för personer födda i Sverige efter kön, 2016

Födelseregion	Kvinnor och män	Kvinnor	Män
Födda utomlands	92	96	90
Norden utom Sverige	101	105	99
EU28 utom Norden	97	101	95
Europa utom EU28 och Norden	90	91	89
Afrika	89	94	84
Nordamerika	98	102	95
Sydamerika	91	95	87
Asien	87	91	84
Oceanien	105	105	104

Det är stora regionala skillnader i Sverige både avseende nivån på och utvecklingen av inkomsterna. Högst medianinkomst 2016 hade Danderyd och lägst Malmö. Medianinkomsten i Malmö låg på 62 procent av medianinkomsten i Danderyd. De flesta kommuner med höga medianvärden ligger i storstadsområdena. Under 2000-talet har dock Kiruna och Gällivare tagit sig in bland de kommuner som har högst medianinkomst. Kiruna låg 2016 på plats 9 och Gällivare på plats 11. År 2000 låg de på platserna 38 respektive 40.

Flera av kommunerna med låg medianinkomst ligger nära gränsen till Danmark eller Norge och många som bor i dessa kommuner arbetar i grannlandet. En brist i den svenska inkomststatistiken är att inte alla inkomster som intjänas utomlands är inkluderade. Om de var det skulle medianinkomsten i kommuner som till exempel Malmö, Dals-Ed, och Årjäng vara högre.

Tabell 3. Sammanräknad förvärvsinkomst, de tio kommuner som hade högst respektive lägst medianinkomst i befolkningen 20–64 år, 2016

Kommuner med högst inkomst	Sammanräknad förvärvsinkomst	Kommuner med lägst inkomst	Sammanräknad förvärvsinkomst
Danderyd	418 200	Botkyrka	274 500
Täby	396 900	Högsby	274 300
Lomma	395 000	Landskrona	272 500
Vaxholm	375 200	Mellerud	271 400
Lidingö	374 600	Ljusnarsberg	271 300
Ekerö	370 400	Dals-Ed	269 700
Nacka	369 300	Årjäng	268 400
Nykvarn	361 800	Eda	268 000
Kiruna	361 600	Perstorp	260 600
Sollentuna	360 900	Malmö	260 500

Inkomstutvecklingen skiljer sig också markant mellan kommunerna. I vissa av de så kallade gruvkommunerna har ökningarna varit mycket stora. I 15 av Sveriges

290 kommuner var ökningen större än 40 procent. Merparten av kommunerna, cirka 200 av dem, har ökat med 30–40 procent, medan 16 kommuner har en ökning lägre än 25 procent.

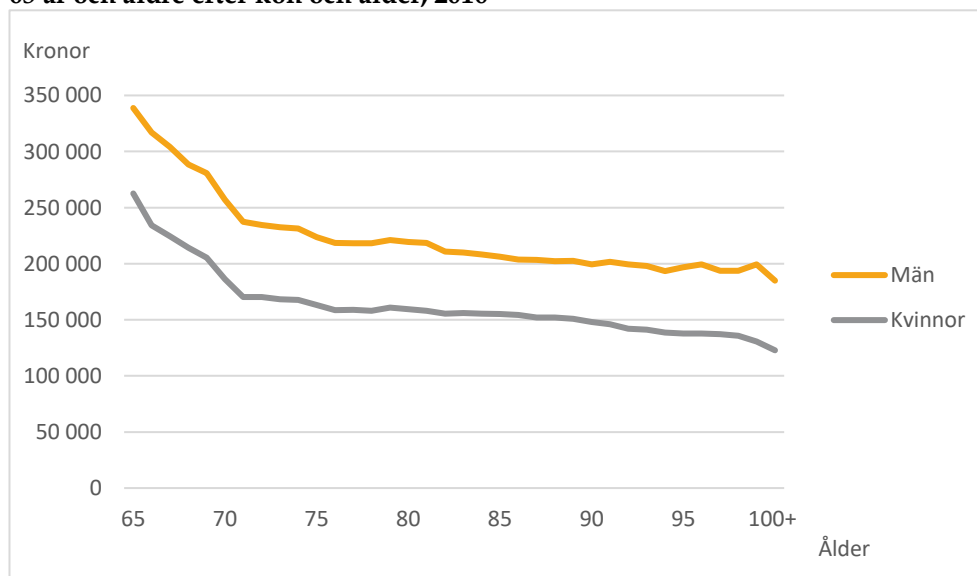
Tabell 4. Sammanräknad förvärvsinkomst, kommunerna med störst respektive minst inkomstökning i befolkningen 20–64 år mellan 2000 och 2016, fasta priser, procent

Kommuner med störst ökning	Inkomstökning 2016/2000 (%)	Kommuner med minst ökning	Inkomstökning 2016/2000 (%)
Lomma	48,6	Järfälla	22,9
Kiruna	47,1	Oxelösund	22,6
Gällivare	46,7	Sigtuna	22,4
Varberg	44,8	Östra Göinge	22,4
Pajala	44,2	Eda	21,7
Stenungsund	42,8	Södertälje	21,5
Vaxholm	42,4	Åmål	21,5
Kungsbacka	42,2	Lessebo	20,6
Höör	41,9	Bengtstors	20,1
Borgholm	41,2	Perstorp	11,1

Inkomster för befolkningen 65 år och äldre

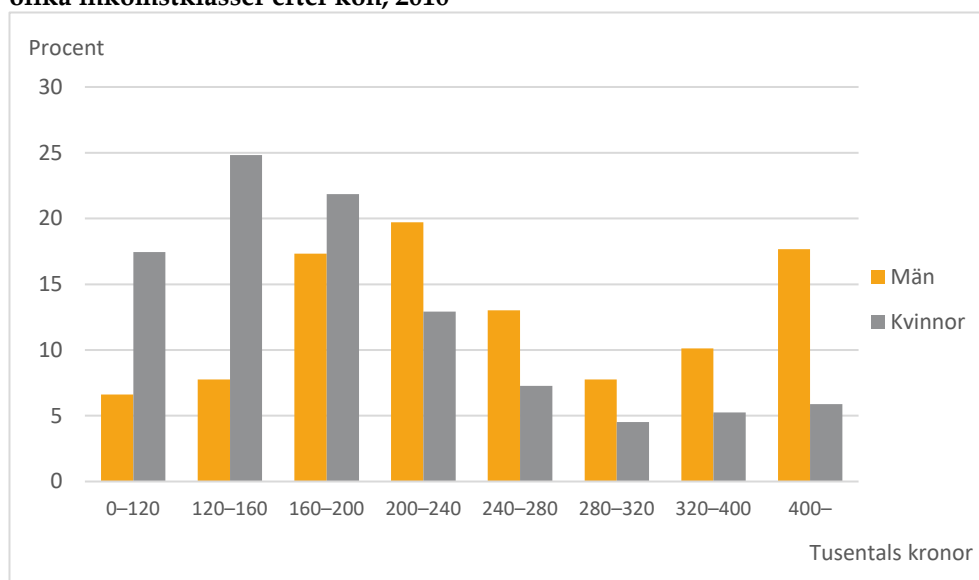
Medianbeloppet 2016 för den sammanräknade förvärvsinkomsten, i vilken pension ingår, för personer 65 år och äldre var 201 800 kronor. För män var beloppet 236 800 kronor och för kvinnor 172 000 kronor. Beloppet för kvinnor var därmed 72,6 procent av beloppet för män. År 2005 var andelen 68,1 procent, det vill säga skillnaderna mellan könen har minskat. Sedan 2005 har inkomsten för kvinnor ökat med 24 procent, jämfört med 16 procent för män. Den större delen av ökningen för kvinnor skedde dock åren 2005–2012. Därefter har inkomstutvecklingen varit i stort densamma för kvinnor och män 65 år och äldre.

Diagram 7. Sammanräknad förvärvsinkomst, medianinkomst för befolkningen 65 år och äldre efter kön och ålder, 2016

Inkomsten är betydligt större de första åren efter pension än högre upp i åldrarna. Under de första åren som pensionär har de flesta en högre tjänstepension än senare i livet och många väljer också att då ta ut sitt privata pensionssparande. År 2016 hade kvinnor i 80-årsåldern en medianinkomst på cirka 160 000 kronor och män cirka 220 000 kronor.

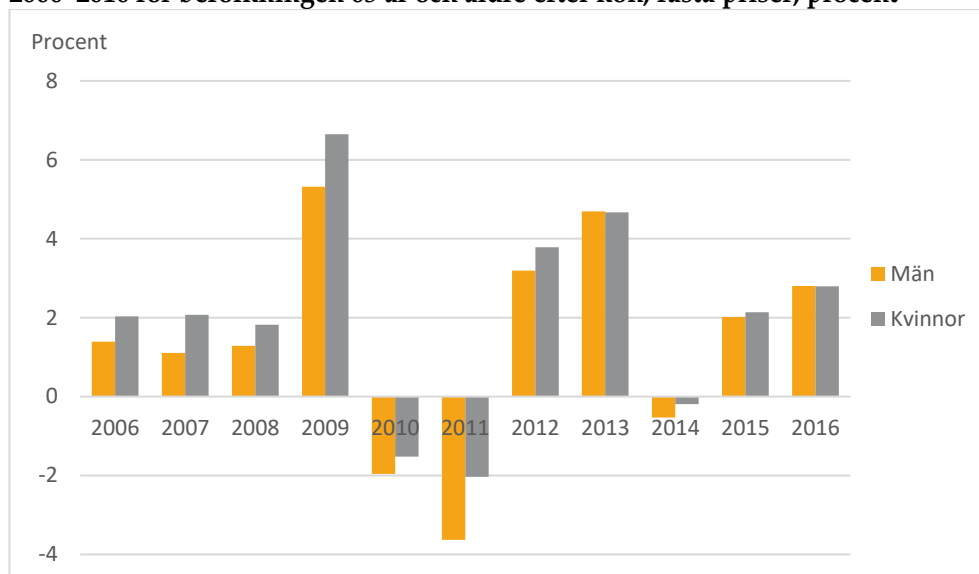
Diagram 8. Sammanräknad förvärvsinkomst, andel personer 65 år och äldre i olika inkomstklasser efter kön, 2016

Inkomstskillnaderna mellan kvinnor och män 65 år och äldre framgår tydligt när man delar in dem i olika inkomstintervall. Närmare hälften av kvinnorna, 46 procent, har en sammanräknad förvärvsinkomst som är lägre än 160 000 kronor medan motsvarande andel bland män är 16 procent. Knappt 10 procent av kvinnorna har mer än 320 000 kronor i inkomst medan 26 procent av männen har det. Ungefär 60 procent av dem som har en inkomst över 400 000 kronor är mellan 65 och 69 år.

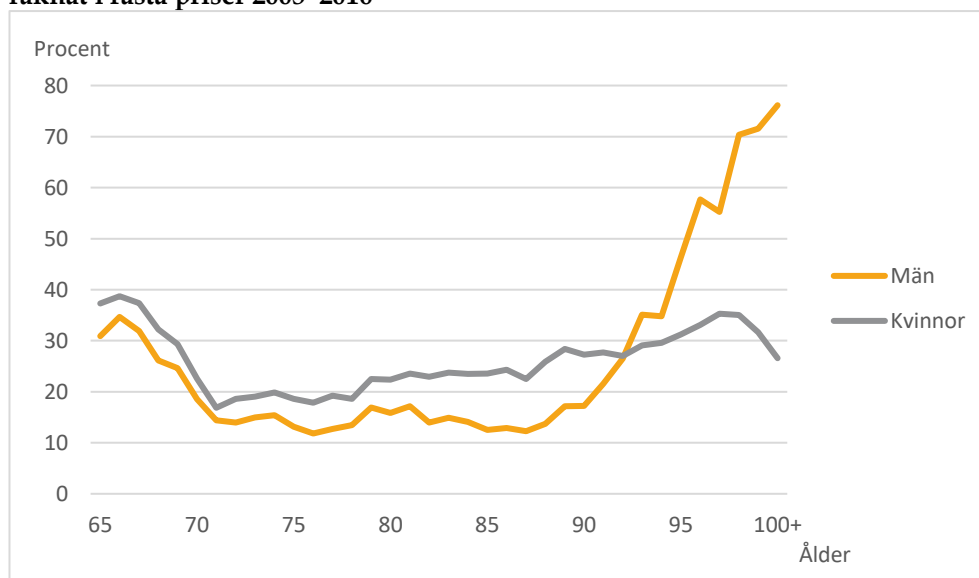
Medianinkomsten för pensionärer har haft en något oregelbunden utveckling sedan 2005. Åren 2006–2008 låg ökningen på drygt en procent per år för män och kring två procent för kvinnor. Det följdes av en kraftig ökning 2009. Därefter följde två år med negativ utveckling. Åren 2012 och 2013 ökade återigen inkomsterna för pensionärerna, medan år 2014 innebar en liten minskning av medianinkomsten. Åren 2015 och 2016 ökade medianinkomsten igen.

Diagram 9. Sammanräknad förvärvsinkomst, årlig förändring av medianvärdet 2006–2016 för befolkningen 65 år och äldre efter kön, fasta priser, procent

Ökningen sedan 2005 har varit större i de yngsta och äldsta pensionärsgруппerna. För kvinnor var ökningen i åldrarna 65–67 år nästan 40 procent och för män drygt 30 procent, räknat i fasta priser. För män ligger ökningen i åldrarna 70–90 år med marginal under 20 procent. Det är väsentligt lägre än för kvinnor. För de allra äldsta har ökningen varit större för män.

Diagram 10. Sammanräknad förvärvsinkomst efter ålder. Ökning i procent räknat i fasta priser 2005–2016

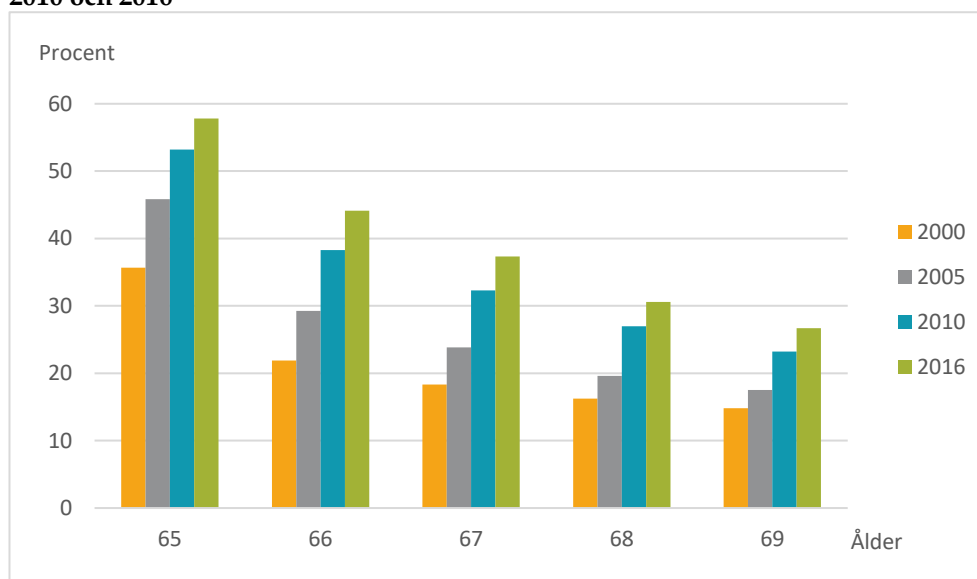

Den relativt kraftiga inkomstökningen för de yngre pensionärerna kan till stor del förklaras av att det är fler i dessa åldrar som förvärvsarbetade 2016 än det var 2005. Sedan åldern för hur länge man har rätt att arbeta höjdes från 65 till 67 år i början av 2000-talet har andelen förvärvsarbetande bland de äldre i befolkningen ökat markant. År 2000 hade 22 procent av 66-åringarna löneinkomst, år 2016 hade den andelen ökat till 44 procent. För 67-åringarna ökade andelen från 18 procent till 37

procent under samma period. Andelen med löneinkomst i dessa åldrar fördubblades alltså under perioden. Men även bland 65-åringar och 68-69-åringar har andelen med löneinkomst ökat successivt sedan 2000. År 2016 hade 27 procent av 69-åringarna löneinkomst, vilket kan jämföras med att 22 procent av 66-åringarna hade löneinkomst år 2000.

I åldrarna 47-62 år är andelen som har löneinkomst något större bland kvinnor än bland män. Bland personer som är 65 år eller äldre är det däremot en klart större andel av män än av kvinnor som har löneinkomst. Andelen med löneinkomst har dock ökat mer för kvinnor än för män mellan 2000 och 2016.

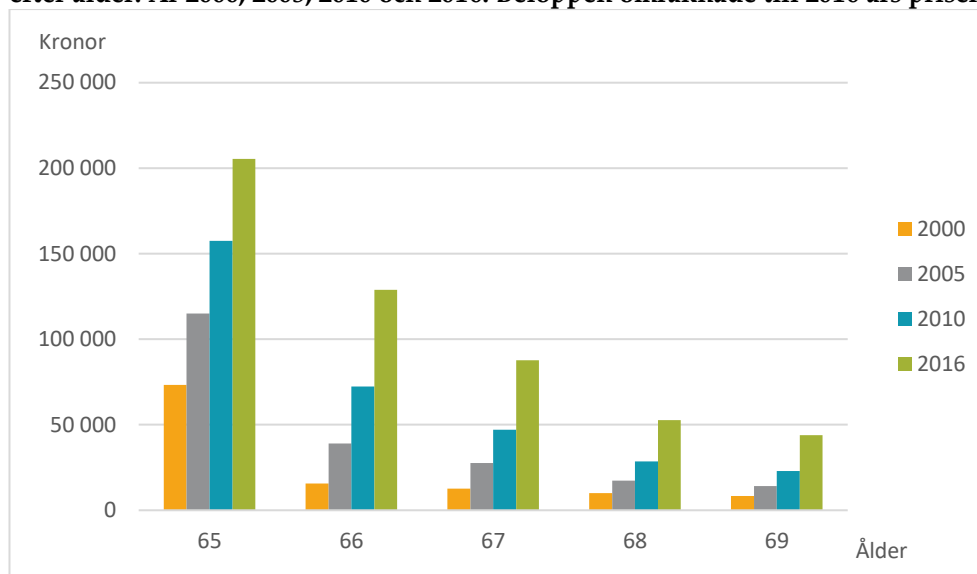
Diagram 11. Andelen personer med löneinkomst efter ålder. Åren 2000, 2005, 2010 och 2016

Att en person har haft löneinkomst behöver dock inte innebära att denne har haft en fast anställning eller arbete som huvudsaklig sysselsättning. Många personer i dessa åldrar kombinerar arbete och pension. Av de 67-åringar som hade löneinkomst 2016 hade nästan alla, 99 procent, också inkomst av pension. Denna andel är ännu högre för 68- och 69-åringar, 99,5 procent. Storleken på löneinkomsten är inte heller särskilt hög. Exempelvis var medianvärdet 2016 för de 67-åringar som hade löneinkomst 88 000 kronor, vilket motsvarar cirka 7 300 kronor per månad före skatt. Många av de äldre arbetar således deltid eller gör endast tillfälliga inhopp i arbete. Andra kan ha arbetat i början av året och därefter gått i pension.

Storleken på inkomsten för de som har löneinkomst i åldrarna 65-69 år har emellertid ökat sedan millennieskiftet. Det är alltså inte bara fler som fortsätter att jobba i högre åldrar, man jobbar också mer. Mellan åren 2000 och 2016 ökade medianbeloppet för löneinkomsten för 66-åringar från 16 000 kronor till 129 000 kronor, räknat i fasta priser, och för 67-åringar från 13 000 kronor till 88 000 kronor. Dessa ökningarna var, räknat i procent, betydligt större än för personer under 65 år. Ökningarna var ungefär lika stora för kvinnor och män.

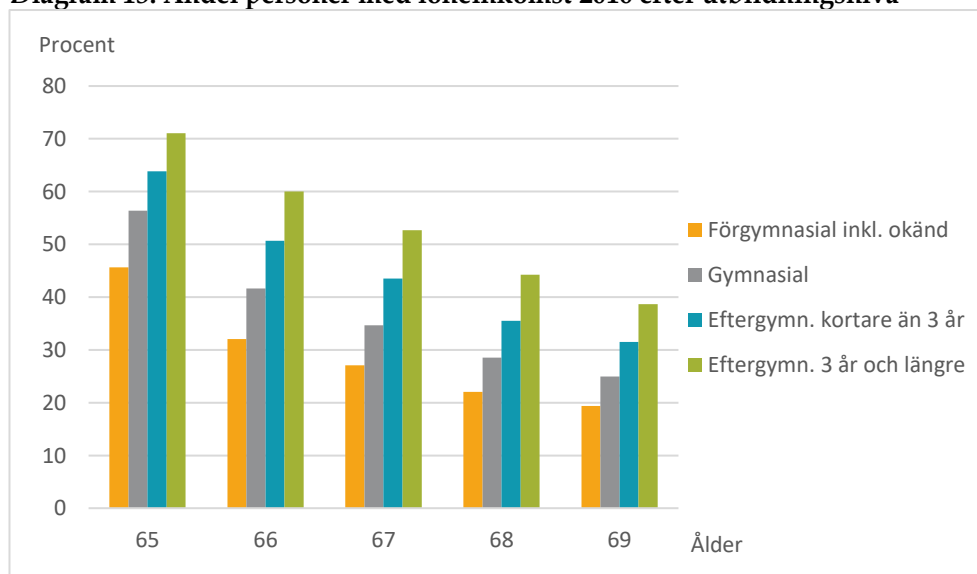
Diagram 12. Medianvärde för löneinkomst för personer med sådan inkomst, efter ålder. År 2000, 2005, 2010 och 2016. Beloppen omräknade till 2016 års priser

Personer med längre utbildning arbetar i större utsträckning efter att de har fyllt 65 år än personer som har en kortare utbildning. Av 66-åringar med förgymnasial utbildning hade 32 procent löneinkomst år 2016 medan andelen bland dem med eftergymnasial utbildning på minst 3 år var 60 procent. Bland 67-åringarna var motsvarande andelar 27 respektive 53 procent. Skillnaderna mellan dessa grupper finns även i åldrarna under 65 år men de är inte lika stora då. Ökningen mellan 2000 och 2016 var dock ungefär lika stor för alla utbildningsnivåer.

Skillnaden mellan män och kvinnor är större bland personer med kortare utbildning. Av personer med förgymnasial utbildning var andelen män som hade löneinkomst 2016 cirka tio procentenheter högre än andelen kvinnor. Bland män och kvinnor med eftergymnasial utbildning skiljde cirka fyra procentenheter. För personer med förgymnasial utbildning har skillnaden mellan könen ökat sedan år 2000 medan den har minskat markant för dem med eftergymnasial utbildning.

Diagram 13. Andel personer med löneinkomst 2016 efter utbildningsnivå

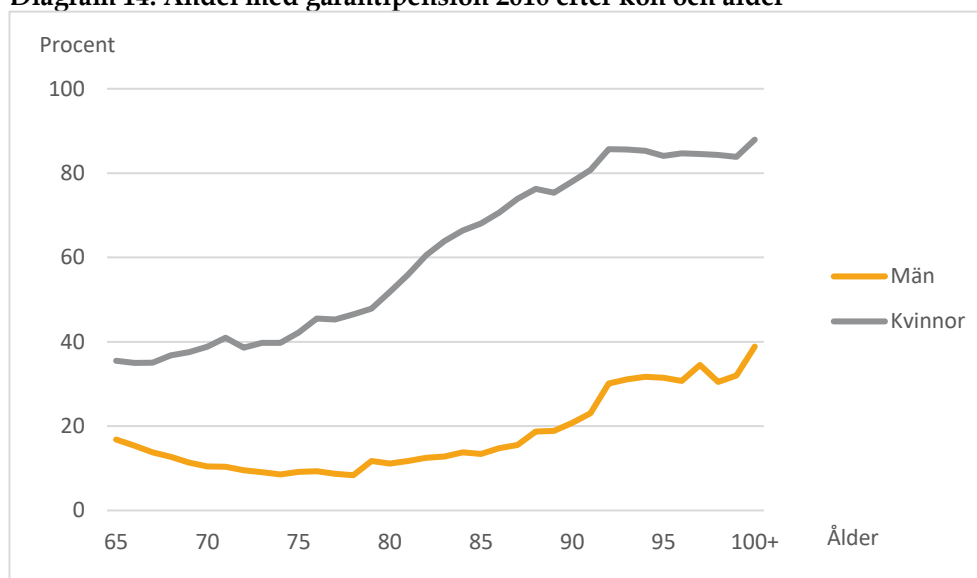
Eftersom det finns ett starkt samband mellan utbildning och inkomst är en slutsats man kan dra att det främst är personer med högre inkomst och högre framtida pension som fortsätter att arbeta, medan de som har lägre inkomst och låg framtida pension i större utsträckning slutar förvärvsarbeta tidigare.

Den höjda åldersgränsen för hur länge man har rätt att arbeta är den huvudsakliga orsaken till att allt fler äldre har löneinkomst. Det finns dock andra reformer efter millennieskiftet som kan ha påverkat benägenheten att fortsätta arbeta. Dels har ett nytt pensionssystem införts, dels har jobbskatteavdraget införts, vilket bland annat innebär att personer som har fyllt 66 år betalar lägre skatt på arbete än de gjorde innan de fyllde 66 år. Skatten på arbete är också lägre än skatten på pension.

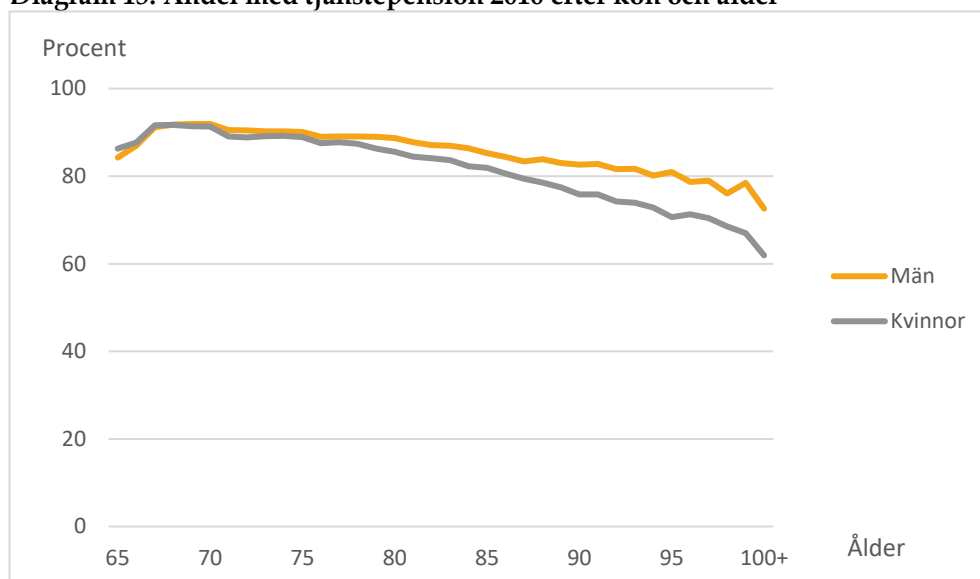
För de flesta som har fyllt 65 år är det ändå pensionen som är den största inkomstkällan. Den genomsnittliga pensionen 2016 för män som fyllt 65 år var 253 000 kronor och för kvinnor 171 000 kronor.

Pensionen kan bestå av totalt tre delar; allmän pension, tjänstepension och privat pension. De flesta börjar ta ut pension det året de fyller 65 år, men det är inte ovanligt att börja ta ut pension tidigare. Allmän pension tar i stort sett alla ut som är 70 år eller äldre. Skillnaderna mellan könen är liten. I den allmänna pensionen ingår garantipension som är ett grundskydd för dem som har haft liten eller ingen arbetsinkomst under livet. Garantipension kan man inte få innan man har fyllt 65 år. Andelen som har garantipension skiljer sig kraftigt mellan könen. Vid 65 år har 17 procent av männen och drygt 35 procent av kvinnorna garantipension. Skillnaden mellan könen ökar med stigande ålder. Vid 85 år har 13 procent av männen och 68 procent av kvinnorna garantipension.

Diagram 14. Andel med garantipension 2016 efter kön och ålder

I åldrarna 67–70 år har ungefär 92 procent tjänstepension, både bland kvinnor och bland män. Därefter minskar andelen långsamt, men i något större omfattning för kvinnor. Vid 75 års ålder är andelen män med tjänstepension drygt en procentenhet högre än andelen kvinnor, vid 80 år skiljer drygt tre procentenheter och vid 90 års ålder skiljer närmare sju procentenheter.

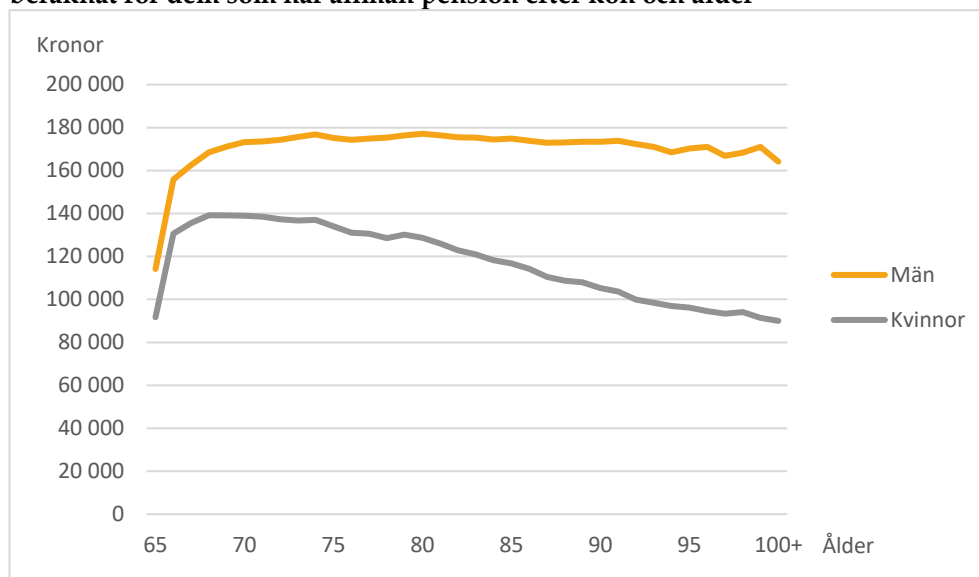
Diagram 15. Andel med tjänstepension 2016 efter kön och ålder

Att ha privat pension är också vanligast i början av pensionen. I åldrarna 66–70 år har över hälften av kvinnorna och cirka 45 procent av männen privat pension. Därefter minskar andelen kraftigt och mest för kvinnor. Från 71 års ålder är andelen som har privat pension större bland män. Vid 75 år har 26 procent av männen och 22 procent av kvinnorna privat pension och i åldrarna mellan 85 och 90 år är andelen för kvinnor knappt 5 procent och för män knappt 10 procent.

Diagram 16. Andel med privat pension 2016 efter kön och ålder

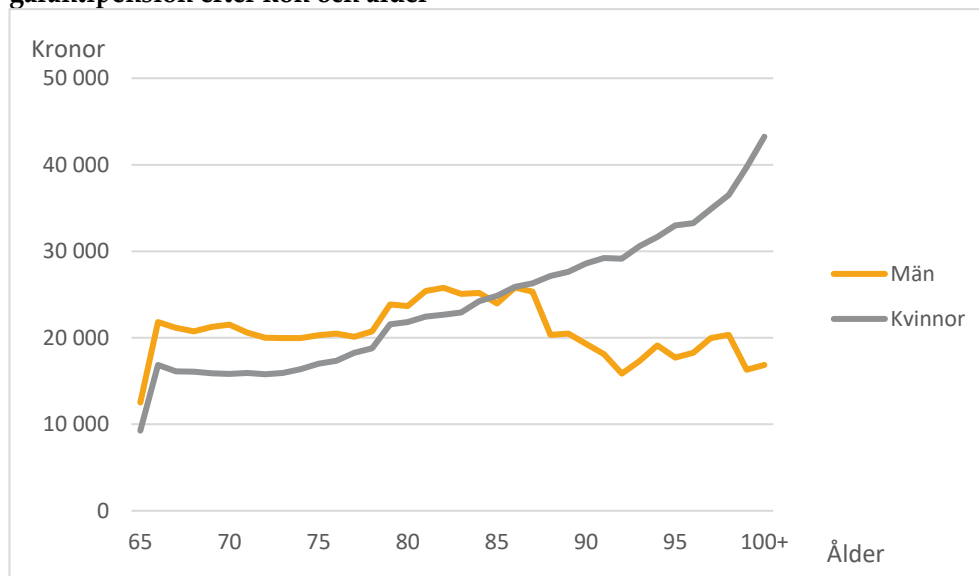
Män har högre allmän pension än kvinnor. I de yngre pensionsåldrarna är medelbeloppet 20–25 procent högre för män, vid 80 år skiljer närmare 40 procent och vid 90 år 65 procent. För personer äldre än 70 år ligger mäns pension på i genomsnitt 175 000 kronor medan beloppet för kvinnor ligger på 135 000 kronor.

Diagram 17. Allmän pension, inklusive garantipension. Medelbelopp 2016 beräknat för dem som har allmän pension efter kön och ålder

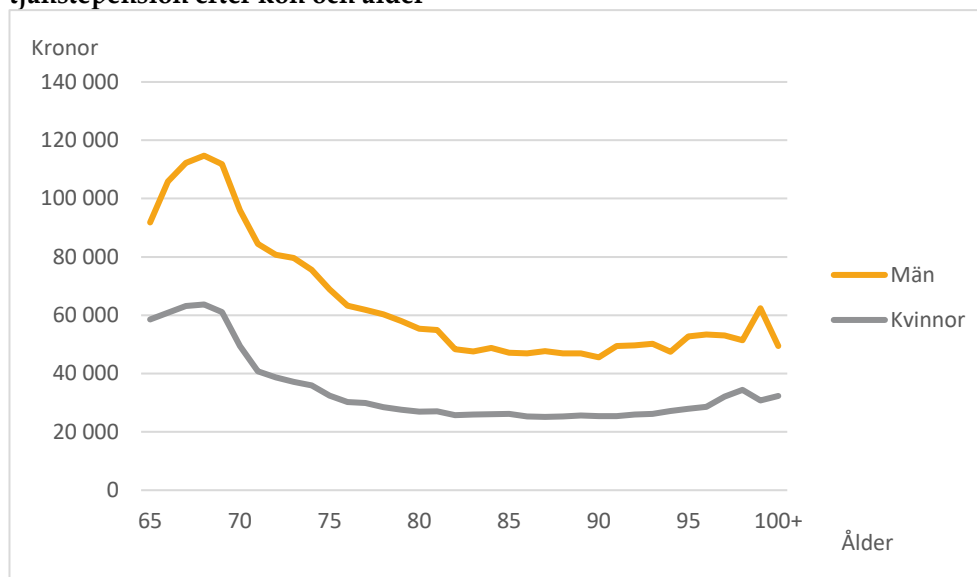
Medelbeloppet för garantipension varierar över åldrar på ett markant olika sätt för kvinnor och män. Fram till 85 års ålder har män något högre medelbelopp än kvinnor. Men medan beloppet därefter sjunker för män ökar det kraftigt för kvinnor.

Diagram 18. Garantipension. Medelbelopp 2016 beräknat för dem som har garantipension efter kön och ålder

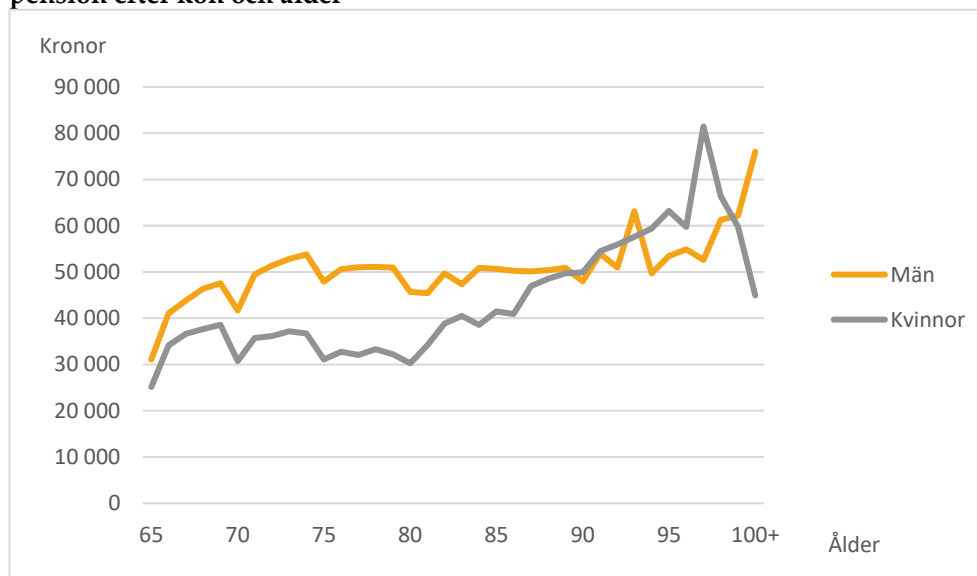
Män har i alla åldrar väsentligt högre tjänstepension än kvinnor. Lite förenklat kan man säga att medelbeloppet för män, i de flesta åldrar, är ungefär dubbelt så stort som medelbeloppet för kvinnor.

Diagram 19. Tjänstepension. Medelbelopp 2016 beräknat för dem som har tjänstepension efter kön och ålder

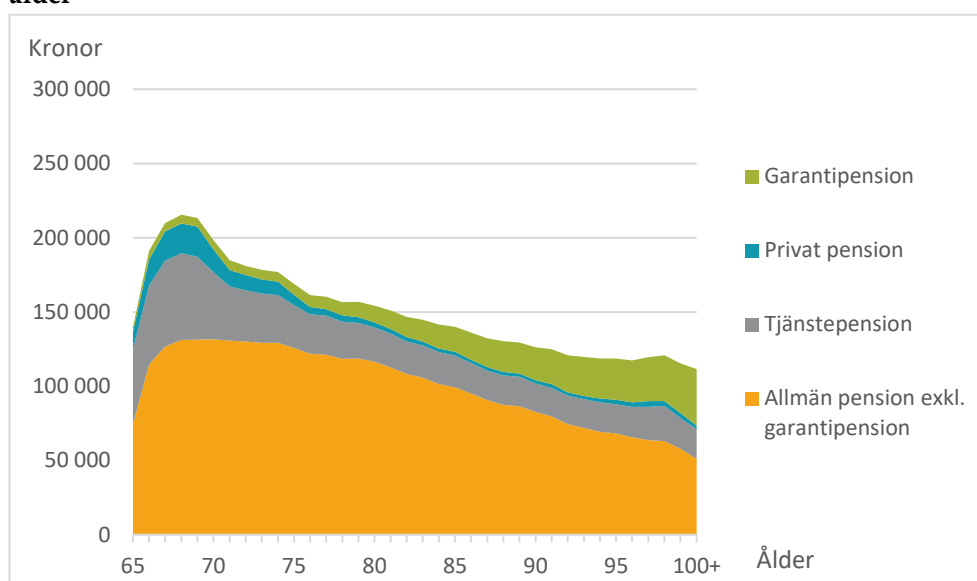
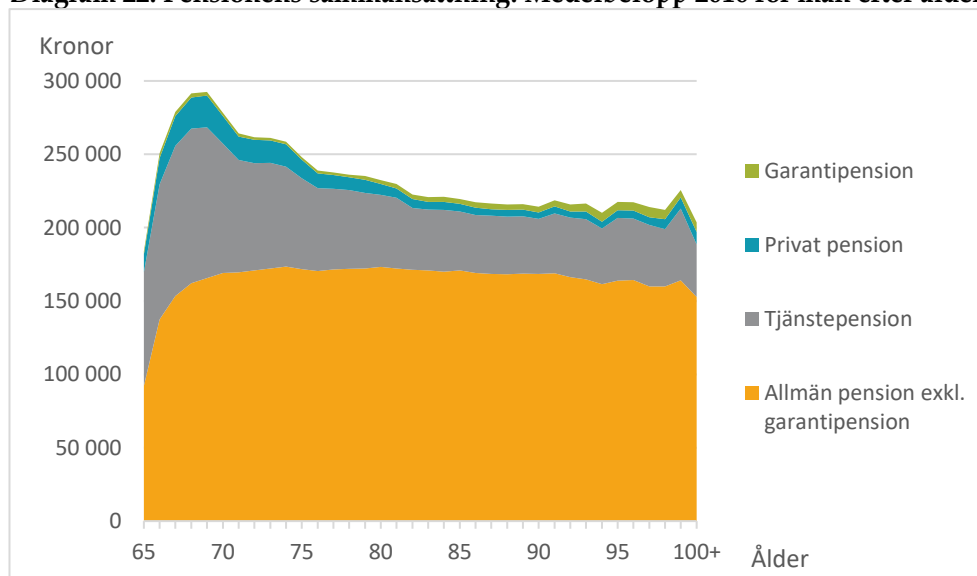

Av rapporten har tidigare framgått att det är något större andel bland kvinnor än bland män som har privat pension. När beloppen jämförs är det däremot männen som ligger högre fram till 90-årsåldern. Som mest skiljer sig beloppen åt i åldrarna strax före 80 år då medelbeloppet för män ligger cirka 18 000 kronor högre än för kvinnor.

Diagram 20. Privat pension. Medelbelopp 2016 beräknat för dem som har privat pension efter kön och ålder

I åldrarna 69–86 år är medelbeloppet för den totala pensionen cirka 80 000 kronor högre för män än för kvinnor. Därefter ökar skillnaderna något och är efter 90 år cirka 90 000 kronor. Skillnaderna förklaras av att män har högre allmän pension, högre tjänstepension och högre privat pension. De skillnader i inkomst som detta skapar minskar något med hjälp av garantipension som i större omfattning går till kvinnor, se diagram 21 och 22.

Diagram 21. Pensionens sammansättning. Medelbelopp 2016 för kvinnor efter ålder**Diagram 22. Pensionens sammansättning. Medelbelopp 2016 för män efter ålder**

En persons nettoinkomst består av alla inkomster minus skatt. Här ingår således även kapitalinkomster och skattefria bidrag som bostadstillägg. Efter pensionsåldern består mäns nettoinkomst till större del än för kvinnor av löneinkomst och inkomst av näringsverksamhet och till något större del av kapitalinkomster. Upp till 80 års ålder består kvinnors nettoinkomst till större del än för män av pension. Bostadstillägget är för alla åldrar en större andel av nettoinkomsten för kvinnor än för män och denna skillnad ökar med stigande ålder, se diagram 23 och 24. Diagrammen visar hur den totala inkomsten fördelar sig, det vill säga medelvärdet per pensionär.

Diagram 23. Nettoinkomst 2016 för kvinnor 65 år och äldre. Procentuell fördelning för olika inkomstslag

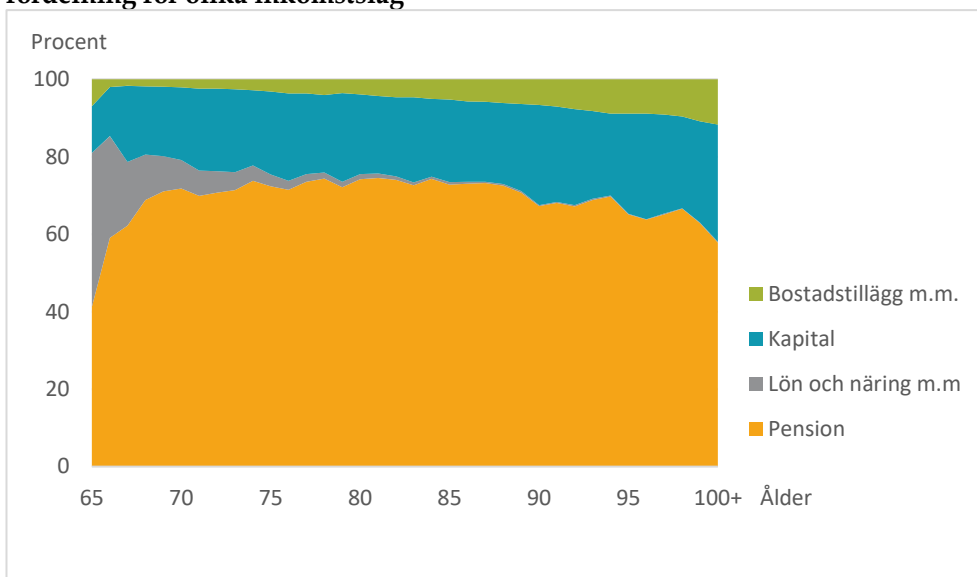
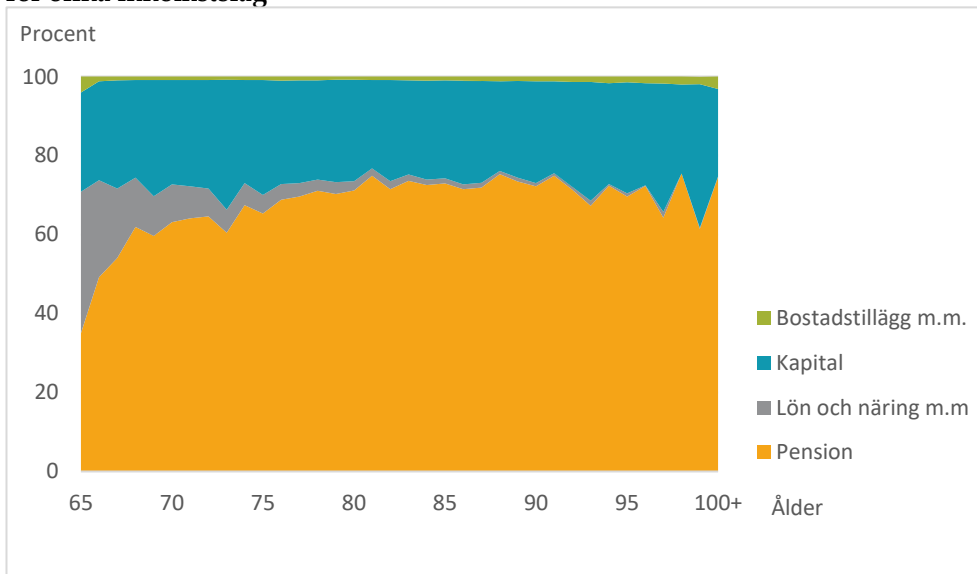

Diagram 24. Nettoinkomst 2016 för män 65 år och äldre. Procentuell fördelning för olika inkomstslag

Hushållens inkomster

Hushållens inkomster mäts främst med måttet disponibel inkomst. Den disponibla inkomsten för hushållet avser inkomsterna för samtliga hushållsmedlemmar, och är summan av faktorinkomster (löneinkomst, inkomst av näringsverksamhet och kapitalinkomst) samt skattepliktiga och skattefria transfereringar, minus skatt och övriga negativa transfereringar.

Redovisningen är baserad på undersökningarna Hushållens ekonomi (HEK) och Totalräknad inkomstfördelning (TRIF), vilken är en del av undersökningen Inkomster och skatter. Statistiken baserad på HEK avser åren 1991–2013 och statistiken baserad på TRIF är tillgänglig för 2011–2016. I den mån det är relevant redovisas åren 2011–2013 parallellt för HEK och TRIF för att underlätta tolkningen av eventuella skillnader i resultat som föreligger mellan undersökningarna.² I redovisningen av disponibel inkomst inkluderas kapitalvinst om inte annat framgår.

Hushållens disponibla inkomst

Medianvärdet för hushållens disponibla inkomst 2016 var 353 000 kronor. Det var en ökning med 1,1 procent jämfört med 2015 och med 13,2 procent sedan 2011, räknat i fasta priser. Ett medianvärde för samtliga hushåll är i de flesta fall inte särskilt användbart. Antalet hushållsmedlemmar varierar liksom antalet personer i hushållet som har inkomster. Därför är det mer intressant att titta på olika typer av hushåll. Som exempel var medianinkomsten 2016 för en ensamstående kvinna utan barn 167 000 kronor, medan beloppet för ett sammanboende par med två barn var 619 000 kronor. Allra högst inkomst hade, som tabell 5 visar, hushåll som består av sammanboende par med kvarboende unga vuxna. I de flesta fall har de kvarboende barnen inkomst, antingen lön eller studiemedel och dessa inkomster ingår i hushållets disponibla inkomst.

Tabell 5. Disponibel inkomst för hushåll efter hushållstyp, 2016

Hushållstyp	Kronor
Samtliga hushåll	352 000
Ensamstående kvinnor utan barn	167 000
Ensamstående män utan barn	213 000
Ensamstående kvinnor med barn	293 000
Ensamstående män med barn	347 000
Sammanboende utan barn	449 000
Sammanboende med 1 barn	577 000
Sammanboende med 2 barn	619 000
Sammanboende med kvarboende unga vuxna	765 000

Medianvärdet för hushållens disponibla inkomst varierar också kraftigt mellan kommunerna. Högst belopp 2016 hade Danderyd med 656 000 kronor vilket var nästan 100 000 kronor mer än Täby som hade det näst högsta beloppet. Överlag är

² Se Statistiska centralbyrån (2016) för mer information om de två undersökningarna samt skillnader dem emellan.

beloppen högre i storstadsområdena än i övriga landet. Lägst medianinkomst 2016 hade hushållen i Filipstad med 267 000 kronor.

Är då detta ett bra sätt att jämföra hushållens inkomster mellan olika kommuner eller andra befolkningsgrupper? Nej, inte om man vill att jämförelsen ska spegla någon form av ekonomisk standard i kommunerna. De kommuner som hade lägst medianinkomst är också de kommuner som har störst andel enpersonshushåll och detta bidrar till att medianinkomsten räknat på samtliga hushåll blir låg. Vill man studera inkomstskillnader mellan kommunerna är det därför bättre att dela upp hushållen i olika hushållstyper och jämföra dem.

Det finns kommuner som hamnar betydligt längre ner på listan över inkomster för samtliga hushåll än de gör när man jämför de olika hushållstyperna var för sig. I denna grupp ingår flera kommuner i Storstockholm, bland annat Stockholm, Solna, Sundbyberg, Lidingö och Nacka. Därutöver även ett antal relativt stora kommuner, till exempel Sundsvall, Gävle, Örebro, Helsingborg och Karlstad. De flesta av dessa kommuner har en stor andel singelhushåll.

För en annan grupp kommuner är förhållandet det omvända. De ligger betydligt högre upp på listan när inkomsterna är beräknade på samtliga hushåll än de gör när enskilda hushållstyper jämförs. De flesta av dessa kommuner ligger långt från storstäderna, exempelvis Habo, Gnosjö och Vaggeryd i Jönköpings län. Men även i denna grupp finns kommuner från alla tre storstadsområdena, till exempel Nykvarn, Lomma och Öckerö. Dessa kommuner har i de flesta fall en liten andel singelhushåll.

Här är ett exempel på hur stora skillnaderna kan bli. Om man jämför medianinkomsten 2016 för samtliga hushåll så hamnar Habo på plats 23 och Stockholm på plats 43 av Sveriges kommuner. Jämför man däremot medianinkomsten för var och en av de tre vanligaste hushållstyperna – ensamstående utan barn, sammanboende utan barn och sammanboende med barn – låg Habo på platserna 99, 54 respektive 78, medan Stockholm låg på platserna 5, 5 respektive 14. Räknat på samtliga hushåll hade Habo 17 procent högre medianinkomst än Stockholm, men när man jämför enskilda hushållstyper hade Stockholm 36 procent högre medianinkomst än Habo för ensamstående utan barn, 24 procent högre för sammanboende utan barn och 1 procent högre för sammanboende med barn. Förklaringen är att kommunerna är markant olika när det gäller fördelningen på olika hushållstyper. Habo har stor andel sammanboende och liten andel singelhushåll. I Stockholm är förhållandet det motsatta.

En annan kommun som visar hur viktigt det är att titta på olika hushållstyper är Solna som låg på plats 38 när man beräknar medianinkomsten för samtliga hushåll. Bland singelhushållen däremot låg Solna på första plats av Sveriges kommuner.

Ekonomisk standard

För att underlätta jämförelser mellan olika grupper och för att ta hänsyn till hushållets försörjningsbörda används ofta måttet ekonomisk standard i redovisningen av hushållens inkomster. Förenklat innebär det att hushållets inkomster sätts i relation till antalet personer i hushållet (försörjningsbördan), vilket innebär att inkomsterna för hushåll med olika storlek och sammansättning kan jämföras med varandra. I praktiken tilldelas varje person i hushållet en konsumtionsvikt och dessa konsumtionsvikter summeras för hushållet. Hushållets disponibla inkomst divideras sedan med hushållets totala konsumtionsvikt för att

erhålla hushållets inkomst per konsumtionsvikt. I redovisningen benämns detta som disponibel inkomst per konsumtionsenhet (förkortat k.e.) alternativt som hushållens ekonomiska standard.

I tabell 6 redovisas inkomststrukturen för måttet disponibel inkomst per k.e. för hushåll år 2016. Inkomststrukturen visar med hur mycket respektive inkomstslag bidrar till den disponibla inkomsten.

Av de tre största inkomstslagen, löne- och företagarinkomst, pension respektive kapitalinkomst har de två förstnämnda varit förhållandevis stabila sedan år 2003. Löne- och företagarinkomst har sedan 2003 pendlat runt eller strax under 60 procent medan inkomsterna från pension i genomsnitt stått för strax under en femtedel av inkomsterna för hushållen. Inkomsterna från kapital har däremot ökat från cirka 6 procent år 2003 till 15 procent år 2016. Under samma period har inkomstandelen från sjuk- och aktivitetsersättning, sjuk- och föräldrapenning samt arbetsmarknadsstöd sjunkit från cirka 9 procent till 4,5 procent.

Tabell 6. Inkomststruktur för disponibel inkomst per k.e., hushåll, 2016

Inkomstslag	Medelvärde	Andel i procent
Löne- och företagarinkomst	219 200	57,8
Kapital	51 700	14,7
Pension	77 100	18,6
Sjuk- och aktivitetsersättning	5 900	1,4
Sjuk- och föräldrapenning, arbetsmarknadsstöd m.m.	12 700	3,1
Generella bidrag	7 900	2,8
Bostadsstöd	3 200	1,1
Ekonomiskt bistånd	1 400	0,5
Skatt	-93 300	-
Övriga negativa transfereringar	-2 400	-
Disponibel inkomst	283 500	100

Inkomstfördelning

Fördelningen av inkomster kan analyseras på flera olika sätt. I tabell 7 är befolkningen indelad i decilgrupper, där tiondelen med lägst inkomster är i grupp 1 och tiondelen med högst inkomster är i grupp 10. Drygt en fjärdedel av inkomsterna tillföll år 2016 tiondelen med högst inkomster, att jämföra med år 1991 då andelen var en femtedel. Den halva av befolkningen med lägst inkomster (decil 1–5) erhöll knappt 30 procent av inkomsterna 2016. Motsvarande andel 1991 var 35 procent.

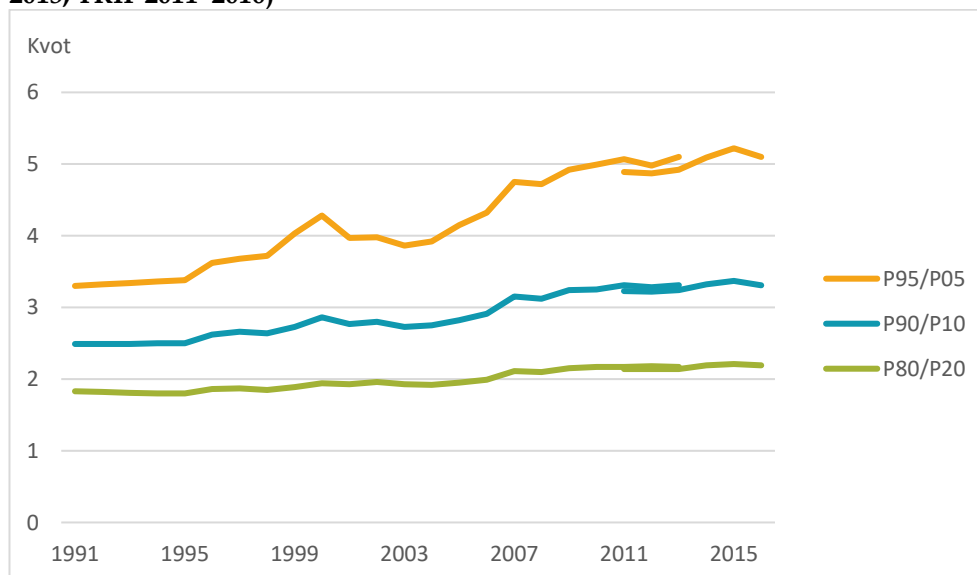
Inkomstutvecklingen sedan 1991 skiljer sig markant åt mellan de olika grupperna, vilket förklarar den ökande koncentrationen av inkomster till decilerna med högre inkomster. Bland annat var ökningen för decil 10 under perioden 1991–2016 nästan fem gånger större än ökningen för decil 1.

Tabell 7. Disponibel inkomst per k.e. för samtliga personer, medelvärde tkr, inkomstutveckling 1991–2016 samt andel av inkomstsumma (%), fasta priser

Inkomstgrupp	Medelvärde			Utveckling 2016/1991	Andel av inkomstsumma		
	1991	2000	2016		1991	2000	2016
Decil 1	74,2	70,5	95,0	28,5	4,4	3,7	3,3
Decil 2	106,4	108,4	146,7	37,9	6,4	5,7	5,1
Decil 3	120,4	123,6	175,4	45,7	7,2	6,5	6,1
Decil 4	133,3	137,6	202,6	52,0	8,0	7,2	7,0
Decil 5	145,5	152,1	229,0	57,4	8,7	8,0	7,9
Decil 6	159,1	168,2	256,6	61,2	9,6	8,8	8,9
Decil 7	175,3	187,5	288,0	64,3	10,5	9,9	10,0
Decil 8	195,6	212,0	327,8	67,6	11,7	11,1	11,3
Decil 9	223,8	250,2	387,0	72,9	13,4	13,2	13,4
Decil 10	333,5	491,6	785,3	135,5	20,0	25,8	27,1
Samtliga	166,7	190,2	281,6	73,6	100	100	100

Inkomstspridningen kan också åskådliggöras genom att beräkna kvoter mellan percentilgränser. Exempelvis är P95/P05 kvoten mellan gränsvärdet för de 5 procent med högst ekonomisk standard och de 5 procent med lägst ekonomisk standard. År 1991 var denna kvot 3,30, år 2000 hade den ökat till 4,28 och år 2016 till 5,10. Även kvoterna P90/P10 och P80/P20 har haft en trendmässig ökning, om än i en något lägre takt än för P95/P05. Att kvoterna har blivit större visar att skillnaderna har ökat mellan dem med högre ekonomisk standard och dem med lägre ekonomisk standard.

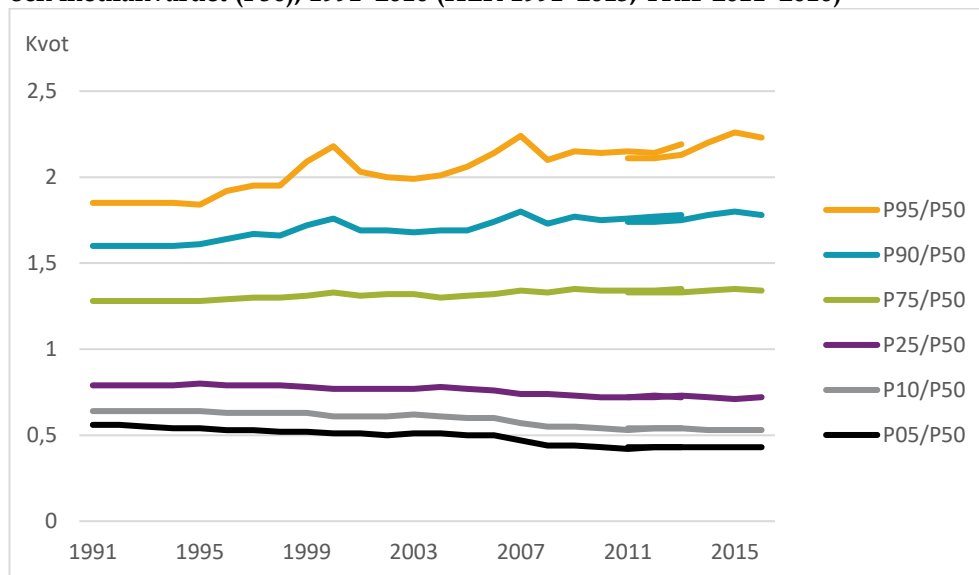
Diagram 25. Percentilkvoter, disponibel inkomst per k.e., 1991–2016 (HEK 1991–2013, TRIF 2011–2016)

Genom att studera percentilgränser i förhållande till medianen kan man få en uppfattning om hur utvecklingen ser ut i olika skikt av inkomstfördelningen i förhållande till utvecklingen för fördelningens mittpunkt. Diagrammet nedan visar att avståndet till medianen ökar både för de grupper som ligger över och de som ligger under medianvärdet, vilket innebär att den halvan som har högre inkomster drar ifrån dem som ligger i mitten av fördelningen, medan inkomsterna för dem

som ligger i mitten av fördelningen ökar i snabbare takt än inkomsterna för dem som ligger på den undre halvan.

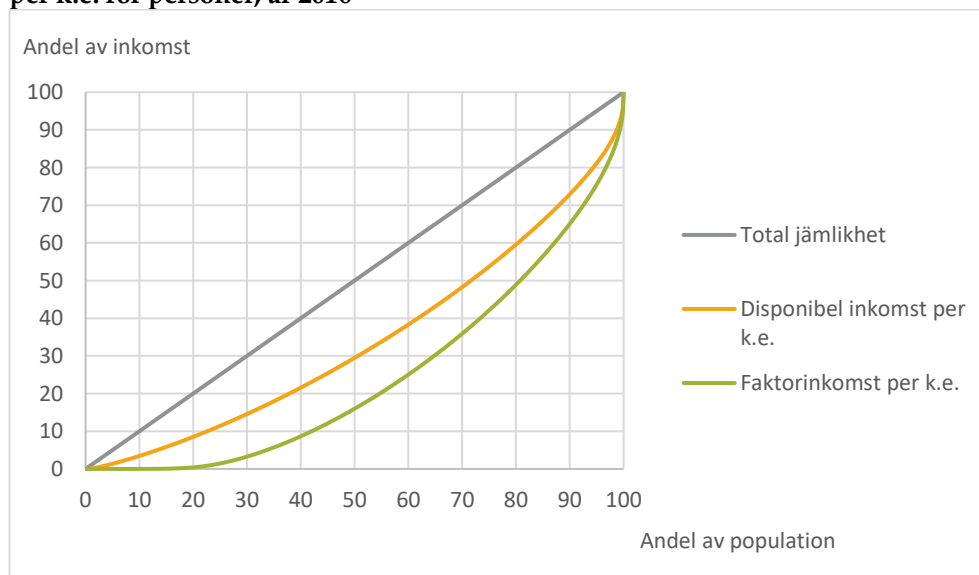
Diagram 26. Avstånd till medianvärdet. Kvoten mellan olika percentilgränser och medianvärdet (P50), 1991–2016 (HEK 1991–2013, TRIF 2011–2016)

Ovanstående mått för att belysa ojämlikheten i inkomster fångar endast upp inkomstförhållandena i den specifika grupp som är mätområde eller mätpunkt. Ett vanligt förekommande mått för att täcka hela befolkningen är Gini-koefficienten. Gini-koefficienten har sin grund i den så kallade Lorenzkurvan, vilken visar fördelningen av inkomster i en population.

Diagrammet nedan visar inkomstfördelningen 2016 för både faktorinkomst per k.e. och disponibel inkomst per k.e. X-axeln (vågrät) visar befolkningen sorterad i inkomstordning (disponibel inkomst per k.e.) medan Y-axeln (lodrät) visar den ackumulerade inkomsten för befolkningen.

Diagram 27. Lorentzkurva för disponibel inkomst per k.e. samt faktorinkomst per k.e. för personer, år 2016

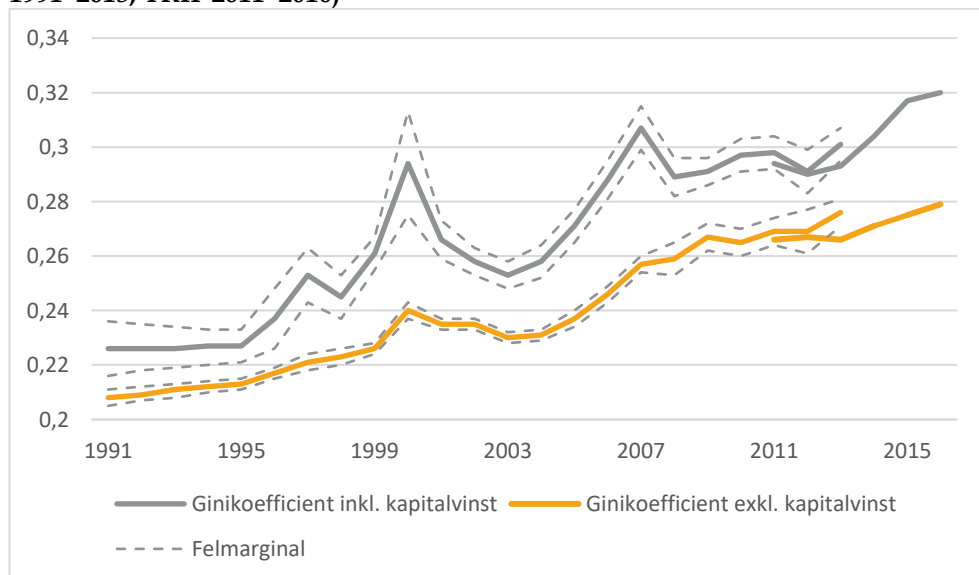

Den diagonala linjen visar hur det skulle se ut om inkomsterna var helt jämnt fördelade, det vill säga om alla personer i befolkningen hade lika stora inkomster. Följer man den diagonala linjen ser man att 20 procent av befolkningen har 20 procent av inkomsterna, att 40 procent av befolkningen har 40 procent av inkomsterna och så vidare. Tittar vi på siffrorna för faktorinkomst ser vi att de 20 procent av befolkningen med lägst disponibel inkomst endast har en bråkdel av faktorinkomsterna och att den halva av befolkningen med lägst inkomster har cirka en sjättedel av faktorinkomsten. Först vid cirka 80 procent av befolkningen uppnås 50 procent av de totala inkomsterna, vilket omvänt innebär att övriga 50 procent av faktorinkomsten tillfaller de 20 procent av befolkningen med högst inkomster.

Faktorinkomst är som nämnts tidigare summan av inkomst av tjänst, inkomst av näringsverksamhet och kapitalinkomster. Transfereringar och skatter bidrar båda till en omfördelning och utjämning av inkomsterna, vilket innebär att Lorentzkurvan för disponibel inkomst ligger närmare linjen för total jämlikhet. De 20 procent med lägst inkomst har tillsammans cirka 9 procent av de disponibla inkomsterna, de 50 procent med lägst inkomst har tillsammans cirka 30 procent av inkomsterna och de 20 procent med högst inkomst har tillsammans cirka 40 procent av inkomsterna.

Gini-koefficienten erhålls genom att beräkna den yta som är mellan den diagonala linjen för total jämlikhet och linjerna för disponibel inkomst respektive faktorinkomst – ju större yta desto större Gini-koefficient. Av diagrammet ovan framgår att ytan är större för faktorinkomsten än för den disponibla inkomsten, vilket innebär att Gini-koefficienten för faktorinkomst är högre än för disponibel inkomst, ungefär 0,52 jämfört med 0,32 år 2016.

Diagram 28. Gini-koefficient för disponibel inkomst per k.e., 1991–2016 (HEK 1991–2013, TRIF 2011–2016)

Utvecklingen av Gini-koefficienten för disponibel inkomst per k.e. för åren 1991–2016 framgår av diagram 28. Gini-koefficienten för faktorinkomst per k.e. har för den aktuella perioden pendlat runt 0,50, den lägsta noteringen 1991 (0,453) och toppnotering år 2000 (0,525). Gini-koefficienten för disponibel inkomst per k.e. har

under samma period haft en trendmässig ökning med lägsta noteringen 1991 (0,226) och högsta år 2016 (0,320).

Eftersom Gini-koefficienten för disponibel inkomst per k.e. har ökat mer än för faktorinkomst per k.e. under mätperioden innebär det att transfereringar och skatter inte omfördelar inkomsterna i lika stor omfattning 2016 som i början av perioden. Om man tittar på utvecklingen av disponibel inkomst per k.e. exklusive kapitalvinst låg Gini-koefficienten 1991 på 0,208. År 2000 hade den stigit till 0,240 och 2016 till 0,279.

Stigande fastighetspriser och en mycket god utveckling på börsen har medfört att många hushåll har realiserat stora kapitalvinster. Vinsterna är främst koncentrerade till dem med högst inkomst. Den ojämna fördelningen av kapitalvinster påverkar i hög grad utvecklingen av inkomstspridningen. Den ökade inkomstspridningen kan därför delvis förklaras av ökade kapitalvinster, men spridningen har således ökat även när man exkluderar kapitalvinsterna.

Den maximala utjämningsprocenten är ytterligare ett mått på inkomsternas fördelning som kan härledas utifrån Lorentzkurvan. Måttet mäter andelen av inkomsterna för personer som ligger över genomsnittet som måste flyttas till personer under genomsnittet för att total jämlikhet ska uppstå. Måttet kallas även för the Robin Hood index eller Hoover index, och motsvaras av den längsta distansen mellan diagonalen (total jämlikhet) och Lorentzkurvan. För år 2016 är den maximala utjämningsprocenten 21,9 procent (21,7 år 2015 och 20,8 år 2014) för disponibel inkomst per k.e., vilket innebär att 21,9 procent av inkomsterna måste flyttas från de personerna med en inkomst över genomsnittet till personerna med en inkomst under genomsnittet för att total jämlikhet ska uppnås.

Ekonomisk standard för olika grupper

Medianvärdet för den ekonomiska standarden i Sverige 2016 för hela befolkningen var 242 400 kronor. I den fortsatta redovisningen av belopp för olika grupper anges inom parentes beloppets storlek i procent av beloppet för hela befolkningen. Som exempel betyder 126 % att beloppet är 26 procent högre än beloppet för hela befolkningen och 83 % betyder att beloppet är 17 procent lägre än beloppet för hela befolkningen.

Mellan 1991 och 2016 ökade den ekonomiska standarden med 60 procent mätt i fasta priser. Hela ökningen kan dock tillskrivas perioden från 1999 och framåt. Inkomstutvecklingen under 1990-talet präglades till stor del av den ekonomiska krisen under första halvan av 1990-talet. Mellan åren 1991 och 1995 föll inkomsterna med 9 procent innan de började vända uppåt igen och det var först 1999 som inkomsterna tangerade nivåerna som var innan krisen slog till.

Vissa grupper har haft en bättre inkomstutveckling än andra. Nedan följer en genomgång av inkomster och inkomstutveckling för de vanligaste grupperna i den officiella inkomststatistiken.

Hushållstyp

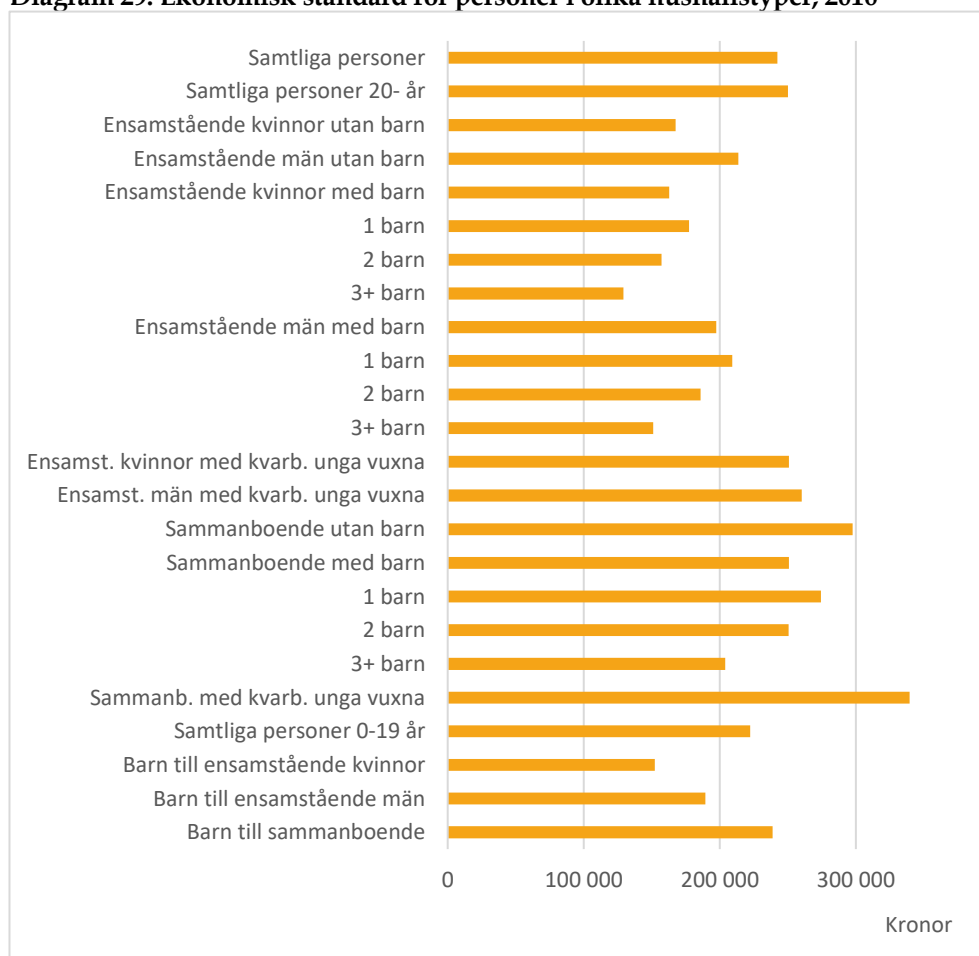
Bäst ekonomisk standard har sammanboende med kvarboende unga vuxna, följt av sammanboende utan barn. År 2016 låg beloppen på 339 400 kronor (140 %) respektive 297 500 (123 %). Lägst ekonomisk standard har ensamstående med barn 171 000 (71 %) och ju fler barn det finns i hushållet, desto lägre är den ekonomiska standarden. Ensamstående kvinnor med barn har en lägre ekonomisk standard, 162 000 kronor (67 %), än ensamstående män med barn, 197 400 kronor (81 %).

För sammanboende med barn 0–19 år låg beloppet på 250 800 kronor (103 %). Sammanboende med endast ett barn har en ekonomisk standard på 274 400 kronor (113 %) och det är först i hushåll med 3 barn eller fler som den ekonomiska standarden är lägre än för befolkningen som helhet, 204 000 kronor (84 %).

Tittar man på den ekonomiska standarden efter ålder för sammanboende utan barn respektive ensamstående utan barn är det de sammanboende i åldersgruppen 50–64 år som har den högsta ekonomiska standarden, 365 100 kronor (151 %). Äldre par, 80– år, har betydligt lägre ekonomisk standard, 192 100 kronor (79 %). Bland de ensamstående har den yngsta åldersgruppen (20–29 år) samt de äldsta åldersgrupperna (65–79 år och 80– år) en ekonomisk standard som är betydligt lägre än för befolkningen som helhet. Ensamstående kvinnor har i alla åldersgrupper en lägre ekonomisk standard än ensamstående män.

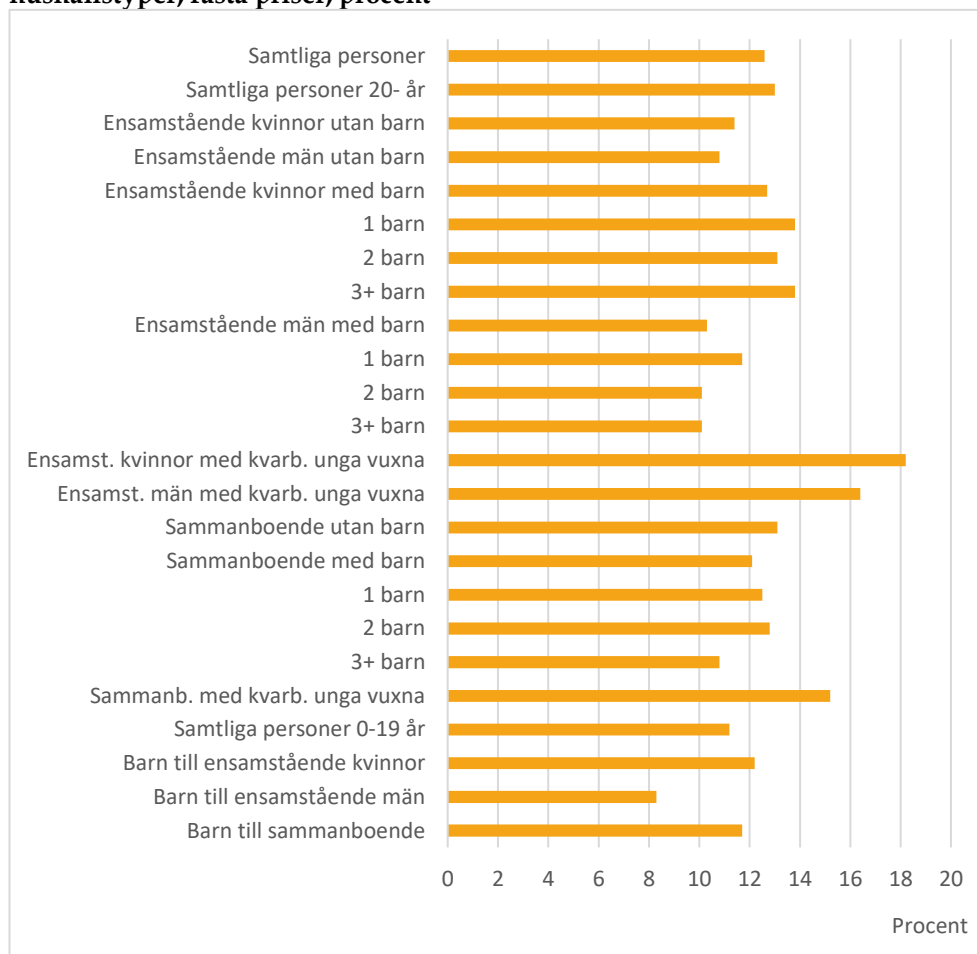
Barn till ensamstående föräldrar har en ekonomisk standard på 158 700 kronor (65 %), medan beloppet för barn till sammanboende föräldrar är 238 800 (99 %). Skillnaderna innebär att barn till ensamstående har en ekonomisk standard motsvarande 66 procent av den ekonomiska standarden som barn till sammanboende har. Skillnaderna ökar ytterligare om den ensamstående föräldern är kvinna, 64 procent av vad barn till sammanboende har, jämfört med 79 procent för barn till ensamstående män.

Diagram 29. Ekonomisk standard för personer i olika hushållstyper, 2016

Totalt sett har utvecklingen för perioden 2011–2016 (de år som den nya totalräknade statistiken finns för) varit nästan 13 procent. Om vi tittar på utvecklingen för de olika grupperna för perioden 2011–2016 ser vi att ensamstående kvinnor med kvarboende unga haft den bästa utvecklingen, drygt 18 procent. Ensamstående kvinnor, både med och utan barn, har haft en bättre ekonomisk utveckling än ensamstående män. Sämst utveckling under perioden har barn till ensamstående män haft, upp 9 procent.

Diagram 30. Förändring av ekonomisk standard 2011–2016 för personer i olika hushållstyper, fasta priser, procent

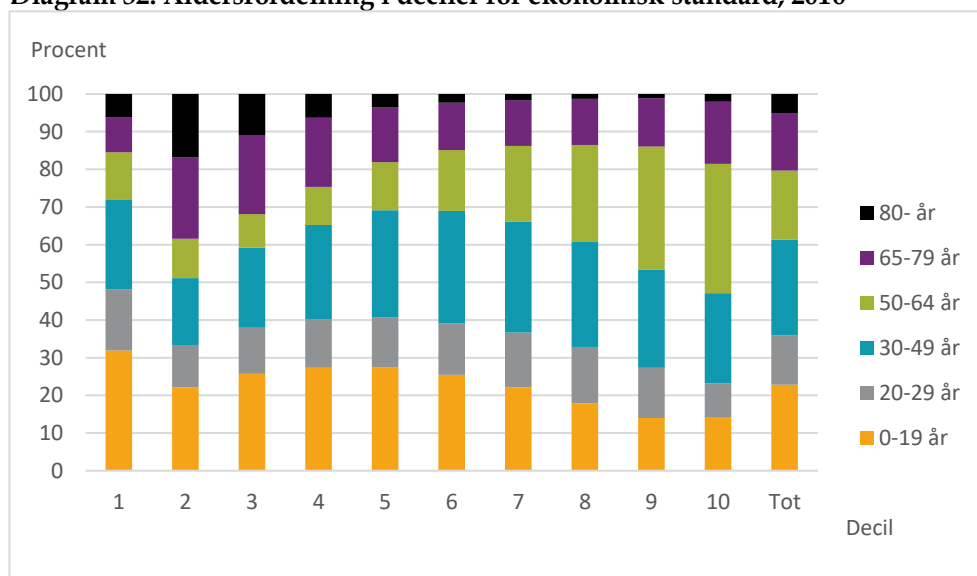

Ålder

Bäst ekonomisk standard 2016 hade åldersgruppen 55–59 år med 314 200 kronor (130 %), tätt följd av 60–64 år med 309 700 kronor (128 %). Lägst ekonomisk standard hade de äldsta. Gruppen 80 år och äldre låg på 167 800 kronor (69 %). Diagram 31 visar den ekonomiska standarden för ettårsklasser. Den horisontella linjen visar medianvärdet för hela befolkningen. Av diagrammet framgår att den ekonomiska standarden är högst kring 60-årsåldern, medan de äldres ekonomiska standard avtar med stigande ålder.

Diagram 31. Ekonomisk standard för personer efter ålder, 2016

I diagram 32 redovisas åldersfördelningen i respektive decil för ekonomisk standard. Stapeln Tot visar åldersfördelningen för hela befolkningen. Det framgår tydligt att åldersgrupperna 0–19 år respektive 20–29 år är överrepresenterade i decil 1, där de utgör nästan hälften av personerna, jämfört med befolkningen i stort där 36 procent är i dessa åldersgrupper. Störst andel av gruppen 80- år återfinns i decil 2, där de utgör drygt 17 procent. Det omvända gäller i decilerna 8 och 9, där de endast utgör drygt 1 procent. Åldersgruppen 50–64 år dominerar med sina 34 procent den rikaste tiondelen, vilket nästan är en dubbelt så stor andel jämfört med i befolkningen som helhet.

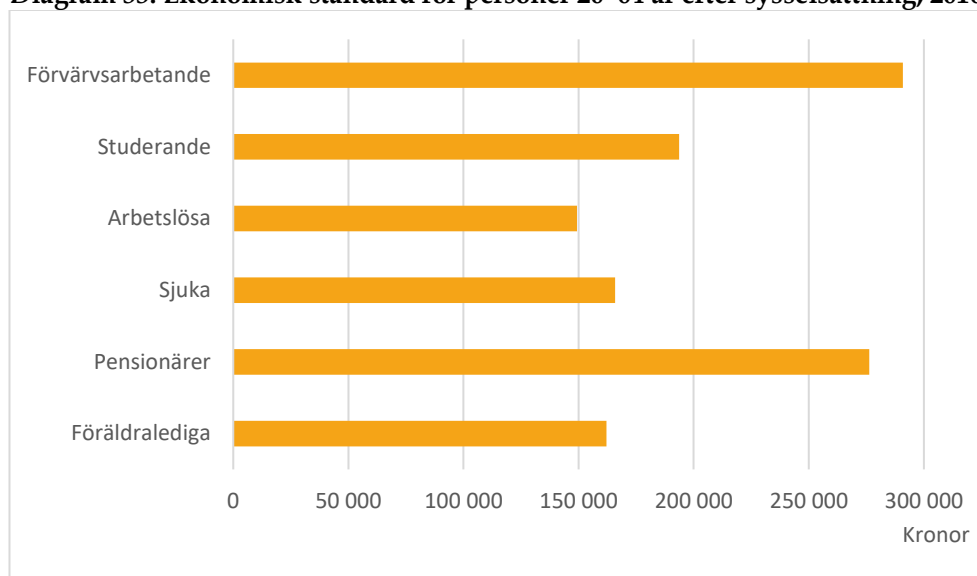
Diagram 32. Åldersfördelning i deciler för ekonomisk standard, 2016

Bäst utveckling av den ekonomiska standarden under åren 2011–2016 har gruppen 20–24 år haft, en ökning på drygt 17 procent. Även grupperna 25–29 år och 70–74 år har haft en bra utveckling, i båda fallen cirka 16 procent. Sämst har utvecklingen varit för de allra yngsta, 0–5 år. För dem var ökningen cirka 9 procent.

Sysselsättning³

Personer i åldrarna 20–64 år och som förvärvsarbetar har betydligt högre ekonomisk standard än de personer som inte förvärvsarbetar och skillnaderna har för de flesta grupper ökat under perioden 2011–2016.

Diagram 33. Ekonomisk standard för personer 20–64 år efter sysselsättning, 2016

År 2016 hade studerande en ekonomisk standard som låg på 67 procent av vad de förvärvsarbetande hade. För arbetslösa låg andelen på 51 procent, för sjuka på 57 procent och för föräldralediga på 56 procent. Pensionärer i åldern 20–64 år hade en ekonomisk standard motsvarande 95 procent av de förvärvsarbetande.

Endast gruppen studerande har närmat sig de förvärvsarbetande under perioden, 2011 låg den ekonomiska standarden på 64 procent av de förvärvsarbetandes standard. Övriga grupper har tappat mellan 2 och 5 procentenheter i förhållande till de förvärvsarbetande.

Födelseland

Personer födda i Sverige har högre ekonomisk standard än personer födda utomlands och skillnaden har ökat sedan 1991. Då hade utrikes födda en ekonomisk standard som låg på 90 procent av vad personer födda i Sverige hade. År 1999 var andelen 85 procent och 2016 hade andelen sjunkit till 77 procent. Andelen har dock varit i stort oförändrad sedan 2010.

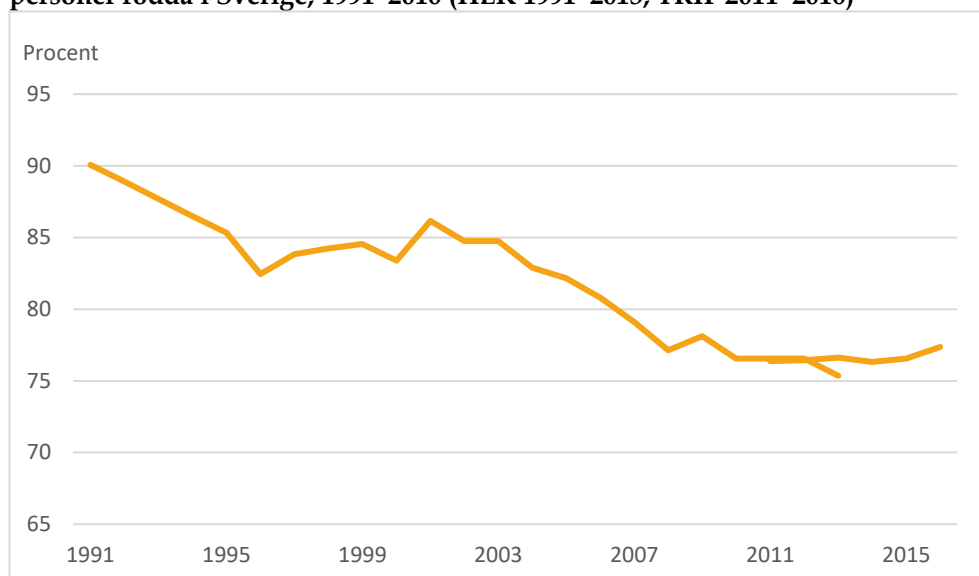
Utrikes födda är dock en heterogen grupp och den ekonomiska standarden skiljer sig åt beroende både på födelseregion och på vistelsetid i Sverige.

Av utrikes födda personer hade personer födda i Oceanien (inkluderar bland annat Australien och Nya Zeeland) högst ekonomisk standard 2016. De låg på nästan exakt samma nivå som personer födda i Sverige. Lägst ekonomisk standard hade personer födda i Afrika och Asien, 61 respektive 69 procent av personer födda i

³ Klassificeringen av sysselsättning är baserad på en persons sammansättning av inkomster under referensåret och avser personens huvudsakliga sysselsättning under året, se ytterligare information i avsnittet Fakta om statistiken.

Sverige. Motsvarande siffror för personer som bott mer än 20 år i Sverige var 79 respektive 86 procent för Afrika och Asien.

Diagram 34. Ekonomisk standard för utrikes födda personer i förhållande till personer födda i Sverige, 1991–2016 (HEK 1991–2013, TRIF 2011–2016)

Barn födda i Sverige och med föräldrar som också är födda i Sverige hade mellan 1999 och 2016 en ökning av den ekonomiska standarden på 70 procent, mot 21 procent för utrikes födda barn. År 2016 hade utrikes födda barn en ekonomisk standard som låg på 58 procent av vad barn med föräldrar födda i Sverige hade. År 1999 låg andelen på 82 procent.

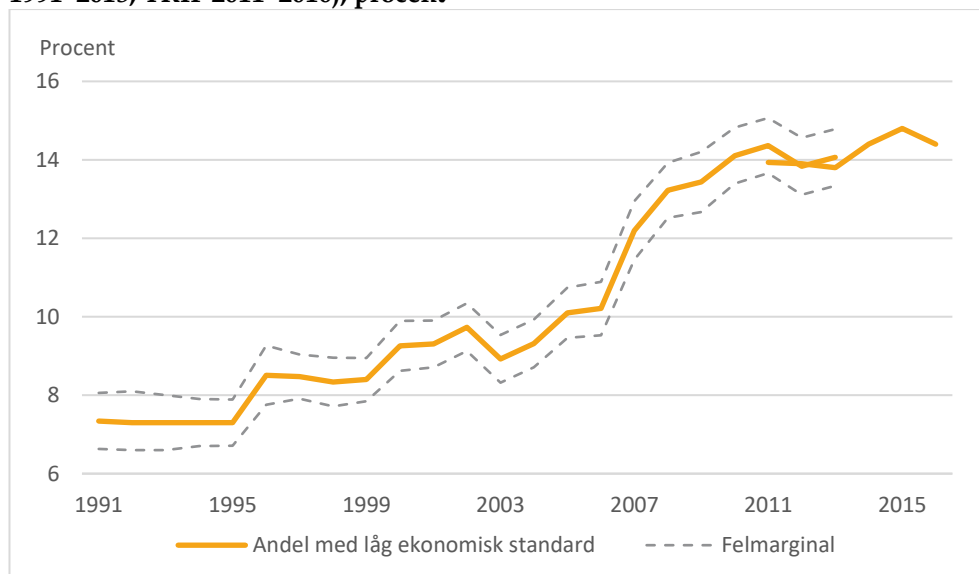
Låg ekonomisk standard

En vedertagen definition av låg ekonomisk standard innebär att ha en ekonomisk standard som ligger under 60 procent av medianvärdet i befolkningen. Detta mått används bland annat av EU som en indikator på "risk för fattigdom och social exkludering".

Måttet har en relativ ansats, vilket innebär att det är den årliga medianinkomsten som används för att beräkna gränsen för låg ekonomisk standard. Andelen med låg ekonomisk standard har sedan början av 1990-talet nästan fördubblats, från 7,3 procent år 1991 till 14,4 procent år 2016. Trots att samtliga inkomstgrupper har fått högre ekonomisk standard i absoluta termer (se inkomstutveckling i tabell 7) har andelen personer med låg ekonomisk standard ökat. Förklaringen till detta är att personer i mitten av inkomstfördelningen har haft bättre inkomstutveckling än personer i de lägre inkomstskikten, vilket innebär att den relativa låginkomstgränsen höjts i snabbare takt än inkomsterna för personer under gränsen.

I likhet med ekonomisk standard varierar andelen med låg ekonomisk standard mellan olika grupper. Nedan följer en genomgång av andelen med låg ekonomisk standard samt utvecklingen av denna för de vanligaste grupperna i den officiella inkomststatistiken.

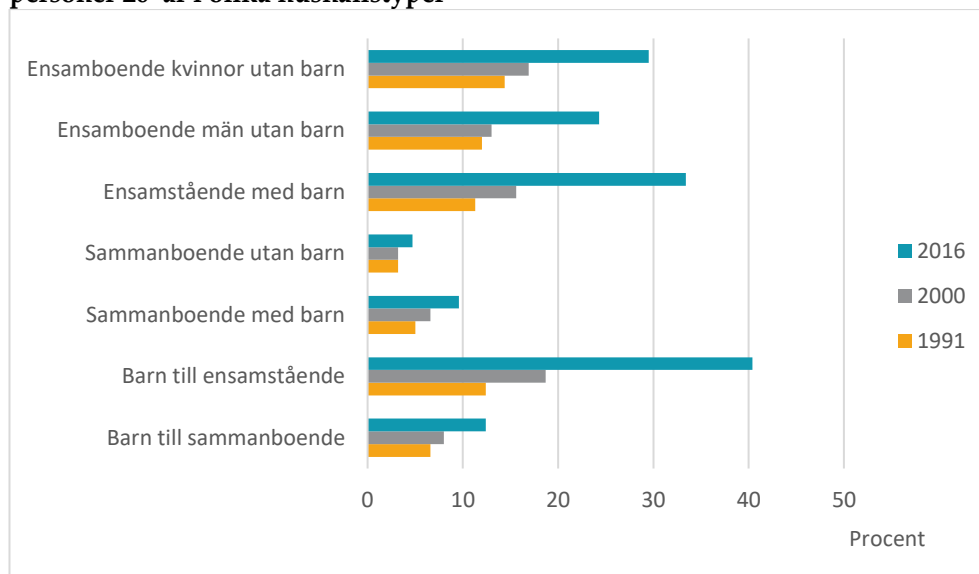
Diagram 35. Andel personer med låg ekonomisk standard, 1991–2016 (HEK 1991–2013, TRIF 2011–2016), procent

Hushållstyp

I diagram 36 visas utvecklingen sedan 1991 av andel personer med låg ekonomisk standard för de vanligaste hushållstyperna. Ensamstående, både med och utan barn, har haft störst ökning. För ensamstående med barn har andelen tredubblats sedan 1991 och för ensamstående kvinnor respektive män har andelen mer än fördubblats. Även för sammanboende ökar andelen med låg ekonomisk standard, dock i betydligt långsammare takt. Tittar man på utvecklingen de senaste åren, 2011–2016, så har ökningen varit störst för ensamstående kvinnor utan barn, 2,6 procentenheter. Under samma period var ökningen för sammanboende med barn 0,3 procentenheter, medan andelen för sammanboende utan barn i stort sett var oförändrad. Drygt 18 procent av barn i åldern 0–19 år levde 2016 i hushåll med låg ekonomisk standard. Det är en ökning med 10 procentenheter sedan 1991. Barn till ensamstående kvinnor lever i betydligt större utsträckning än barn till ensamstående män i hushåll med låg ekonomisk standard, 45 procent jämfört med 25 procent år 2016. Motsvarande siffra för barn till sammanboende var drygt 12 procent.

Diagram 36. Andel personer med låg ekonomisk standard 1991, 2000 och 2016 för personer 20-år i olika hushållstyper

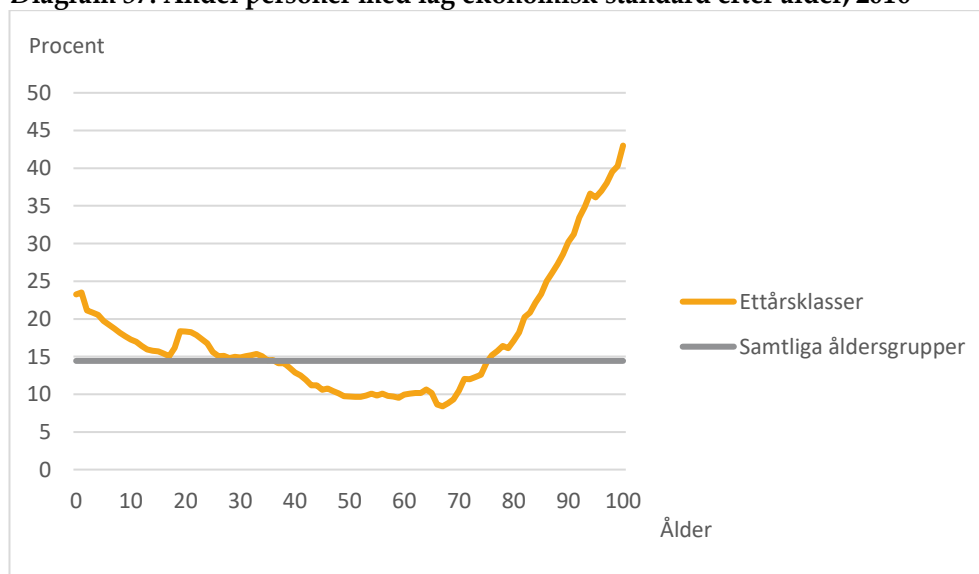

Observera att uppgifterna baserade på TRIF avseende ensamstående med barn är signifikant högre än motsvarande skattning baserad på HEK. Vid jämförelser för åren 2011-2013 är skattningen baserad på TRIF 3-4 procentenheter högre för ensamstående med barn jämfört med HEK.

Ålder

Andelen personer med låg ekonomisk standard är som lägst strax efter pensionsåldern för att sedan stiga kraftigt för äldre personer. Personer i yrkesverksam ålder löper en minskad risk för ekonomisk utsatthet i takt med att de blir äldre. Att barnen flyttar hemifrån innebär för de flesta en höjning av den ekonomiska standarden. Andelen personer med låg ekonomisk standard ökar något i 20-årsåldern, troligtvis på grund av att en stor andel i dessa åldrar flyttar hemifrån och då måste klara sig på sina egna inkomster, ofta studiemedel.

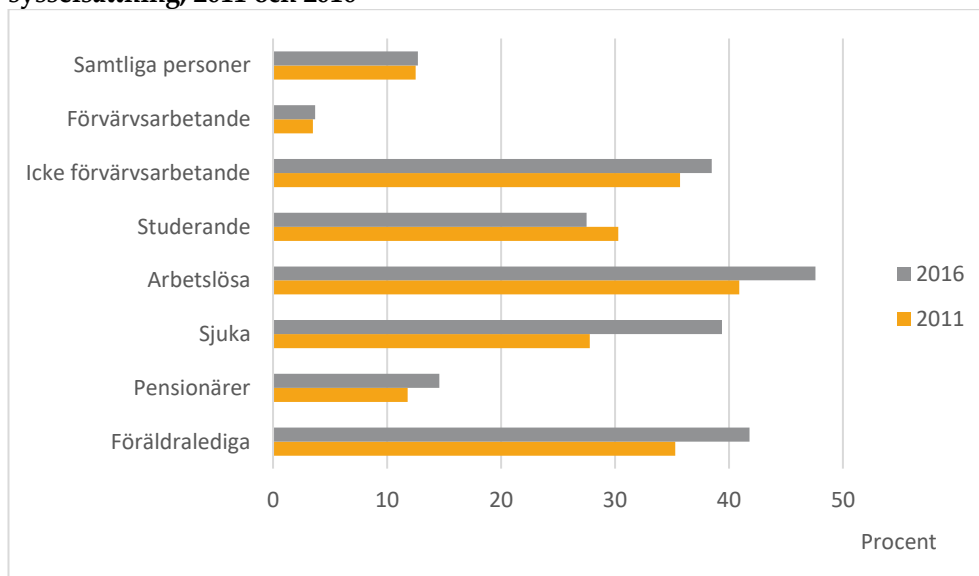
Diagram 37. Andel personer med låg ekonomisk standard efter ålder, 2016

Sysselsättning

Andelen med låg ekonomisk standard är betydligt lägre bland förvärvsarbetande än bland de grupper som inte förvärvsarbetar i åldrarna 20–64 år, och skillnaderna har ökat under perioden 2011–2016. Andelen har under perioden ökat för alla grupper förutom för studerande. Störst var ökningen för sjuka, nästan 12 procentenheter. Av de arbetslösa hade nästan hälften låg ekonomisk standard år 2016, medan knappt 4 procent av de förvärvsarbetande hade det.

Diagram 38. Andel personer 20–64 år med låg ekonomisk standard efter sysselsättning, 2011 och 2016

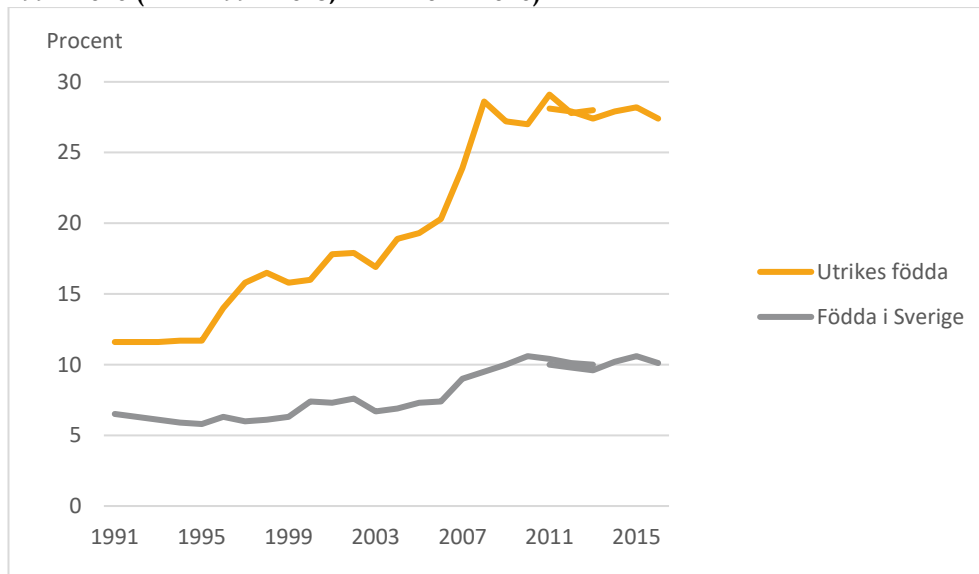
Födelseland

Andelen med låg ekonomisk standard är betydligt högre bland utrikes födda än bland svenskfödda och skillnaden har succesivt ökat sedan 1991. Bland utrikes födda låg andelen strax över 10 procent i början av 1990-talet och kring sekelskiftet på drygt 15 procent. År 2016 hade den ökat till 27 procent. För de svenskfödda ökade andelen under samma period från 6 procent till 10 procent.

Mellan åren 2006–2008 skedde en markant ökning av andelen med låg ekonomisk standard bland de utrikes födda. Även bland inrikes födda syns en ökning under denna period, dock inte i samma utsträckning som för de utrikes födda. På senare år har dock den trendmässiga ökningen stannat av i båda grupperna och andelarna har pendlat runt 10 respektive 28 procent för inrikes respektive utrikes födda.

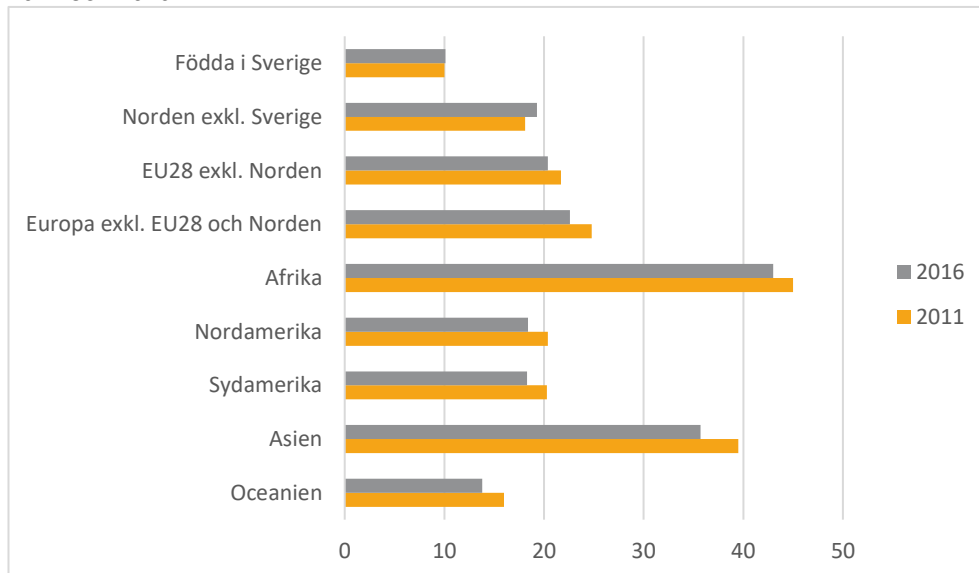
41 procent av barnen som är födda i Sverige och som har två utrikes födda föräldrar har låg ekonomisk standard. Motsvarande siffra för barn födda i Sverige med svenskfödda föräldrar är 9 procent. Av de utrikes födda barnen lever över hälften i hushåll med låg ekonomisk standard.

Diagram 39. Andel personer med låg ekonomisk standard efter födelse land 1991–2016 (HEK 1991–2013, TRIF 2011–2016)

Skillnaderna i andel med låg ekonomisk standard är stora vid jämförelser mellan olika födelse regioner. Av dem som är födda i Afrika hade 43 procent låg ekonomisk standard 2016 och av dem födda i Asien 36 procent, jämfört med exempelvis personer födda i Nord- eller Sydamerika, av vilka 20 procent hade låg ekonomisk standard. Andelen med låg ekonomisk standard minskar med vistelsetiden i Sverige för samtliga grupper. För dem födda i Afrika eller Asien och som bott i Sverige i minst 20 år hade mindre än var fjärde låg ekonomisk standard.

Diagram 40. Andel personer med låg ekonomisk standard efter födelse region, 2011 och 2016

ROT-, RUT- och ränteavdrag

Hushållens disponibla inkomst påverkas i många fall av skattereduktioner. År 2016 fick de svenska hushållen närmare 35 miljarder kronor av staten i form av skattereduktioner för ROT, RUT och ränteutgifter. Hushåll med hög ekonomisk standard fick betydligt större del av dessa pengar än hushåll med låg ekonomisk standard.

Den som anlitar någon för att renovera sitt hus får sedan 1 januari 2016 en skattereduktion på 30 procent av arbetskostnaden (innan dess uppgick reduktionen 50 procent). Reduktionen kan som högst uppgå till 50 000 kronor per år. Gällande RUT avser skattereduktionen 50 procent av arbetskostnaden. Maxbeloppet är sedan 1 januari 2016 25 000 kronor för personer under 65 år och 50 000 kronor för personer 65 år och äldre (tidigare var beloppet 50 000 kronor även för personer under 65 år). År 2016 var ROT-avdraget cirka 9 miljarder kronor och RUT-avdraget knappt 4 miljarder kronor.

En annan skattereduktion är ränteavdraget. Den som har ränteutgifter får av staten tillbaka 30 procent av denna utgift. Om utgiften är högre än 100 000 kronor får man 21 procent på det belopp som överstiger den gränsen. År 2016 uppgick ränteavdraget till 22 miljarder kronor.

I genomsnitt fick de svenska hushållen nästan 8 000 kronor i ROT- RUT- och ränteavdrag 2016. Avdragen fördelar sig dock ojämnt på hushållen. Hushåll med hög ekonomisk standard har väsentligt större avdrag än hushåll med låg ekonomisk standard. Det framgår av diagrammen där hushållen delats in i tio lika stora grupper, så kallade deciler, där decil 1 är den tiondel av hushållen som har lägst ekonomisk standard och decil 10 är den tiondel som har högst ekonomisk standard.

Hushållen i decil 10 fick i genomsnitt nästan 21 000 kronor i ROT-, RUT- och ränteavdrag 2016 medan hushållen i decilerna 1 och 2 fick mindre än 2 000 kronor.

Diagram 41. Medelbelopp för ROT-avdrag efter deciler för ekonomisk standard, 2016

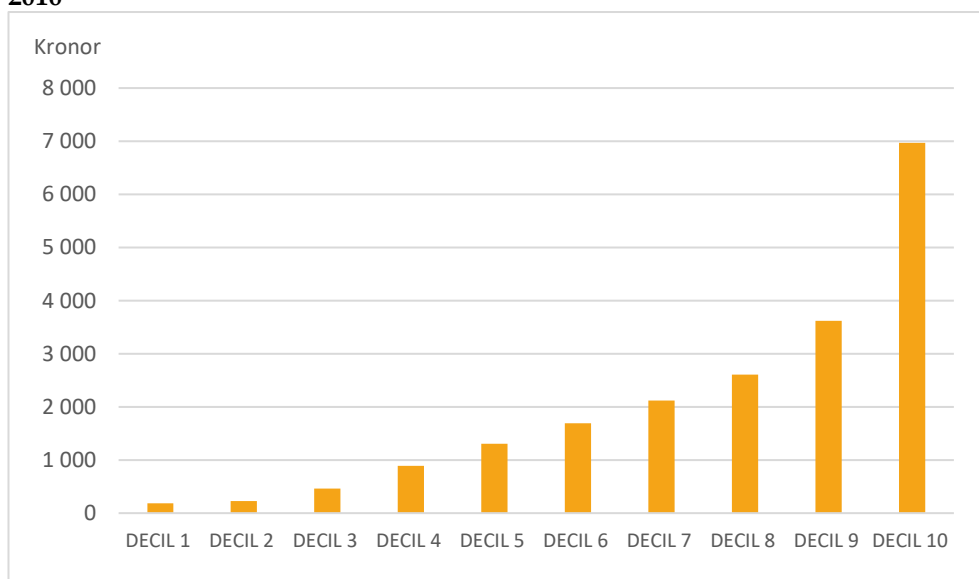
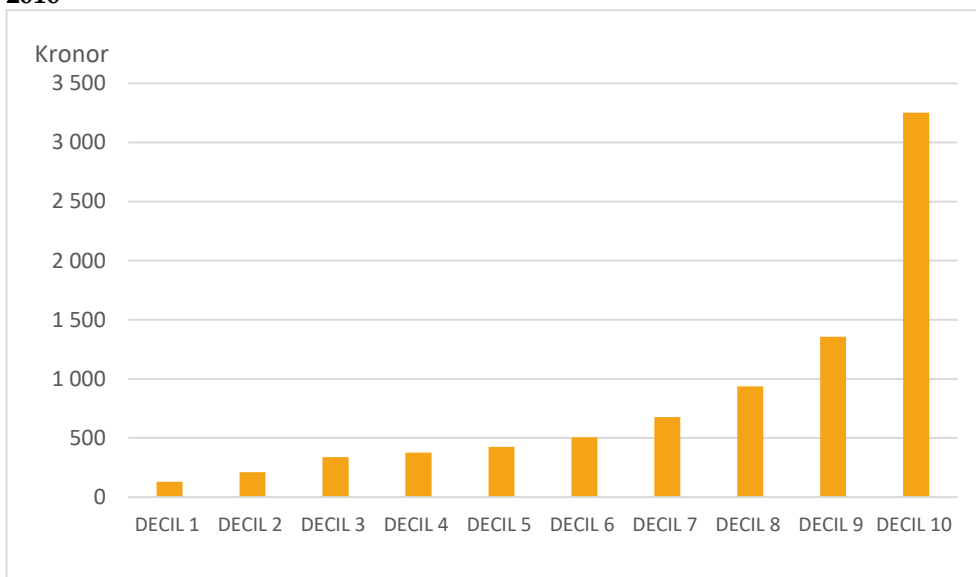
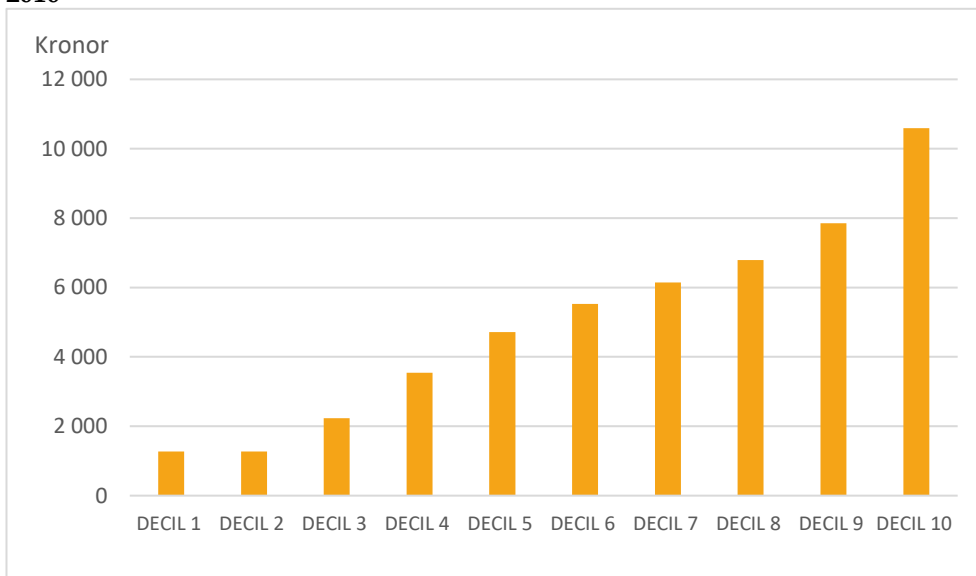

Diagram 42. Medelbelopp för RUT-avdrag efter deciler för ekonomisk standard, 2016**Diagram 43. Medelbelopp för ränteavdrag efter deciler för ekonomisk standard, 2016**

Inkomströrlighet

I detta avsnitt redovisas statistik med en longitudinell ansats, vilket innebär att en viss grupp av personer följs över tid. Till skillnad från analysen i avsnitt 1 och 2, där olika tvärsnitt analyseras och där sammansättningen av den analyserade gruppen förändras över tid, hålls den longitudinella populationen konstant under undersökningsperioden, vilket möjliggör analys av inkomstutvecklingen för specifika grupper.

Det finns olika aspekter av inkomströrlighet och ingen specifik definition av vad som avses med detta. I antologin *Handbook of Income Distribution* (Atkinson och Bourguignon 2015) delar Jäntti och Jenkins in inkomströrlighet i fyra kategorier: individuell inkomstförändring, positionsbyten, reducering av inkomstspridningen när referensperioden förlängs samt inkomstrisk. Analysen i denna rapport utgår ifrån de två första alternativen och kommer att belysa rörlighet både i absoluta och i relativa termer.

Med individuell inkomstförändring avses absolut ökning eller minskning av personers inkomster mellan två tidpunkter utan någon relation till övriga personer i populationen. Det innebär, till skillnad från rörlighet i form av positionsbyten, att samtliga personer i populationen kan uppleva uppåtgående rörlighet eller nedåtgående rörlighet. Rörlighet definieras då som storleken på förändringen mellan två tidpunkter, vilket innebär att oförändrad inkomst är detsamma som att ingen rörlighet har förekommit.

Inkomströrlighet i form av positionsbyten definieras som förändringar i en persons inkomst (ranking) i förhållande till andra personers inkomst mellan två eller fler mättpunkter. Detta är en relativ ansats i den mån att en person endast kan röra sig uppåt eller nedåt i fördelningen under förutsättning att rörelse samtidigt sker i motsatt riktning för andra personer i populationen. Deciler och kvintiler är vanligt förekommande indelningar och för att rörlighet ska uppstå måste personen röra sig över decil- eller kvartilgränserna.

Statistiken är avgränsad till intragenerationell inkomströrlighet, vilket innebär att det är inkomstförändringar under en persons livstid som redovisas. En alternativ ansats är att mäta inkomströrlighet över generationsgränserna, det vill säga betydelsen av familjebakgrunden för en persons inkomst. Detta angreppssätt tas dock inte upp i den här rapporten.

Inkomstbegreppen som används är personers individuella disponibla inkomst, benämnd nettoinkomst, samt disponibel inkomst per konsumtionsenhet (ekonomisk standard).

Inkomstutveckling

I det här avsnittet beskrivs inkomströrligheten i termer av inkomstutveckling under perioden 2000–2016 för personer som var 20 år eller äldre år 2000 och som varit folkbokförda i Sverige under hela perioden. Det innebär att personer som avlidit, utvandrat, invandrat eller fyllt 20 år under perioden inte ingår i analysen.

Den inkomstutveckling som vanligen redovisas i tvärsnittsjämförelser skiljer sig för vissa grupper kraftigt åt när analysen istället görs med hjälp av longitudinella data. Detta gäller framför allt när jämförelser görs för olika inkomstgrupper, exempelvis decilgrupper, eller olika åldersindelningar.

För att belysa skillnader mellan de två ansatserna redovisas i det följande avsnittet utvecklingen både för den longitudinella populationen och för olika tvärsnitt under motsvarande period.

Den traditionella tvärsnittsanalysen jämför utvecklingen mellan olika tidpunkter för helt eller delvis olika populationer. Dessa jämförelser belyser utvecklingen ur ett samhällsperspektiv och kan besvara frågor som exempelvis huruvida pensionärerna har bättre inkomst år 2016 än år 2000 eller om inkomsterna ökat eller minskat för de med lägst inkomster.

Den longitudinella ansatsen följer istället utvecklingen över tid för enskilda individer. Detta ger oss möjligheten att studera utvecklingen för specifika grupper, exempelvis personer som var nyblivna pensionärer år 2000 och hur deras inkomster utvecklats över tid, eller hur inkomstutvecklingen sett ut för de personer som befann sig i den lägsta inkomstgruppen år 2000.

Nedanstående analys avser individuella inkomster och baseras på inkomstbegreppet nettointkomst, där kapitalvinster är inkluderade. Analysen görs dels för olika inkomstgrupper (deciler), dels för olika befolkningsgrupper.

I tabell 8 och diagram 44 redovisas den procentuella utvecklingen av medelinkomsten för decilgrupper mellan 2000 och 2016. Det är framför allt i decil 1 och 10 som utvecklingen skiljer sig åt beroende på vilken mätmetod som används. Tvärsnittsanalysen bekräftar den vanliga redovisade bilden att inkomstutvecklingen varit sämst i de lägre decilerna och att decil 10 haft den bästa utvecklingen. Följer vi istället samma individer över tid ser vi att de som återfanns i decil 1 år 2000 har haft en stark utveckling, i nivå med de som befann sig i decil 10 samma år. En förklaring till detta är att det i stor utsträckning är unga personer som befinner sig i decil 1, medelåldern år 2000 var 22,3 år, och att dessa har en relativt god inkomstutveckling i takt med att de etablerar sig på arbetsmarknaden (se även tabell 9 där utvecklingen efter ålder redovisas).⁴

Nästan 96 procent av de som befann sig i decil 1 år 2000 har haft en positiv inkomstutveckling under perioden, när hänsyn tagits till inflation. Denna andel sjunker sedan succesivt upp till decil 9, i vilken 55 procent haft en positiv inkomstutveckling. Av de som låg i den högsta decilen i början av perioden hade 76 procent högre inkomst år 2016 än år 2000.

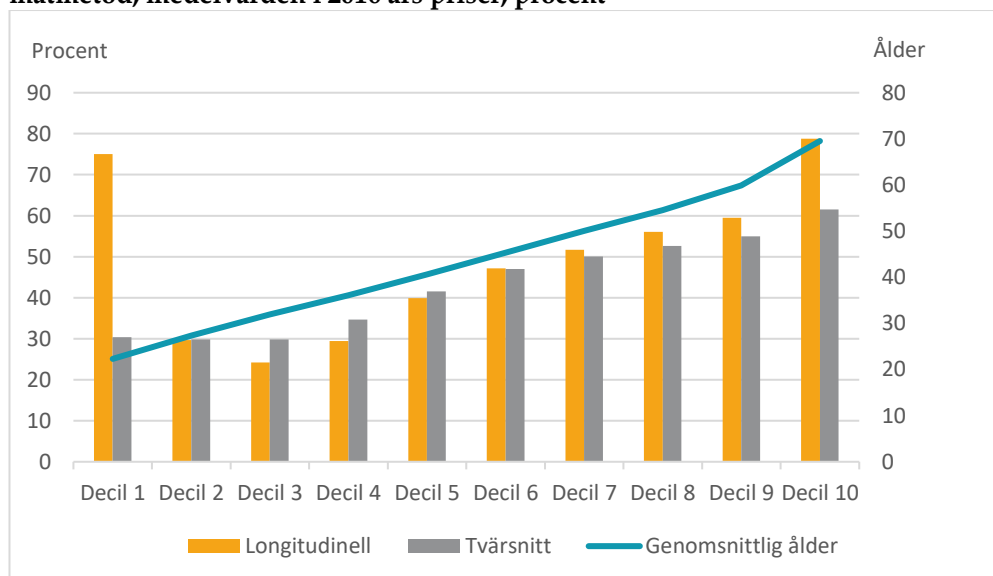
Av tvärsnittsanalysen framgår att kvinnor haft en bättre eller jämförbar utveckling av inkomsterna i samtliga decilgrupper under den aktuella perioden. Tittar vi istället på utvecklingen för den longitudinella populationen ser bilden delvis annorlunda ut. Det är framför allt utvecklingen för decil 1 som skiljer sig åt, där männen som befann sig i den lägsta inkomstgruppen haft en betydligt bättre inkomstutveckling än de kvinnor som befann sig där år 2000.

⁴ Medelåldern 22,3 år avser den longitudinella populationen, vilken per definition hålls konstant under hela mätperioden. Medelåldern för tvärsnittspopulationen år 2000 i decil 1 var dock endast marginellt högre, 22,8 år.

Tabell 8. Förändring av nettoinkomst år 2000–2016 efter decilgrupp och kön, medelvärden i 2016 års priser, procent

Inkomstgrupp	Longitudinell utveckling			Utveckling tvärsnitt		
	Samtliga	Kvinnor	Män	Samtliga	Kvinnor	Män
Decil 1	75,0	68,3	81,9	30,4	30,9	23,5
Decil 2	29,7	31,2	27,8	29,8	35,8	23,3
Decil 3	24,2	24,1	25,1	29,8	32,8	27,8
Decil 4	29,5	24,7	33,0	34,7	33,9	33,7
Decil 5	39,9	35,2	42,7	41,6	41,1	41,1
Decil 6	47,1	45,4	48,2	47,0	47,4	45,5
Decil 7	51,7	51,4	52,6	50,1	51,5	48,2
Decil 8	56,0	56,1	55,6	52,6	54,7	50,8
Decil 9	59,5	61,4	56,8	55,0	58,6	50,7
Decil 10	78,8	93,1	73,0	61,6	79,7	52,8
Samtliga	54,8	55,4	54,3	49,2	53,7	45,3

Diagram 44. Förändring av nettoinkomst år 2000–2016 efter decilgrupp och mätmetod, medelvärden i 2016 års priser, procent

Ålder i diagrammet avser den genomsnittliga åldern per decil för den longitudinella populationen.

Som antydde ovan finns det ett samband mellan ålder och inkomstutveckling, där yngre personer med ofta låga inkomster har en god utveckling över tid, medan äldre personer har en svagare utveckling av inkomsterna. Inkomstutvecklingen för olika åldersgrupper mellan åren 2000 och 2016 framgår av tabell 9. Personer som befann sig i de yngsta åldersgrupperna år 2000 har i genomsnitt haft en förhållandevis stark utveckling under perioden, medan utvecklingen för äldre personer varit svagare och i vissa fall även negativ. Undantaget är kvinnliga pensionärer, vilka under perioden sett sina inkomster öka med 30 procent, jämfört med fem procent för männen.

Utvecklingen för de olika åldersgrupperna ser annorlunda ut om man tittar från ett samhällsperspektiv (tvärsnitt) istället för individperspektiv (longitudinellt). Från ett samhällsperspektiv ser vi att samtliga åldersgrupper har fått det bättre, till exempel har 60–64 åringar år 2016 inkomster som är 63 procent högre än 60–64 åringarna år 2000, medan den longitudinella analysen snarare visar på en negativ utveckling för den här gruppen. Vi kan alltså konstatera att de här personerna fått det sämre med stigande ålder (då de i stor utsträckning gått från förvärvsarbete till pension under perioden), samtidigt som gruppen som helhet har högre inkomster 2016 jämfört med år 2000.

Tabell 9. Förändring av nettoinkomst år 2000–2016 efter ålder och kön, medianvärden i 2016 års priser, procent

Åldersgrupp	Longitudinell utveckling			Utveckling tvärsnitt		
	Samtliga	Kvinnor	Män	Samtliga	Kvinnor	Män
20–24	154,8	142,9	163,5	33,1	35,2	30,0
25–29	92,4	91,6	90,1	35,4	35,1	34,5
30–34	68,6	67,3	68,1	40,5	37,7	41,7
35–39	54,6	51,8	55,9	48,9	45,5	50,6
40–44	46,8	45,7	46,8	57,5	55,8	58,0
45–49	37,6	37,5	37,0	59,4	60,4	57,3
50–54	6,9	5,0	9,6	55,7	60,0	51,3
55–59	-10,3	-7,1	-11,5	53,1	60,6	46,7
60–64	-4,5	1,0	-9,1	62,9	70,7	56,2
65–	18,8	29,8	4,7	38,2	39,4	37,0
Samtliga	44,2	41,1	45,8	44,7	44,5	43,8

I åldersgruppen 20–24 år har 95 procent haft en positiv inkomstutveckling sedan år 2000. Lägst andel med positiv inkomstutveckling återfinns bland de som var 50–59 år i början av perioden – av dessa hade 41 procent högre inkomst år 2016 jämfört med år 2000.

Utrikes födda har som grupp haft en sämre inkomstutveckling mellan år 2000 och år 2016 både avseende individuell inkomstökning och från ett tvärsnittsperspektiv. För utrikes födda, som varit samtliga år i Sverige under mätperioden, ökade inkomsterna med 37 procent jämfört med 45 procent för svenskfödda. Det är dock stora skillnader beroende på hur många år personerna har vistats i Sverige vid mätperiodens början. De som år 2000 hade varit i Sverige i högst 10 år har haft en inkomstutveckling på 77 procent, medan de med en vistelsetid längre än 20 år ökade sina inkomster med endast 9 procent. En tänkbar förklaring till detta är att personer med kortare vistelsetid i genomsnitt är yngre än de med längre vistelsetid, och som vi sett tidigare var yngres inkomstutveckling bättre än äldres.

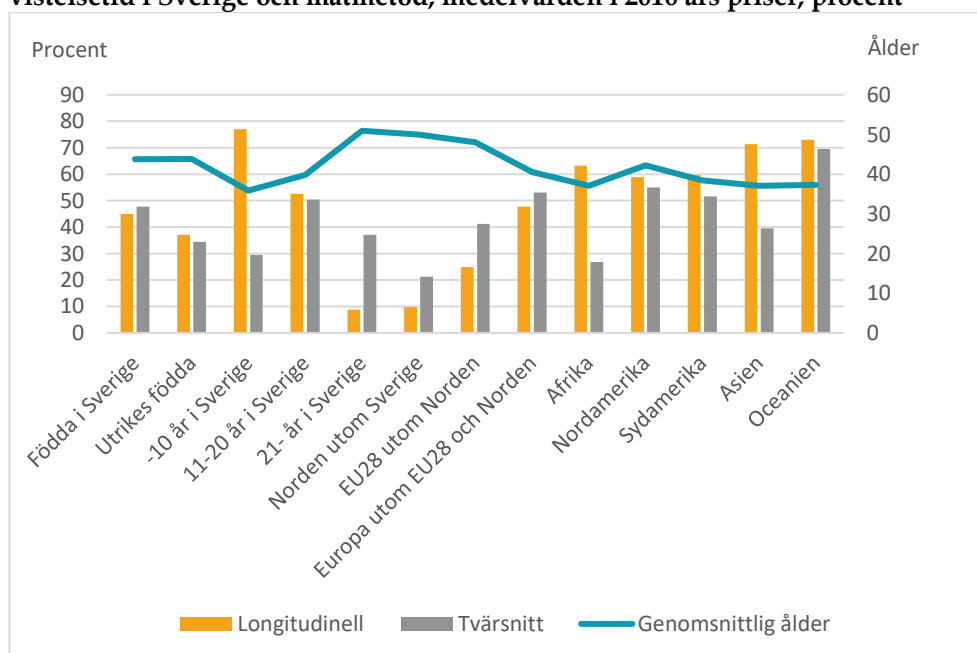
Personer födda utanför Europa och som befunnit sig i Sverige under perioden har i genomsnitt haft en bättre inkomstutveckling jämfört med svenskfödda, medan personer födda i övriga nordiska länder haft en svag utveckling. Som framgår av diagram 45, finns dock även här en viss åldersfaktor att ta hänsyn till. Medan snittåldern för personer födda i exempelvis Afrika och Asien var 37 år, var den 44 år för personer födda i Sverige och 50 år för personer födda i övriga nordiska länder.

Tabell 10. Förändring av nettoinkomst år 2000–2016 efter födelse-land, vistelsetid i Sverige samt kön, medianvärden i 2016 års priser, procent

Födelseregion Vistelsetid	Longitudinell utveckling			Utveckling tvärsnitt		
	Samtliga	Kvinnor	Män	Samtliga	Kvinnor	Män
Födda i Sverige	44,9	41,9	46,4	47,8	47,6	46,7
Utrikes födda	37,1	34,7	39,2	34,4	32,0	35,9
-10 år i Sverige	77,0	86,8	69,6	29,5	26,9	32,2
11–20 år i Sverige	52,5	46,1	61,0	50,4	45,2	59,2
21– år i Sverige	8,8	6,8	8,9	37,1	37,1	35,2
Norden utom Sverige	9,7	7,1	11,3	21,2	19,6	21,7
EU28 utom Norden	24,9	23,1	23,9	41,2	35,6	42,0
Europa utom EU28 och Norden	47,8	46,4	50,9	53,0	49,3	57,4
Afrika	63,2	68,9	58,2	26,8	27,3	26,5
Nordamerika	58,9	58,3	59,5	55,0	53,8	55,1
Sydamerika	59,8	55,0	64,8	51,6	47,7	56,2
Asien	71,3	76,5	67,1	39,5	38,8	40,9
Oceanien	73,1	73,7	73,1	69,5	57,8	63,3
Samtliga	44,2	41,1	45,8	44,7	44,5	43,8

Tittar vi på utvecklingen för tvärsnittspopulationerna ser vi att denna varit betydligt svagare för personer födda i Afrika och Asien. De här grupperna har genomgått stora demografiska förändringar under perioden, med tillskott av framför allt stora flyktinggrupper, vilket har en påverkan på utvecklingen av inkomsterna.

Diagram 45. Förändring av nettoinkomst år 2000–2016 efter födelse-land, vistelsetid i Sverige och mätmetod, medelvärden i 2016 års priser, procent

Ålder i diagrammet avser den genomsnittliga åldern per födelseregion för den longitudinella populationen.

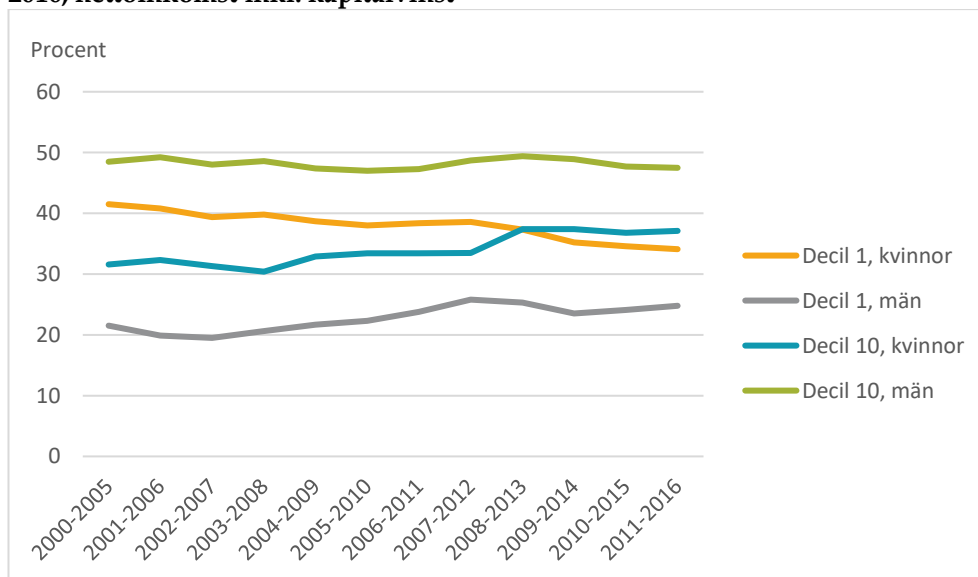
Varaktighet

I detta avsnitt kommer varaktighet att analyseras utifrån två olika angreppssätt. I huvudsak kommer analysen att avse varaktighet i decilgrupper, både varaktighet i decil 1 och decil 10. I den avslutande delen kommer vi att analysera grupper som har låg ekonomisk standard över tid, detta genom att använda Eurostats indikator "varaktigt låg ekonomisk standard" (persistent at risk of poverty).

Vi inleder dock med varaktighet i decilgrupper, vilket innebär att personerna är kvar i samma inkomstgrupp år efter år. Redovisningen avser perioden 2000–2016, vilken delas in i delperioder över sex år för att möjliggöra analyser av utvecklingen över tid. Det innebär att varaktighet här definieras som att befinna sig i samma inkomstgrupp sex år i sträck. Analysen utgår från andel personer som varaktigt befinner sig i decil 1 (låg inkomst) respektive decil 10 (hög inkomst). Analysen avser personer som var 20 år eller äldre år 2000 och som har varit folkbokförda i Sverige under respektive sexårsperiod. Inkomstmättet som används är nettoinkomst inklusive kapitalvinst.

I diagram 45 redovisas andel kvinnor respektive män med varaktigt låg respektive hög inkomst under perioden 2000–2016. Kvinnor har högre varaktighet i decil 1 medan varaktigheten är högre för män i decil 10. Skillnaden mellan kvinnor och män har dock minskat både avseende varaktighet i decil 1 och decil 10. Andelen kvinnor med varaktigt låga inkomster har minskat med 7 procentenheter sedan början av 2000-talet samtidigt som utvecklingen bland männen gått i motsatt riktning och ökat med tre procentenheter. Andelen män som varaktigt återfinns i gruppen med högst inkomster ligger strax under 50 procent under hela perioden, medan andelen kvinnor med varaktigt hög inkomst succesivt har ökat under samma tidsperiod. Det är dock fortsatt stora skillnader mellan könen, differensen är cirka 10 procentenheter både avseende decil 1 och 10 under den avslutande delperioden (2011–2016).

Diagram 45. Varaktighet i decil 1 och decil 10 efter kön, sexårsperioder 2000–2016, nettoinkomst inkl. kapitalvinst

För att fördjupa analysen av varaktighet kommer vi i det följande att titta på hur denna ser ut för olika åldersgrupper samt hur skillnaderna ser ut mellan inrikes och utrikes födda personer.

Som framgår av diagrammen nedan är det stora skillnader mellan olika åldersgrupper både vad gäller varaktighet i decil 1 och decil 10, och mönstret ser även olika ut mellan könen.

Tittar vi på varaktighet i decil 1, är andelen bland både kvinnor och män lägst i de yngsta åldersgrupperna, 20–29 år och 30–49 år. Bland männen kan man även inkludera åldersgruppen 50–64 år till ovanstående grupper med förhållandevis låg varaktighet (runt eller under 30 procent). För både kvinnor och män är det sedan ett hopp upp till cirka 50 procent och över, där då åldersgrupperna 65–79 år och 80 år eller äldre (samt för kvinnor även 50–64 år) ligger. En intressant aspekt är att det för kvinnor är i åldersgruppen 65–79 år som varaktigheten är högst, medan den högsta varaktigheten bland männen hittas i den äldsta åldersgruppen.

Att yngre personer i större utsträckning än äldre rör sig uppåt i inkomstfördelningen, och därmed har lägre varaktighet, beror, som vi varit inne på tidigare, till stor del på att de har stora möjligheter att öka sin inkomst i takt med att de blir äldre och får en starkare etablering på arbetsmarknaden. Omvänt kan det vara svårt för äldre med låga inkomster att i någon större utsträckning öka dessa, speciellt om man är pensionär.

Andelen män med varaktigt låga inkomster har under perioden ökat i samtliga åldersgrupper och bland kvinnorna är det endast personer i åldersgruppen 50–64 år som har sett sin andel minska över tid.

Diagram 46. Andel kvinnor med varaktigt låg inkomst efter ålder, sexårsperioder år 2000–2016, nettoinkomst inkl. kapitalvinst

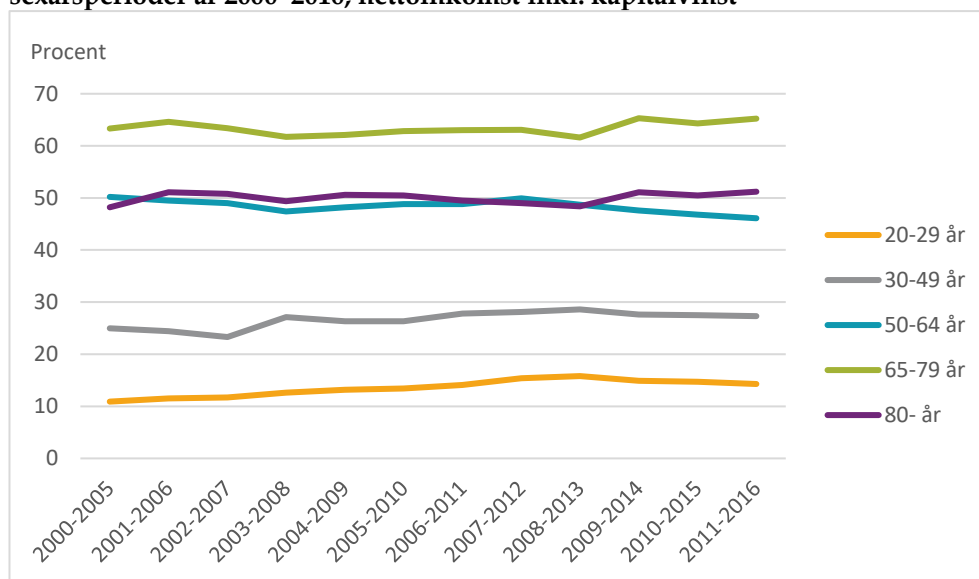
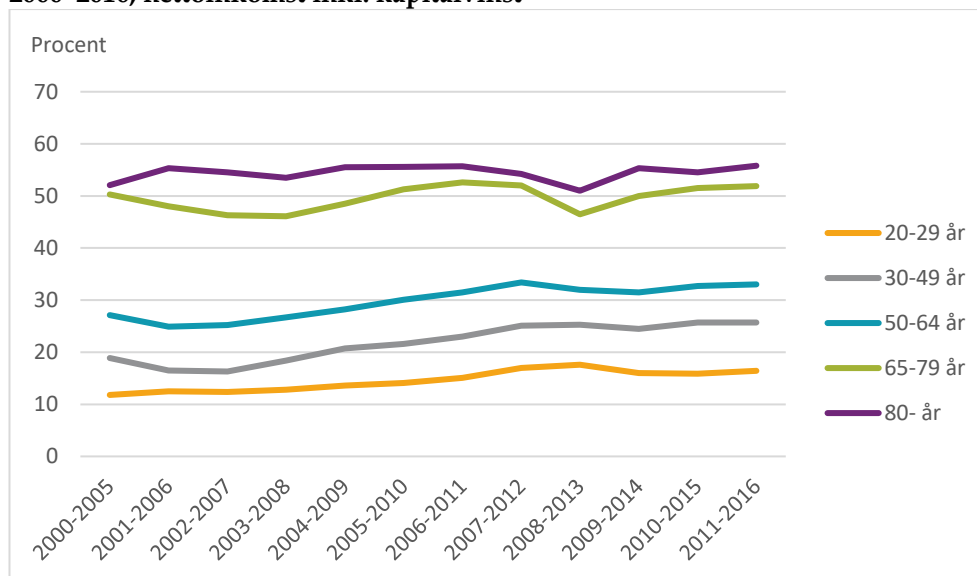

Diagram 47. Andel män med varaktigt låg inkomst efter ålder, sexårsperioder år 2000–2016, nettoinkomst inkl. kapitalvinst

Vi såg tidigare att varaktigheten i den högsta inkomstgruppen hade ökat för kvinnor medan den hade minskat för män under perioden 2000–2016. Tittar vi på hur det ser ut för olika åldersgrupper ser vi att varaktigheten har ökat i samtliga grupper för kvinnor, mest bland de nyblivna pensionärerna, 7 procentenheter, och endast marginellt, 0,3 procentenheter, bland de yngsta. För männen är det endast bland 65–79-åringarna som en tydlig uppgång kan skönjas, från 25 till 32 procent. I övriga åldersgrupper ligger andelen med varaktigt hög inkomst i princip still eller minskar något. Trots detta är dock andelen män med varaktigt höga inkomster högre i samtliga åldersgrupper jämfört med kvinnor i slutet av mätperioden. Varaktigheten i decil 10 är som högst både för kvinnor och för män bland de i förvärsarbetande ålder, medan de yngsta och de äldsta har desto svårare att hålla sig kvar i den högsta inkomstgruppen.

Diagram 48. Andel kvinnor med varaktigt hög inkomst efter ålder, sexårsperioder år 2000–2016, nettoinkomst inkl. kapitalvinst

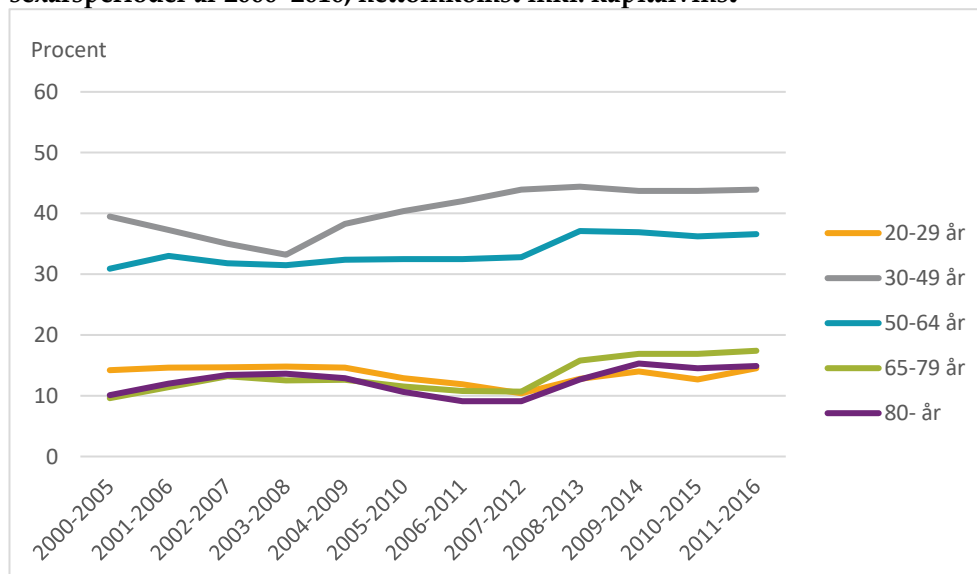
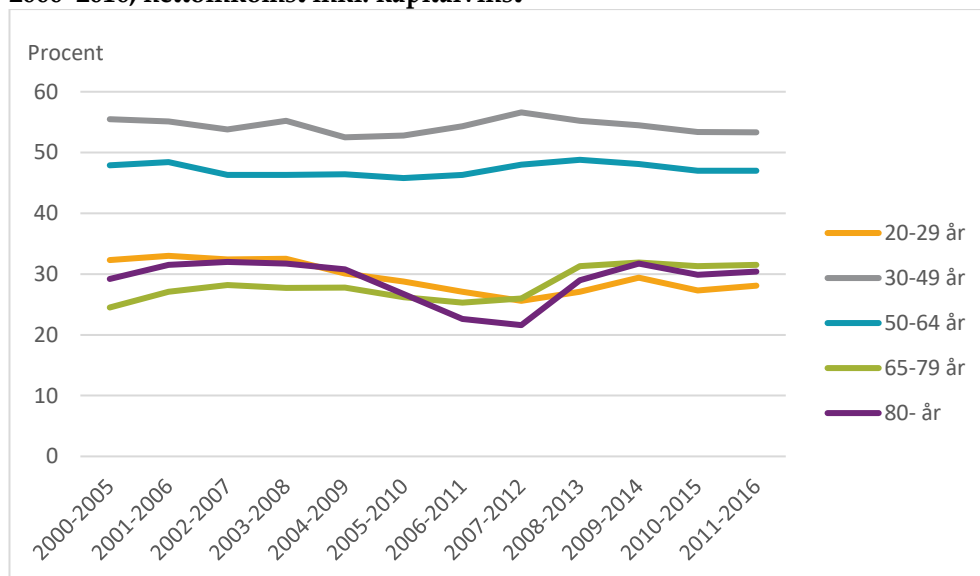
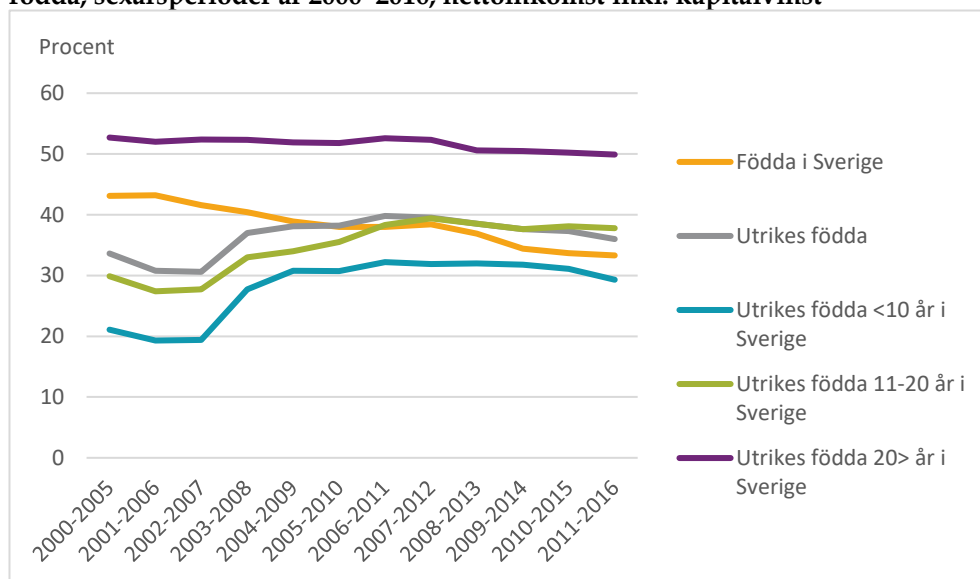

Diagram 49. Andel män med varaktigt hög inkomst efter ålder, sexårsperioder år 2000–2016, nettoinkomst inkl. kapitalvinst

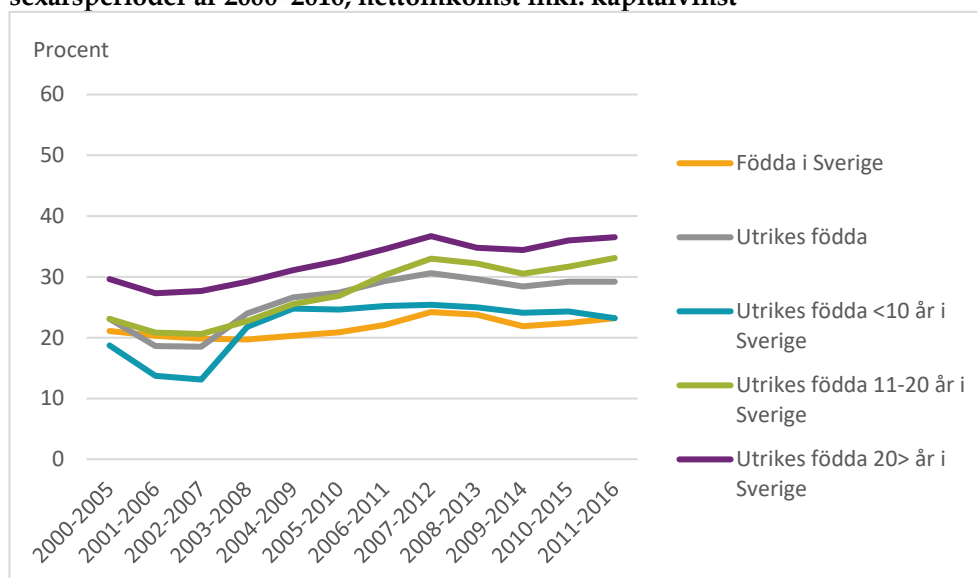
Diagrammen nedan visar varaktigheten i decil 1 och 10 för inrikes och utrikes födda personer. De utrikes födda redovisas även efter hur många år de har vistats i Sverige (sedan de blev folkbokförda). Som vi såg i diagram 45 tidigare i detta avsnitt, har andelen kvinnor med varaktigt låg inkomst sjunkit succesivt under den undersökta perioden. Redovisar vi kvinnorna efter om de är födda i Sverige eller ej, ser vi att svenskfödda kvinnors varaktighet minskat, medan den totalt sett ökat något för de utrikes födda kvinnorna. Detta efter en initial nedgång i början av 2000-talet, följt av en kraftig uppgång och därefter återigen en nedgång under de senaste delperioderna. Mönstret går igen hos de två grupperna med en vistelsetid upp till och med 20 år i Sverige. Däremot ser vi en liten nedgång i gruppen med längst vistelsetid.

Diagram 50. Andel kvinnor med varaktigt låg inkomst för inrikes och utrikes födda, sexårsperioder år 2000–2016, nettoinkomst inkl. kapitalvinst

Varaktigheten har ökat för både inrikes och utrikes födda män, om än mer för den senare gruppen. Även när vi delar in de utrikes födda männen efter vistelsetid ser vi en ökning i samtliga grupper. Mönstret känns igen från de utrikes födda kvinnorna, med en initial nedgång, följt av en uppgång och därefter, delvis, återigen en mindre nedgång.

Diagram 51. Andel män med varaktigt låg inkomst för inrikes och utrikes födda, sexårsperioder år 2000–2016, nettoinkomst inkl. kapitalvinst

Tittar vi på nivån ser vi att inrikes födda kvinnor hade en högre varaktighet än utrikes födda kvinnor i början av perioden, men att detta förhållande har skiftat och att utrikes födda kvinnor ligger något högre i slutet av perioden. Bland männen har varaktigheten gått från att ligga på ungefär samma nivå i början av perioden till ökade skillnader på grund av med ökad varaktighet bland de utrikes födda. Vistelsetiden i Sverige spelar stor roll för hur stor andel av de utrikes födda som har varaktigt låg inkomst. Både bland kvinnor och bland män ökar varaktigheten med antal år i Sverige, vilket delvis hänger ihop med att personer med kort vistelsetid överlag är yngre än personer med lång vistelsetid, och att yngre personer i större utsträckning har en positiv utveckling av sina inkomster.

Det är små skillnader i varaktighet i den högsta inkomstgruppen mellan inrikes och utrikes födda kvinnor och i båda grupperna har andelen ökat. Även bland männen är det små skillnader och skillnaderna har succesivt minskat under perioden, dels då varaktigheten minskat något för de svenskfödda, dels då varaktigheten ökat för de utrikes födda männen. Varaktigheten är högst bland de utrikes födda med kortare vistelsetid i Sverige, för att sedan minska för grupperna med längre vistelsetid. Vi såg i diagram 48 och 49 att det delvis finns ett negativt samband mellan varaktighet i decil 10 och ålder. Detta förhållande ligger troligtvis bakom en del av mönstret i diagrammen nedan, där personer som varit längre i Sverige i genomsnitt är äldre än personer med kortare vistelsetid, vilket då skulle förklara varför personer med längre vistelsetid har lägre varaktighet i decil 10 än de med färre antal år i Sverige.

Diagram 52. Andel kvinnor med varaktigt hög inkomst efter inrikes och utrikes födda samt vistelsetid, sexårsperioder år 2000–2016, nettoinkomst inkl. kapitalvinst

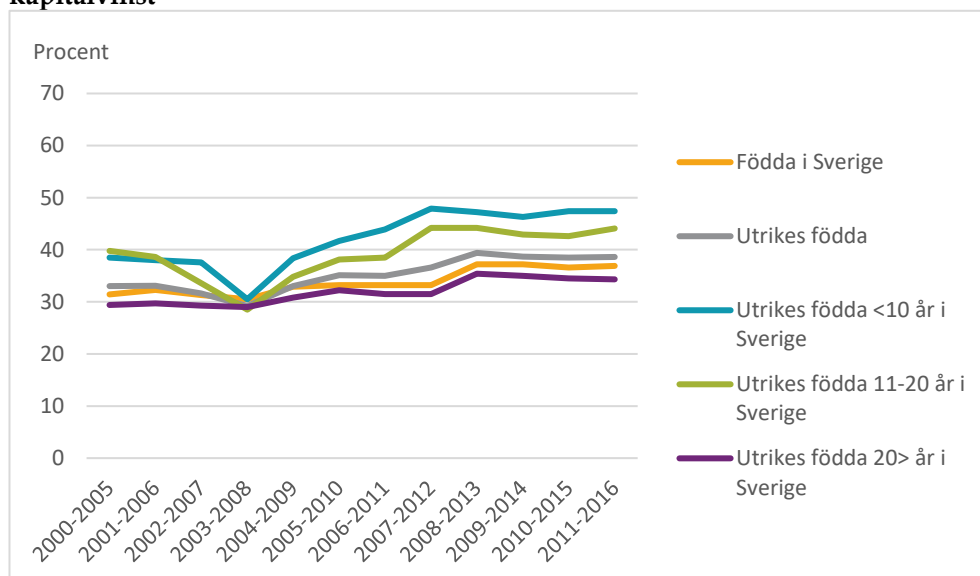
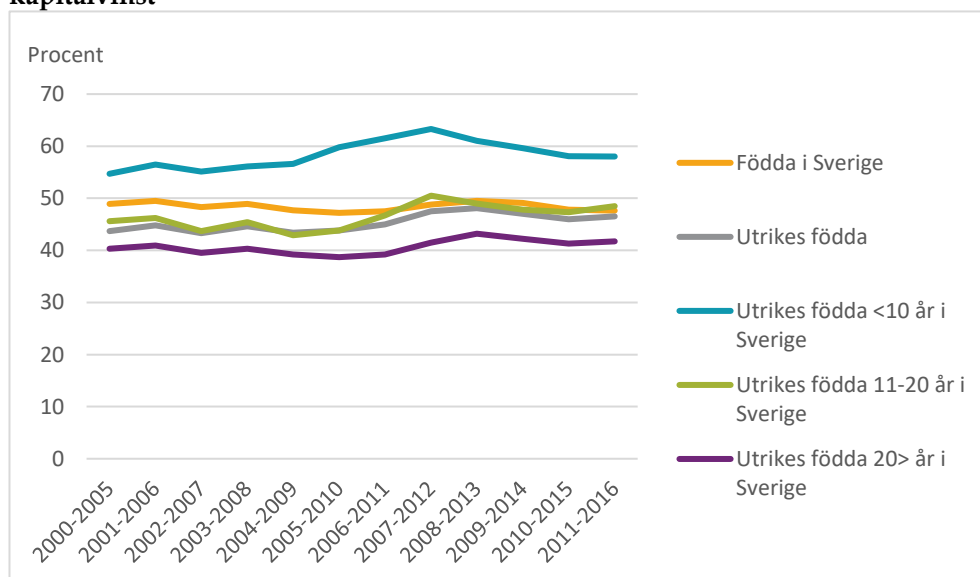

Diagram 53. Andel män med varaktigt hög inkomst efter inrikes och utrikes födda samt vistelsetid, sexårsperioder år 2000–2016, nettoinkomst inkl. kapitalvinst

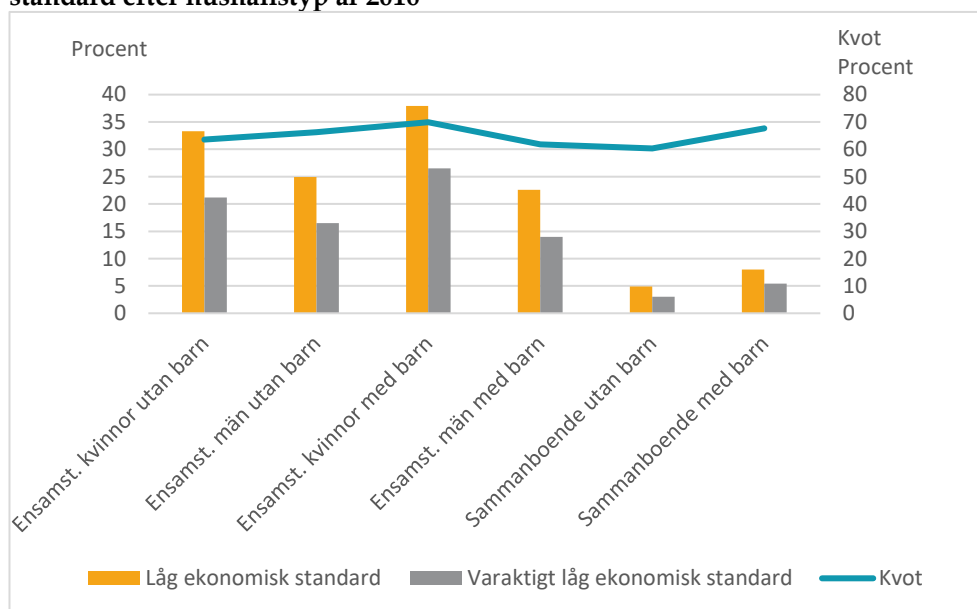
Vi går nu över till att titta på varaktigt låga inkomster genom att tillämpa Eurostats indikator "varaktigt låg ekonomisk standard". Indikatorn, som är en av EU:s indikatorer för att följa risk för fattigdom och social exkludering, är baserad på årsvisa skattningar av låg ekonomisk standard för en population som följs under fyra år. Indikatorn är framtagen för att skilja de personer åt som riskerar att fastna i långvarigt låga inkomster från de som endast tillfälligt har låg ekonomisk standard. För att anses ha varaktigt låg ekonomisk standard ska personen befinna sig under gränsen för låg ekonomisk standard ett givet år samt även ha låg ekonomisk standard under minst två av de tre föregående åren. Det innebär att en

person under en fyraårsperiod ska ha befunnit sig under den årliga gränsen för låg ekonomisk standard under minst tre av dessa för att klassas som att ha varaktigt låg ekonomisk standard.

Statistiken utgår från den totalräknade inkomstfördelningsstatistiken (TRIF), men med en longitudinell ansats. Då statistiken baseras på personer i bostadshushåll finns endast möjlighet att belysa varaktigt låg ekonomisk standard under en kortare period (2011–2016) än vad som varit fallet tidigare i detta avsnitt där redovisningen avsett individuella inkomster.

I diagrammen nedan redovisas andel personer med låg ekonomisk standard respektive varaktigt låg ekonomisk standard för olika hushållstyper år 2016, samt förhållandet mellan dessa, uttryckt som andel av de som hade låg ekonomisk standard som även hade varaktigt låg ekonomisk standard.

Diagram 54. Andel personer 20- år med låg resp. varaktigt låg ekonomisk standard efter hushållstyp år 2016

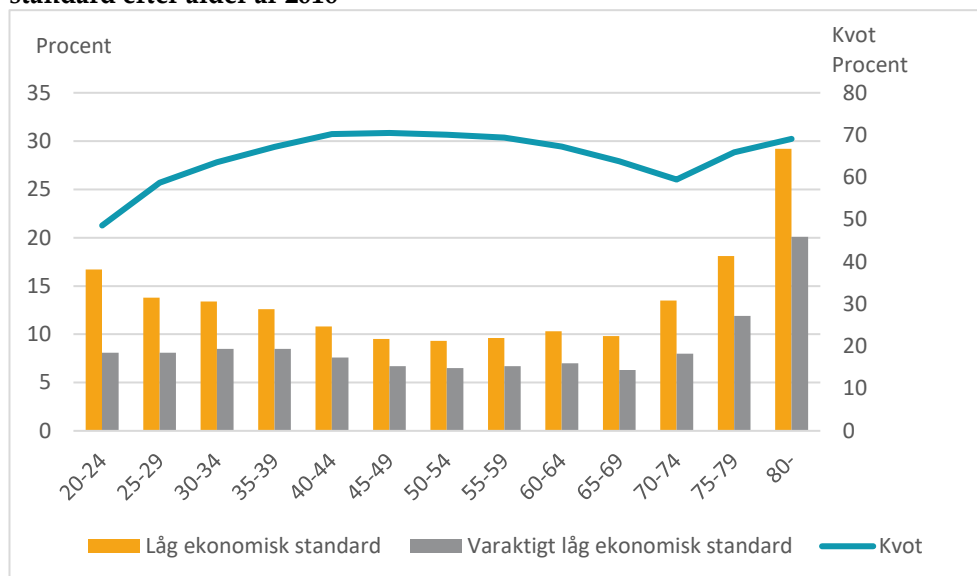

Tittar vi på olika hushållstyper ser vi att ensamstående kvinnor med barn har högst andel med låg ekonomisk standard 2016, knappt 40 procent. Detta är även den grupp där risken att fastna i varaktigt låg ekonomisk standard är som högst. Nästan 70 procent av de ensamstående kvinnorna med barn med låg ekonomisk standard hade även varaktigt låg ekonomisk standard. Det innebär att drygt var fjärde ensamstående kvinna med barn hade varaktigt låg ekonomisk standard 2016, att jämföra med ungefär var sjunde ensamstående man med barn. Sammanboende utan barn, som har lägst andel med låg ekonomisk standard, är även den grupp där låg ekonomisk standard i störst utsträckning är temporär. Av de som 2016 hade låg ekonomisk standard var det 60 procent som även hade varaktigt låg ekonomisk standard.

Andelen med varaktigt låg ekonomisk standard är som högst bland de äldsta och lägst bland de nyblivna pensionärerna. Till skillnad från andelen med låg ekonomisk standard, där det är förhållandevis stora skillnader mellan åldersgrupperna, är det, undantaget de två äldsta grupperna, små skillnader mellan åldersgrupperna vad gäller varaktigt låg ekonomisk standard. Det framgår

tydligt av diagram 55 att yngre, bland vilka det är en förhållandevis hög andel med låg ekonomisk standard, i större utsträckning har tillfälligt låga inkomster. Av personerna i åldersgruppen 20–24 år var det knappt 17 procent som hade låg ekonomisk standard, av vilka strax under 50 procent även hade varaktigt låg ekonomisk standard. Detta kan jämföras med personer i gruppen 45–49 år, där knappt 10 procent hade låg ekonomisk standard, men där 7 av 10 även hade varaktigt låg ekonomisk standard.

Diagram 55. Andel personer 20- år med låg resp. varaktigt låg ekonomisk standard efter ålder år 2016

Fakta om statistiken

Statistiken i rapporten bygger på den totalräknade undersökningen Inkomster och skatter (IoS) samt den urvalsbaserade undersökningen Hushållens ekonomi (HEK).

HEK, som är baserad på ett urval av Sveriges befolkning, har genomförts årligen sedan 1975 fram till och med 2013 och har fungerat som källa till SCB:s officiella inkomstfördelningsstatistik. Uppgifter om hushållssammansättning, vissa bakgrunds- och klassificeringsvariabler samt vissa inkomstkomponenter har samlats in via en telefonintervju, medan merparten av inkomstuppgifterna har hämtats in från administrativa register.

Från och med undersökningsår 2014 ersattes HEK med ny totalräknad inkomstfördelningsstatistik (TRIF). För att underlätta övergången från HEK till TRIF och för att möjliggöra jämförelser mellan de båda undersökningarna finns statistik parallellt för åren 2011–2013.

IoS är en totalräknad undersökning och baseras helt och hållet på administrativa register, bland annat från Skatteverket och Försäkringskassan. Den totalräknade inkomstfördelningsstatistiken (TRIF), i vilken redovisningen primärt utgår från hushållens inkomster, är en del av IoS.

Båda undersökningarna har samma syfte; att beskriva utvecklingen och fördelningen av inkomster och inkomsternas struktur för individer och hushåll.

Mer information om statistiken finns att läsa i respektive undersöknings kvalitetsdeklaration, se länkar:

Hushållens ekonomi: <http://www.scb.se/he0103>

Inkomster och skatter: <http://www.scb.se/he0110>

Detta omfattar statistiken

Målpopulationen för den **individbaserade statistiken** är personer som ska vara folkbokförda under aktuell referensperiod enligt de författningar som reglerar folkbokföringen.

Redovisningspopulationen (den population som statistiken de facto är baserad på) är avgränsad enligt:

- Personer som är så kallade helårsindivider, vilket innebär att personerna är folkbokförda vid såväl årets början (1/1) som årets slut (31/12).
- Personer som är 20 år eller äldre.
- Personer som tillhörde en familj vars disponibla inkomst är skild från noll kronor (avser statistik över sammanräknad förvärvsinkomst).
- Personer med en nettoinkomst skild från noll kronor (avser statistik över inkomströrlighet).

Målpopulationen för den **hushållsbaserade statistiken** är privata hushåll bestående av personer som ska vara folkbokförda under aktuell referensperiod enligt de författningar som reglerar folkbokföringen. De hushållsbegrepp som redovisas är kosthushåll (HEK, 1991–2013) och bostadshushåll (TRIF, 2011–2016).

Redovisningspopulationen i HEK är avgränsad enligt:

- Hushåll med personer boende på institution ingår inte. Det gäller bland annat personer i fängelse, äldre personer på ålderdomshem, sjukhem, i gruppboende eller serviceboende med heldygnsvård.
- Hushållspopulationen baseras på så kallade helårshushåll, vilket innebär att samtliga vuxna i hushållet ska finnas i RTB per 1/1 respektive 31/12 respektive kalenderår.
- Hushållspopulationen avgränsas till att avse hushåll vilka har en disponibel inkomst skild från noll kronor.
- Hushållspopulationen omfattar endast hushåll där minst en person i hushållet är 18 år eller äldre.

Redovisningspopulationen i TRIF är avgränsad enligt:

- Hushåll med personer som är på församlingen skriven eller saknar känd hemvist ingår ej i hushållspopulationen.
- Hushållspopulationen baseras på så kallade helårshushåll, vilket innebär att samtliga vuxna i hushållet ska finnas i RTB per 1/1 respektive 31/12 respektive kalenderår.
- Hushållspopulationen avgränsas till att avse hushåll vilka har en disponibel inkomst skild från noll kronor.
- Hushållspopulationen omfattar endast hushåll där minst en person i hushållet är 18 år eller äldre.

De longitudinella populationerna som ligger till grund för statistiken över inkomströrlighet avgränsas ytterligare enligt:

- Personerna ingår i rampopulationen under hela referensperioden.

Definitioner och förklaringar

Inkomstvariabler

Referensperiod för inkomstuppgifter är kalenderår.

Sammanräknad förvärvsinkomst är summa av inkomst av tjänst och inkomst av näringsverksamhet (se nedan).

Inkomst av tjänst är summan av lön, förmåner, sjukpenning, föräldrapenning, sjuk-/aktivitetsersättning, a-kassa m.m., kostnadsersättningar, allmän pension/tjänstepension, privat pension och livränta, ej pensionsgrundande ersättning, hobbyverksamhet, ersättningar från fåmansföretag och fåmansägt handelsbolag.

Inkomst av näringsverksamhet avser inkomst av yrkesmässigt bedriven förvärvsverksamhet om inkomsten inte räknas in under inkomstslagen kapital eller tjänst. De flesta intäkter och kostnader som har direkt samband med verksamheten är skattepliktiga respektive avdragsgilla.

Nettoinkomst är summan av en persons alla skattepliktiga och skattefria inkomster minus skatt och övriga negativa transfereringar (exempelvis återbetalt studielån).

Disponibel inkomst är summan av samtliga hushållsmedlemmars alla skattepliktiga och skattefria inkomster minus skatt och övriga negativa transfereringar (exempelvis återbetalt studielån).

Skillnaden mellan nettoinkomst och disponibel inkomst är att nettoinkomst visar den enskilda personens inkomst, medan den disponibla inkomsten avser hushållets inkomst, det vill säga summan av nettoinkomsten för alla personer som ingår i hushållet.

Den disponibla inkomst som redovisas är inte en fullständig mätare av ekonomisk välfärd i vid mening. Utanför mätningarna ligger bland annat egen produktion i hemmen, nyttan av offentlig konsumtion samt eventuella inkomster eller transfereringar som inte finns med i olika administrativa register (exempelvis ekonomiskt stöd från föräldrar till barn som inte längre bor hos föräldrarna, gåvor mellan hushåll, remitteringar, svarta inkomster etc.).

I rapporten förekommer redovisning både inklusive och exklusive kapitalvinst/kapitalförlust, det vill säga den vinst/förlust som uppkommer vid försäljning (realisering) av tillgångar, t.ex. aktier, fonder eller fastigheter.

Inkomstbegreppet som används i statistiken är disponibel inkomst enligt 2004 års definition.

Faktorinkomst är summan av löneinkomst, inkomst av näringsverksamhet, ränta och utdelning samt kapitalvinst och kapitalförlust.

Bakgrunds- och klassificeringsvariabler

Konsumtionsenhet: För att göra jämförelser av t.ex. disponibel inkomst mellan olika typer av hushåll används ett viktsystem där konsumtionen är relaterad till hushållets sammansättning. Den disponibla inkomsten divideras med den konsumtionsvikt som gäller för hushållet. Skalan fastställs av SCB och bygger bl.a. på budgetberäkningar utförda av Konsumentverket och underlag för bedömning av en baskonsumtion som kan beräknas för olika hushållstyper.

Konsumtionsenhetsskala

Ensamboende	1,00
Sammanboende par	1,51
Ytterligare vuxen	0,60
Första barnet 0–19 år	0,52
Andra och påföljande barn 0–19 år	0,42

Exempel: Ett sammanboende par med två barn har en disponibel inkomst på 490 000 kronor. Hushållet har en total konsumtionsvikt på $1,51 + 0,52 + 0,42 = 2,45$. Hushållets disponibla inkomst per konsumtionsenhet blir då $490\ 000\ \text{kronor} / 2,45\ \text{konsumtionsenheter} = 200\ 000\ \text{kronor per konsumtionsenhet}$. Det innebär att hushållet har samma ekonomiska standard som en ensamboende person med en disponibel inkomst på 200 000 kronor.

Bostadshushåll utgörs av samtliga personer som är folkbokförda på samma fastighet och lägenhet. Det speglar således personers folkbokförda boende och det finns inte några krav på gemensam hushållning inom hushållet. Konstruktionen av bostadshushåll baseras på antagandet om att personer bor där de är folkbokförda,

vilket stämmer för de flesta personer i Sverige. Det förekommer dock i viss utsträckning att den som bor i en bostad är folkbokförd någon annanstans. Personer som saknar uppgift om lägenhetsidentitet i folkbokföringen undantas från kravet om folkbokföring på lägenhet. För dessa personer, mellan 300 000 och 260 000 personer åren 2011–2016, används familjebegreppet i SCB:s Register över totalbefolkningen (RTB) som approximation för bostadshushåll.

Kosthushåll utgörs av de personer som har gemensam bostad och ekonomi (hushållning). Frågor om hushållets sammansättning ställs i den telefonintervju som genomförs med hushållet och avser personernas faktiska boende. Ett kosthushåll kan till exempel bestå av flera generationer eller av kompisar som bor tillsammans. För att kompisar ska bilda ett gemensamt kosthushåll gäller dock att personerna delar boendekostnad och har gemensam hushållning, i annat fall betraktas de som separata hushåll. Personer som är tillfälligt frånvarande från hushållet, till exempel på grund av studier eller arbete, men som förväntas återkomma, räknas till hushållet. Personer som tillfälligt eller stadigvarande bor i bostaden, men som inte delar hushållning med övriga personer (inneboende), räknas som ett separat hushåll.

Ålder är den uppnådda åldern under inkomståret 2016 för tvärsnittsstatistiken samt för statistiken över varaktigt låg ekonomisk standard. För övrig statistik över inkomströrlighet avses personens ålder vid startåret av respektive period.

Hushållstyp anger hushållets sammansättning och avser förhållandet den 31 december inkomståret.

Sammanboende avser personer som är gifta/registrerade partner alternativt sambo. Med sambo avses personer som inte är gifta/registrerade partner men boende tillsammans under äktenskapsliknande förhållanden. Av personer folkbokförda i samma fastighet och lägenhet med gemensamma barn bildas sambopar. För att bilda sambopar av personer utan gemensamma barn används en modell utifrån nedanstående kriterier:

- Personerna är folkbokförda på samma fastighet och lägenhet.
- Personerna är minst 18 år.
- Personerna är av olika kön.
- Åldersskillnaden mellan personerna är mindre än 15 år.
- Personerna är inte nära släkt.
- Endast ett möjligt sambopar kan bildas inom hushållet.

Ensamstående med barn 0–19 år avser ensamstående med minst ett barn 0–19 år med en förälder-barn-relation till referenspersonen i hushållet samt i förekommande fall även personer 20 år eller äldre med en förälder-barn-relation till referenspersonen i hushållet. En förälder-barn-relation skapas om en person är biologisk förälder, adoptivförälder, vårdnadshavare eller "Annan person" till någon i hushållet.

Ensamstående med kvarboende unga vuxna 20–29 år avser ensamstående med minst en person 20–29 år med en förälder-barn-relation till referenspersonen i hushållet, samt i förekommande fall även personer 30 år eller äldre med en förälder-barn-relation till referenspersonen i hushållet. En förälder-barn-relation skapas om en person är biologisk förälder, adoptivförälder, vårdnadshavare eller "Annan person" till någon i hushållet.

Sammanboende med barn 0–19 år avser sammanboende med minst ett barn 0–19 år med en förälder-barn-relation till referenspersonen i hushållet samt i förekommande fall även personer 20 år eller äldre med en förälder-barn-relation till någon av referenspersonerna i hushållet. En förälder-barn-relation skapas om en person är biologisk förälder, adoptivförälder, vårdnadshavare eller "Annan person" till någon i hushållet.

Sammanboende med kvarboende unga vuxna 20–29 år avser sammanboende med minst en person 20–29 år med en förälder-barn-relation till någon av referenspersonerna i hushållet, samt i förekommande fall även personer 30 år eller äldre med en förälder-barn-relation till någon av referenspersonerna i hushållet. En förälder-barn-relation skapas om en person är biologisk förälder, adoptivförälder, vårdnadshavare eller "Annan person" till någon i hushållet.

Övriga hushåll avser hushåll som inte kan klassas som ensamstående eller sammanboende.

Observera att innebörden av barn skiljer sig något åt mellan de olika hushållstyperna. I hushållstyperna Ensamstående respektive Sammanboende ingår endast barn som har en förälder-barn-relation någon av referenspersonerna i hushållet. En förälder-barn-relation skapas om en person är biologisk förälder, adoptivförälder, vårdnadshavare eller "Annan person" till någon i hushållet. I hushållstypen Övriga hushåll utvidgas innebörden av barn till att även avse personer 0–19 år vilka ej har en förälder-barn-relation någon av referenspersonerna i hushållet.

Sysselsättning

Sysselsättningen anger en persons huvudsakliga sysselsättning under undersökningsåret baserat på personens sammansättning av inkomster.

Förvärvsarbete avser personer 20–64 år ej klassade som studerande vars löne- och företagarinkomst överstiger två basbelopp samt är större än hälften av den sammanräknade förvärvsinkomsten.

Studerande avser personer 20–64 år vars inkomst av studiehjälp/studiemedel är större än ett kvarts basbelopp samt vars summerade löne- och företagarinkomst understiger 3,5 basbelopp.

Arbetslösa avser personer 20–64 år ej klassade som studerande vars inkomst av arbetsmarknadsstöd är större än hälften av den sammanräknade förvärvsinkomsten.

Sjuka avser personer 20–64 år ej klassade som studerande vars ersättning i samband med sjukdom är större än hälften av den sammanräknade förvärvsinkomsten. Inkluderar personer med sjuk- och aktivitetsersättning.

Pensionärer avser personer 20–64 år ej klassade som studerande vars inkomst av allmän pension, tjänstepension, privat pensionsförsäkring, arbetsskadelivränta och livränta är större än hälften av den sammanräknade förvärvsinkomsten.

Föräldralediga avser personer 20–64 år ej klassade som studerande vars inkomst av föräldrapenning är större än hälften av den sammanräknade förvärvsinkomsten.

Statistiska begrepp

Gini-koefficient är ett mått för att redovisa ojämnheten i inkomstfördelningen i en population. Ojämnhet i fördelningar kan beskrivas med en s.k. Lorenz-kurva, utifrån vilken man beräknar Gini-koefficienten. Koefficienten kan anta ett värde mellan 0 och 1. Ett högt värde på koefficienten visar på större ojämnhet än ett lågt värde.

Låg ekonomiska standard avser en ekonomisk standard som är lägre än 60 procent av medianvärdet för samtliga personer. För att ha låg ekonomisk standard i Sverige 2016 ska olika typer av hushåll ha en total disponibel inkomst som underskrider följande belopp:

Ensamstående utan barn	145 400 kronor
Ensamstående med 1 barn	221 100 kronor
Ensamstående med 2 barn	282 400 kronor
Sammanboende utan barn	219 600 kronor
Sammanboende med 1 barn	295 200 kronor
Sammanboende med 2 barn	356 300 kronor

Varaktigt låg ekonomisk standard avser personer som lever i ett hushåll som har en ekonomisk standard som är lägre än 60 procent av medianvärdet för samtliga under referensåret samt under två av de tre föregående åren. Definitionen som används är densamma som Eurostat tillämpar för beräkning av indikatorn **Persistent at risk of poverty**.

Fraktiler innebär att personer delas in i olika procentandelar, bland annat efter stigande inkomst, vilket underlättar jämförelser över tid. En vanlig indelning är i **decilgrupper**, det vill säga tio lika stora grupper sorterade efter stigande inkomst. Värdet som avgränsar den första tiondelen benämns P10. Värdet som avgränsar 20 procent, eller första kvintilen kallas P20 och medianen, eller det mittersta värdet, kallas P50. Den fjärde kvintilen benämns P80 och värdet som avgränsar de 90 procent med lägst inkomster, alternativt de 10 procent med högst inkomster benämns P90.

Referenser

Atkinson, Anthony B. och Bourguignon, Francois (2015), Handbook of Income Distribution, Volume 2A, North-Holland, s. 807-936.

Statistiska centralbyrån (2016), Bakgrundsfakta, Hushållens ekonomi 2016:1, Övergång från urvalsbaserad till totalräknad inkomstfördelningsstatistik.

In English

Summary

This report presents an extract from Statistics Sweden's official income statistics on individuals and households. The report highlights income distribution and income development in different groups up to and including the 2016 income year. The two introductory sections present incomes in a cross-sectional perspective and the final section presents income mobility in the period from 2000 to 2016.

Women's incomes have increased more than men's

In 2016, the median income of women, measured as total income from employment and business, was 82 percent of the income for men in the age group from 20 to 64 years. Since 2000, the inflation-adjusted income of women has increased by 37 percent, compared with 28 percent for men. Among people aged 65 and older, total income in 2016 from employment and business for women, including pension, corresponds to 73 percent of the income for men. In 2005, the corresponding proportion was 68 percent, which means that the income of women in this age group has increased at a faster rate than the income of men – 24 percent for women, compared with 16 percent for men, in the period from 2005 to 2016.

Large regional differences

There are large regional variations in median income. Danderyd had the highest income in 2016 among people aged 20 to 64 years. However, Lomma had the strongest development.

More people work at a greater age

Since the age at which people have a right to keep working was raised from 65 to 67 in the early 2000s, the share of older people in the population who are gainfully employed has grown markedly. In 2000, 22 percent of 66-year-olds had a salary income. In 2016, this share had grown to 44 percent. For 67-year-olds, the share grew from 18 to 37 percent in the same period. But the share of 65-year olds and people aged 68–69 that have a salary income has also increased gradually since 2000. Among people aged 65 or older, a greater share of men than women have a salary income. However, the share of people with a salary income has increased more for women than for men from 2000 to 2016.

The trend in income is good, but differences continue to grow

The development of households' economic standard has also been favourable. Since 1991, the real economic standard has increased by 60 percent, despite a drop in incomes by 9 percent between 1991 and 1995 and incomes only returning to the 1991 level in 1999. The development of economic standard has not been this strong in all groups, which means that income gaps have increased. In 1991, the Gini coefficient was 0.226. In 2000, it had increased to 0.294 and in 2016, it was 0.320, which is the highest listing since measurements began. The proportion of people at risk of poverty increased in the same time period, from 7.3 percent in 1991 to 14.4 percent in 2016.

In 2016, cohabiting persons with young adults still living at home and cohabiting persons without children had the highest economic standard. Single women with

children had the lowest economic standard. Foreign-born people have a lower economic standard than people born in Sweden. In 2016, foreign-born people had an economic standard corresponding to 77 percent of the economic standard of people born in Sweden. However, this share has more or less remained unchanged since 2010. In 1991, the corresponding share was 90 percent; that is, the differences have increased between foreign-born people and those born in Sweden.

ROT, RUT and interest deduction

On average, the Swedish households received almost SEK 8,000 in ROT, RUT and interest deductions in 2016. The deductions are, however, unevenly distributed among the households. Households in decile 10 received, on average, almost SEK 21,000 in ROT, RUT and interest deductions in 2016, while households in decile 1 and 2 received less than SEK 2,000.

Strong income development for young people and people with low incomes

With a longitudinal approach, where the same people are followed over time, income development can be analyzed for specific groups. In this report, this has been done during the period 2000 to 2016. The results show that younger people had the best income development – the income increase for people aged 20–24 and 25–29 was 155 and 92 percent respectively from 2000 to 2016. Persons aged 55–59 and 60–64 had the least favorable development during the same period, as a majority transitioned from employment to retirement – incomes fell by 10 and 5 percent respectively. Persons with low incomes, who were in decile 1 in year 2000, have also seen a substantial increase in their incomes, 75 percent by 2016. The trend in decile 1 is in line with the development in decile 10, and outperforms the development in several other income groups.

The commonly reported, cross-sectional, development, can give a somewhat different picture for specific groups. In a cross-sectional analysis, incomes increased by 33 and 63 percent respectively for the age groups 20–24 and 60–64 years old. The corresponding cross sectional development for decil 1 and decil 10 was 30 and 62 percent, respectively.

The share of women with persistently low incomes decreases

The share of people with long-term low incomes, which in the report refers to remaining in decile 1 for six consecutive years, has decreased by 7 percentage points for women during the period 2000–2016, while increasing by 3 percentage points for men. However, persistency in decile 1 is still higher for women, about one third of the women and a quarter of the men had persistently low incomes during the six-year period 2011–2016. Due to their introduction to the labor market, younger people have greater opportunities to climb in the income distribution, and thus have lower persistency in decile 1 than the elderly have. Persistency in decile 1 for people aged 20–29 was 14 percent for women and 16 percent for men during the period 2011–2016, compared with 65 and 52 percent respectively for the age group 65–79.

A note of thanks

We would like to express appreciation to our survey respondents – the people, enterprises, government authorities and other institutions of Sweden – with whose cooperation Statistics Sweden is able to provide reliable and timely statistical information meeting the current needs of our modern society.